

ROMAN
FRANC

Dva póly naturistické fotografie:
Karel Novák–Jock Sturges

Teoretická diplomová práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

ROMAN FRANČ

DVA PÓLY
NATURISTICKÉ
FOTOGRAFIE:
KAREL NOVÁK
– JOCK STURGES

Brno 2016

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

ROMAN FRANČ

DVA PÓLY
NATURISTICKÉ
FOTOGRAFIE:
KAREL NOVÁK
– JOCK STURGES

TWO ASPECTS OF NATURIST PHOTOGRAPHY:
KAREL NOVÁK – JOCK STURGES

obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Vladimír Birgus
Brno 2016

ABSTRAKT

V práci navazuji na svoji bakalářskou práci na Institutu tvůrčí fotografie na FPF SLU a popisuji dva póly naturistické fotografie na příkladech prostějovského fotografa Karla Nováka a amerického fotografa Jocka Sturgesa. Rozvádím přípravu a práci na jejich společné výstavě, která vznikla pro Moravskou galerii v Brně. Zabývám se i kontextem všech etap přípravy této výstavy. Práci zakončuje popis vzniku naturistické knihy *Přirozeně: Karel Novák*.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nahota
Naturismus
Fotografie
Jock Sturges
Výstava
Karel Novák
Naturistická kniha

ABSTRACT

My diploma work is based on my bachelor's work on the Institute of creative photography at FPF SLU in Opava and describes two poles of naturist photography on behalf of Karel Novák and Jock Sturges. I describe all the preparations and all my work on their common exhibition which was made for Moravian gallery in Brno. I deal with the context of all the parts of this exhibition. This work is finished by describing of the formation a new naturist book called *Naturally: Karel Novák*.

KEYWORDS

Nakedness
Naturism
Photography
Jock Sturges
Karel Novák
Exhibition
Naturist book

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Mgr. Roman FRANC**
Osobní číslo: **F101117**
Studijní program: **N8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obory: **Tvůrčí fotografie**
Tvůrčí fotografie
Název tématu: **T: Dva póly naturistické fotografie: Karel Novák - Jock Sturges**
Téma anglicky: **T: Two aspects of naturist photography: Karel Novák - Jock Sturges**
Zadávací ústav: **Institut tvůrčí fotografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Dva póly naturistické fotografie očima Karla Nováka a amerického fotografa naturisty Jocka Sturgese. Kteří navzdory jiným kulturně sociálním podmínkám sledují celoživotně společné téma, byť každý jiným způsobem. Práce dále popisuje, rozvádí, analyzuje a uvádí do kontextů přípravu jejich společné výstavy v Moravské galerii v Brně.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- 1/ Adorno, T.: Das Aktfoto - Ästhetik Geschichte Ideologie. C.J. Bucher GmbH. Wien 1985.
- 2/ Burkhardt, H.: Aktfotografie. VEB Fotokinoverlag. Leipzig 1958.
- 3/ Bishop, C.: Lidský duch a sexualita. Knižní klub a Práh, Praha 1997.
- 4/ Drtikol, F.: Oči široce otevřené. Svět. Praha 2002.
- 5/ Giddens, A.: Třetí cesta a její kritici. Mladá fronta. Praha 2005.
- 6/ Heller, J.: Starověká náboženství. Kalich, Praha 1988.
- 7/ Jirásek, I.: Nahota v kontextu pohybové kultury. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc 2009.
- 8/ Jefferies, M.: "For a genuine and noble nakedness"? German naturism in the Third Reich. German History. 2006.
- 9/ Jirásek, I.: Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu. Univerzita Palackého. Olomouc 2005.
- 10/ Löfgren, O.: On Holiday - A history of vacationing. University of California Press, London 2002.
- 11/ Mokroš, D.: Naturistická rekreace v Československu. Olympia - Olympiapress. Praha 1991.
- 12/ Napora - journal of the East European Documentation Centre on Naturism and Related Subjects. Athens 1990-1993.
- 13/ Nebor, L.: Femina. Novinář. Praha 1969.
- 14/ Naturista - členský bulletin naturistů Čech a Moravy. Vydává Unie naturistů Čech a Moravy. Praha 1990-2003.
- 15/ Surén, H.: Člověk a slunce. Melantrich Praha. Praha 1928.
- 16/ Vetter, G.: Studien am Strand. VEB Fotokinoverlag. Leipzig 1973.

Vedoucí diplomové práce: **Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS**
Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání diplomové práce: **14. dubna 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **22. dubna 2016**

Prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 27. června 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci vykonal samostatně a uvedl všechny použité zdroje.

SOUHLAS

Souhlasím se zveřejněním v Univerzitní knihovně Slezské univerzity v Opavě, v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na webových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

V Brně 13. 5. 2016

Roman Franc

Děkuji všem blízkým i vzdáleným, kteří mi jakkoliv během mého „naturistického období“ pomohli a zároveň tolerovali moje chyby. Bez této pomoci by nikdy nic nevzniklo.

Děkuji také vedoucímu bakalářské práce prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi za konzultace a rady, které mi pomohly vytvoření této práce.

OBSAH

1 - ÚVOD: NOVÁK PO BAKALÁŘSKÉ PRÁCI	1
2 - JOCK STURGES VS. KAREL NOVÁK SPOLEČNÁ VÝSTAVA – IDEA	2
3 - NABÍDKA DOMU UMĚNÍ	3
4 - MORAVSKÁ GALERIE	4
5 - DOPIS JOCKU STURGESOVI (VÝSTAVA BUDE!)	7
6 - NOVÁK A STURGES: DVĚ ODLIŠNÉ POSTAVY NATURISMU	10
Karel Novák	10
Jock Sturges	11
Jock Sturges vs. Karel Novák	13
7 - MOTIVACE	13
Karel Novák a Jock Sturges: O sobě, o naturismu, o fotografii a kráse	14
Karel Novák: Naturismus a fotografie	15
Jock Sturges: Naturismus a fotografie	17
8 - ETAPY PŘÍPRAVY VÝSTAVY	19
PRVNÍ FÁZE:	19
Vyjednávání, Montalivet a návštěva naturistické vesnice (Jock Sturges)	19
Osobní postřehy a dojmy z Montalivet	24
DRUHÁ FÁZE:	26
Novákův archiv	26
TŘETÍ FÁZE	28
Karel Novák: výběr fotografií do výstavy	28
Jock Sturges: výběr fotografií do výstavy	37
ČTVRTÁ FÁZE:	42
KONCEPT VÝSTAVY	42
Cílová skupina	44
Výroba a dodání fotografií	50
Novák	50
Sturges	51
Kauza: pozvánka na výstavu	52
Novák: fotografie naturistických večírků	55
Výstava: instalace	61
Osvětlení expozice	65

9 - JOCK STURGES: ČR	66
Banner	66
Tisková konference	68
Den vernisáže: Jock Sturges a Karel Novák v Brně	69
Sturges v nemocnici	70
10 - FOTOGRAFICKÁ DÍLNA: JOCK STURGES	71
11 - DISKUSE VNÍMÁNÍ NAHOTY	76
12 - PO VÝSTAVĚ	82
Výstava Přirozeně: Karel Novák a Jock Sturges cestuje	83
Mesiac fotografie v Bratislavě: listopad 2013	83
Galerie Fiducia v Ostravě: říjen 2014	84
Ohlasy na výstavu a ohlasy médií	85
Ohlasy na výstavu: osobní	85
Ohlasy v médiích	95
13 - KNIHA: PŘIROZENĚ: KAREL NOVÁK	102
PRVNÍ ETAPA: KNIHA: KAREL NOVÁK + JOCK STURGES	102
Kant	103
Host	103
Argo	104
Tiskárna Helbich	104
Bod zlomu	105
DRUHÁ ETAPA: KNIHA:KAREL NOVÁK + BIGGBOSS	106
Koncept knihy	108
14 - ZÁVĚR	111
15 - PRAMENY	114
16 - JMENNÝ REJSTŘÍK	120

ÚVOD

Ulevilo se mi, když jsem bakalářskou práci s příběhem pana Nováka odevzdal. Bylo toho nějak moc. I v porovnání s ostatními diplomkami a bakalářkami, co jsem kde kdy napsal, mě tahle stála nejvíce úsilí a času. Bylo to způsobeno několika faktory. Pracovat na životním příběhu osoby, která je ze své podstaty tvrdohlavá a nedůvěřivá, bylo náročné na čas a na trpělivost. Bylo nutné se vzájemně intenzivně navštěvovat, poznávat a neustále se vzájemně ujišťovat, že mým cílem není panu Novákovi ublížit nebo jej nějak jinak zdiskreditovat a že moje vydané úsilí je vedeno touhou ho poznat a toto poznání předat písemnou formou veřejnosti. Zároveň bylo nutné nezávisle prozkoumat FKK filozofii od základu obecně, zjistit co nejvíce informací na základě historických i současných souvislostí, udělat si o ní vlastní představu a tu porovnat s tím, co jsem se dozvěděl od pana Nováka na živo tak, abych vše mohl dát do širších a kvalitních souvislostí a moje práce a vůbec celé úsilí nebylo zavádějící.

Musím k tomu dodat to, že moje úsilí mě jaksi naplno pohltilo. Stejně tak, jako když se objevuje něco, co člověka silně přitahuje a zajímá. Chce vědět víc a nemůže se zastavit. Tímto přístupem jsem bohužel ovlivnil své nejbližší okolí, na které moje práce měla velký dopad. Od volného času, který jsem přestal mít, od zaplnění vlastní garsonky, kterou jsem obýval se svojí současnou ženou, desítkami výtisků naturistických časopisů a knih, naturistické fotky všude, kam se podívalo. Snažil jsem se a bakalářku nakonec odevzdal.

Proč tohle zmiňuji?

Bakalářská práce s částí Novákova příběhu vzbudila o jeho osobu zájem. Alespoň jsem to vycítil z reakcí, které jsem vnímal. Bakalářská práce byla mimo jiné na škole oceněna cenou za „nejlepší bakalářskou práci roku“, a i když si na takové věci nepotrpím, bylo to pro mě přece jen dobré znamení, které odrazilo vložené úsilí. Byl jsem rád a byl jsem spokojen.

Ruku v ruce s pozitivním ohlasem přišla i energie zpět, která mě postupně dobíjela i utvrzovala v tom, že téma, kterému jsem se několik měsíců věnoval a na kterém jsem pracoval a kterým jsem omezoval svoje okolí, nezajímá jen mě samotného. Že na zmíněném příběhu něco je, něco, co zajímá a přitahuje pozornost jiných lidí, že se mi to nezdá a že neblouzním. Ať je to určitá exotika životního příběhu pana Nováka – naturisty fotografa z Prostějova nebo samotné téma nahoty vůbec. (Několikrát jsem slyšel od různých lidí – nahota táhne.)

Na jednu stranu jsem měl naturismu plnou hlavu a stačilo mi to. Chtěl jsem se věnovat jiným věcem, svým vlastním a o jiných přemýšlet. Na

druhou stranu jsem na základě dobré zpětné vazby začal mít pokušení s tím vším, co jsem dal dohromady, nějak naložit, dát o panu Novákovi více vědět a všechnu práci dobře zužitkovat.

Věřil jsem v zajímavost a výraznou aktuálnost tématu přirozené nahoty a jejího zobrazování, i když zájem o naturismus jako takový a o jeho původní formu v dnešní době pomalu upadá a přeměňuje se do jiné, nové podoby, která s historickými naturistickými ideály bude mít pramálo společného.

JOCK STURGES VS. KAREL NOVÁK SPOLEČNÁ VÝSTAVA - IDEA:

Svoji bakalářskou práci o Karlu Novákovi jsem končil kapitolou s Jockem Sturgesem. Fotografem a naturistou světově (široce – obecně ve světě fotografie) uznávaným, který mi pomáhal moji bakalářku konzultovat a nakonec mi poskytl i rozhovor týkající se naturismu obecně a jeho propojení s výtvarnou fotografií. Jock Sturges (nar. 1947) je stejně jako pan Novák fotograf a zároveň „opravdový“ naturista - do naturistického prostředí nechodí jen fotografovat, ale hlavně v něm přirozeně žije. Zároveň s tím má pověst respektovaného, vzdělaného fotografa, zastoupeného ve 26 galeriích v 10 zemích světa. Jeho spolupráce byla pro mě zásadní pro formování názoru a pohledu na práci Karla Nováka, poznávání naturistického přístupu jako takového a fotografie.

V jednom z emailů, který mi poslal, se JS zmiňuje o panu Novákovi a jeho fotografiích takto:

...Promiň, Romane, kontroluju svůj mail jen párkrát za týden. Novákovy práce se mi velice líbí. Jsou na jednu stranu nevinné, ale zároveň promyšlené. Jediná fotka, která naplňovala jakési naturistické kliše (kterému je však těžké se vyhnout), je ta, cos posledně poslal.

A mimochodem, Novák dělá i výborné fotografie (tisky). Pokud se tomu nevěnoval profesionálně, je to výjimečně talentovaný „amatér“. Zdraví JS...

Jock Sturges, srpen, 2010

Nápad, který mi jednoho dne vplul do hlavy, byl ze zpětného pohledu naivní. Rád bych přestavil práci Karla Nováka a jeho „izolovaný československý“ pohled na naturismus a fotografii ve světovém kontextu právě s prací amerického fotografa Jocka Sturgesa. Byl jsem přesvědčený, že jediné tak bude výstava z mého pohledu nejlepší možná a nejvíce divákům prozradí. Přál jsem si výstavu uskutečnit v Brně, ale

nevěděl jsem a netušil, kdy a kde přesně se mi to povede a zdali vůbec. Zpětným zrcátkem bych řekl, že jsem vše viděl moc jednoduše a bez potřebných souvislostí a představy o tom, co by v tom případě bylo vše potřeba a zda jsem schopen (a ochoten) vše podstoupit. Neměl jsem nápad nijak důkladně promyšlený a ani v hlavě urovnaný, moji představu bych spíše popsal jako živelnou a neustále se vyvíjející v čase, toužící po něčem.

NABÍDKA DOMU UMĚNÍ

V lednu 2011 jsem pomáhal Evženu Sobkovi s výukou na jeho fotografické škole (Fotoškola Brno). Evžen mi řekl o setkání s Rostislavem Koryčánkem, tehdejším ředitelem Domu umění v Brně, na kterém se mimo jiné zmínili o panu Novákovi, o jeho fotografiích a i mojí bakalářské práci. Rostislav Koryčánek projevil o setkání se mnou nad prací Karla Nováka zájem.

Uplynulo pár dní a zavolaal jsem mu a domluvili jsme termín setkání v Domě umění. Nad fotografiemi Karla Nováka jsme strávili dlouhý čas a dostal jsem příležitost vylíčit celý Novákův příběh včetně všech souvislostí. Výsledkem mojí návštěvy byla konkrétnější domluva, že by měl velký zájem uspořádat na jaře v příštím roce (2013) Novákovi výstavu. Na mysli měl prostor spodního patra Domu umění. Jedním dechem zároveň dodal, že už teď o rozpočtu na příští rok ví, že bude velmi špatný a že zatím netuší, zda na výstavu budou peníze. V podstatě mi nepřímo sdělil, že se mu Novákova práce líbí, ale že pokud o termín stojím, rád jej nabídne, ale budu muset na část výstavy sehnat peníze a že Dům umění se postará „jen“ o propagaci a případné zarámování. Domluveno.

V první chvíli jsem neměl schopnost uvědomit si všechny souvislosti a případné dopady takovéto domluvy na moji práci na výstavě. S podílem naivity a podílem nezkušenosti, že jsem se tak jednoduše domluvil na výstavě mého bakalářského nápadu, jsem vše přijal, i když musím uvést na pravou míru, že nevím, jak bych celou produkci takové výstavy sám zastal.

Až na konci setkání téměř před odchodem jsem panu Koryčánkovi upřesnil můj nápad společné výstavy s Jockem Sturgesem, kterou jsem měl v hlavě delší dobu. Koryčánek mi termín výstavy s panem Novákem potvrdil dopisem, květen 2013.

Sem tam jsem se ve svém okolí o domluvě v Domě umění zmínil a reakce byly pozitivní, jen o nápadu pozvat Jocka Sturgesa do Brna si nikdo nemyslel, že by se mohl realizovat. Rozhodl jsem se to nechat chvíli uležet a mít možnost vše promyslet. Nebyl jsem si jistý, zda je opravdu dobrý nápad za prvé do toho jít tak po hlavě takto za každou

cenu a za druhé zda opravdu zkusit oslovit Jocka Sturgese. Měl jsem z toho určitý respekt, nebo spíše obavu z odmítnutí.

...V době, kdy mě Roman Franc navštívil, ještě dozníval poprask kolem výstavy Joel-Petera Witkina, proti které se ohradila část tehdejší politické reprezentace Brna a které hrozilo i zavření. Zdálo se, že pro další kontroverzní výstavu bychom mohli mít už pěšinku vychozenou a námět výstavy Karla Nováka vypadal jako zajímavé pokračování rozvíjeného tématu lidského těla a jeho pravdivosti. Imponovala mně svoboda, se kterou je možné nudistické hnutí v komunistickém Československu spojovat. Stejně tak uhrančivý byl rozptyl Novákových fotografií mezi sociální fotografií a aranžovanými akty, který dával sérii velké napětí...

Rostislav Koryčánek, 2016

MORAVSKÁ GALERIE

...Já jsem se rozhodl, že tohle jsou věci, který mě zajímají. Zajímají mě z toho důvodu, že sem vystudoval klasickou kunsthistorii, z které vyšla i tzv. teorie umělecké fotografie, a ta se vyznačovala tím, že separovala obraz od nějakého sociálního kontextu a funkcí. Postavila tyhle záležitosti na druhou kolej a věnovala se převážně funkci estetické a slohové. A tady to (Novák a Sturges), byla konečně živá fotka dělaná v rámci nějakýho koníčka nebo záliby v reálném životě aplikované věci, že to byl druhotný produkt nebo obraz přímo nalepený na něco, co fungovalo v reálném životě. A navíc to bylo lákavé, že ty estetické hodnoty tam byly taky. A samozřejmě to celý bylo okořeněný samotným tím tématem. Sexualita a hra s ní, s proměnami v celých staletích významu a vztahu k moci nebo provozu společnosti. Tam je všechno to, co tu dnešní vědu o obraze zajímá. A proto mě to zajímalo. Mě na tom zajímalo, že ten obraz je součástí něčeho. Ne že je to k čemu všechno směřuje, tak jak sme na to zvyklí v tom běžném provozu umění...

Jiří Pátek, 2016

Uplynulo pár měsíců a shodou okolností jsem se potkal s Jiřím Pátkem – vedoucím kurátorem fotografické sbírky z Moravské galerie, který na mě vyzvídal, co je nového a čemu se věnuji, co chystám. Zmínil jsem mu nápad výstavy Karla Nováka spolu s Jockem Sturgesem, zdůvodnil jsem tento koncept, který jsem nosil v hlavě, a ukázal mu všechny fotky, které jsem měl u sebe.

...Myslím si, že v historickém horizontu se funkce kurátora hodně proměnila. Ještě v době před patnácti, dvaceti lety byl kurátor opravdu v roli zprostředkovatele a že ta jeho role byla daleko aktivnější, i když pořád šla ruku v ruce s tím umělcem. Kurátor byl tlumočnickem a lidem říkal, jak mají věci vidět. Dnes jsou umělci bohužel daleko méně kompetentní teoreticky, než si myslí, ale to nemění nic na té praxi, že se cítí být daleko víc teoretiky a tuhle funkci si víc uzurpují. Nemyslím, že je to k horšímu, prostě to tak je. Z tohoto důvodu, že to umění šlo daleko více ke konceptu. Kurátoři se tak dostávají do jiných rolí, ta klasická oslabila...

Jiří Pátek, 2016

Jiřího Pátka doprovází pověst člověka, který málokdy na něco zareaguje pozitivně – obzvláště jedná-li se o nápad na výstavu a ještě k tomu současných žijících fotografů. Nečekal jsem proto reakci téměř žádnou. Překvapilo mě tedy, když očekávaná negativní reakce nepřišla a místo ní přišla pozitivní. Téměř obratem mi řekl, že by o výstavu stál, že se musíme sejít, celou věc probrat, podívat se na fotky a v případě domluvy musím připravit návrh - koncept výstavy ke schválení vedení. Dobrá zpráva pro mě byla, že součástí nabídky na výstavu byla standardní péče galerie o výstavu – tj. výstavu s vlastním standardním rozpočtem. Tedy standardním rozpočtem v (České republice, v Brně) Moravské galerii.

Můžu říct, že v mé tehdejší situaci to byla nabídka nejlepší, jakou jsem mohl dostat, a znamenala pro mě dvě věci. Jednak opravdu vypadalo, že se můj plán povede uskutečnit, a za druhé, že jsem si myslel a doufal, že půjde uskutečnit snáz, s větší elegancí a profesionalitou než v původně zamýšleném Domě umění (kde jsem se domluvil poprvé, nicméně všechno důležité bych si musel zajistit sám).

Moc dlouho jsem tedy neváhal a hned po potvrzení zájmu o výstavu vedoucím kurátorem Moravské galerie Jiřím Pátkem na následné schůzce a schválení tehdejšího vedením Moravské galerie (Marek Pokorný) jsem výstavu definitivně potvrdil v Moravské galerii.

...Na jaře roku 2012, kdy jsem ještě působil jako ředitel Moravské galerie v Brně, se na mě obrátil Roman Franc s nápadem na společnou výstavu naturistických fotografií prostějovského rodáka Karla Nováka a amerického fotografa Jocka Sturgese. Jestliže byl Novák znám jen úzkému okruhu lidí a jako pokračovatel dlouhé tradice „kultury svobodného těla“ s obtížemi zapadal do kontextu českého fotografického aktu, ale také dokumentu, Sturges, ačkoli dílo patřilo zejména v 90. letech minulého století k velmi diskutovaným a protežovaným tématům jako součást reflexe hranic mezi pornografií a uměním, byl v té době u nás naprosto neznámý. Dvojexpozice, s níž přišel kolega Franc, tak podle mého soudu umožňovala v rámci mapování a promýšlení fotografie v rámci aktivit Moravské galerie v Brně otevřít další téma. A to samozřejmě i v návaznosti na náš zájem o klasiky moderní a avantgardní fotografie, především na zobrazování těla u Františka Drtikola. Přičemž se mi zdálo pozoruhodné, jak fotografie z naprosto odlišných kontextů navazují na estetické a formální kánony minulosti. U Nováka to je již zmiňovaná německá tradice Freiekörperkultur s jejími obrazovými „standardy“ a u Sturgese pak snová erotika prerafaelitů a viktoriánské éry. Nevím, zda všechny aspekty a možnosti pozoruhodného spojení byly Romanu Francovi v té době zjevné, nicméně nasazení, s nímž na projektu pracoval, mě bavilo. Výstavu „Přirozeně“, jak se nakonec projekt jmenoval, jsme na základě mé podpory zařadili do dramaturgie Moravské galerie v Brně na rok 2013, kdy se také uskutečnila, ačkoli jsem mezitím pozici ředitele tohoto muzea umění opustil...

Marek Pokorný, duben 2016

Zbývalo zajít do Domu umění, vysvětlit situaci a důvody, proč bych stál více o Moravskou galerii, důvody čistě pragmatické a díky osobě Rostislava Koryčánka jsem se rychle setkal s pochopením.

DOPIS JOCKU STURGESOVI (VÝSTAVA BUDE!)

Poslední klíčová věc, která mi zbývala a kterou jsem neustále z iracionální obavy z odmítnutí oddaloval, bylo kontaktovat Jocka Sturgesa a zeptat se ho, co si myslí o mém nápadu na společnou výstavu jeho a Karla Nováka v Moravské galerii za jeho účasti. Nechtěl jsem už na nic čekat, a proto jsem svojí lámanou angličtinou napsal JS email, kde jsem stručně popsal můj záměr nalákat ho do Brna.

...Ahoj Jocku, díky moc za všechnu tvoji pomoc! Mám za sebou odevzdanou bakalářskou práci i její obhajobu a reakce na ni jsou velmi kladné. Jsem rád, že čtyři měsíce práce, kterou jsem nad ní strávil, nebyly vyhozené. Jako praktickou práci jsem odevzdal soubor fotografií o mém bratrovi.

Mám nápad, který by na moji práci navázal. Rád bych uspořádal výstavu fotografií Karla Nováka a jeho naturistických snímků. Vede mě k tomu několik důvodů. Je ve vysokém věku a doposud své fotografie z naturistického prostředí neukazoval a skoro nikdo jej v Česku nezná. Čím více o tom přemýšlím, nejraději bych mu udělal společnou výstavu s tebou. Rád bych, aby se porovnaly dva odlišné póly naturistické fotografie. Oba dva jste naturisté tělem a duší a zároveň fotografové každý se svojí specifickou poetikou. Přitom Karel Novák je neznámý a ty jsi ve světě fotografie známý dobře. Myslím si, že by vaše práce pro diváky dobře fungovaly pospolu. Co si prosím o tomto mém nápadu myslíš? Souhlasil bys prosím se společnou výstavou v České republice s Karlem Novákem? Dal bys mi prosím vědět tvé případné podmínky? Rád bych výstavu uspořádal v jedné ze dvou galerií v Brně (<http://www.moravska-galerie.cz/en/>; <http://www.dum-umeni.cz/en>). Budu moc rád za tvoji reakci na můj nápad, at' už bude jakákoli. Kdyby tě zajímaly další detaily, ozvi se prosím.

S pozdravem Roman Franc...

Roman Franc, říjen, 2010

Do pár dní jsem měl v emailové schránce odpověď, která byla pozitivní a mířila rovnou k věci. Z odpovědi jsem vycítil i jiné zajímavé věci, týkající se povahy Jocka Sturgesa, které jsem si dříve neuvědomil a které mě mile překvapily a zároveň které se mi v budoucnu potvrdily na živo. Sturges potvrdil o výstavu zájem, ale jedním dechem zdůraznil, že by byl rád, kdyby byl na výstavě upozaděný co se týká počtu fotografií, a že si myslí, že by hlavní prostor měl patřit Karlu Novákovi, protože jeho fotografie považuje za skvělé, a také že by byl rád, aby výstava umožnila Karla Nováka představit v lokálním prostředí co nejvíce, že si to zaslouží a může to přispět k rozvoji obecného povědomí o jeho osobě, ale i hlavně tématu naturismu a zobrazení nahoty.

Tento požadavek mě překvapil, ale plně jsem s ním souhlasil, protože i mně to dávalo takto větší smysl – všechny argumenty byly pro. Přiznávám, že sám od sebe bych měl asi obavu takto uvažovat a i takto můj záměr Sturgesovi prezentovat, obava pramenila z bohužel zažitého stereotypu, že přece každý fotograf by se chtěl prezentovat co nejlépe – aby jeho práce dobře vyzněla v kontextu společné výstavy. Jock Sturges svoji nejlepší prezentaci viděl v upozadění své práce na úkor pana Nováka. To mi přišlo jako nečekaný způsob uvažování, na který bohužel nejsem zvyklý a který mi přijde v něčem i exotický, ale zároveň logický, a musím říct, že mě tento moment ovlivnil i v mé další práci v budoucnu. Bylo by příjemné, kdybychom podobným uvažováním vládli a dívali se na svět.

...Milý Romane, nemám nic proti nápadu představit mou práci v ČR, ale byl bych rád, kdyby těch fotek bylo relativně málo. Myslím, že větší podíl fotografií by měl být od pana Nováka jako od místního umělce, navíc svět bude z jeho objevu víc profitovat. Je totiž opravdu výborný. Bylo to pro něho, ale i pro tebe štěstí, že jsi ho objevil. Tedy, souhlasíš s tím, aby-
chom stanovili počet mých prací řekněme na 15? Obvyklý galerijní formát je 40x50 cm, ale můžu ti poslat i jednu nebo dvě větší fotky. Musím přiznat, že budu úzkostlivě dbát o jejich bezpečné navrácení, protože jsem zažil i pár nepříjemností, když jsem v minulosti v Evropě vystavoval. Jakou garanci mi můžete, ty nebo galerie, poskytnout? Nechávám zcela na tvém rozhodnutí, zda vystavovat v Brně, nebo během fotofestivalu v Bratislavě. Mysli víc na práci pana Nováka než na mou. Předpokládám, že chceš, aby ji zhlédlo co nejvíce lidí. Moji práci nalezneš v 26 galeriích v 11 zemích a během mého života jsem uspořádal stovky přehlídek, takže další v tom nehraje až tak velkou roli. Ale tahle událost by mohla být velmi důležitá pro

pana Nováka-určitě si to zaslouží. Takže mysli hlavně na něj. Udělá mi radost, pokud vystavíš moje fotografie vedle těch jeho!

Srdečně, Jock...

Jock Sturges, říjen 2010

Když jsem si přečetl reakci Jocka Sturgesa na návrh společné výstavy s Karlem Novákem v Brně, bylo mi jasné, že se tato možnost výrazně přiblížila a pravděpodobně se stane skutečností. Bylo nutné informovat Moravskou galerii – Jiřího Pátka a tehdejší vedení (Marek Pokorný) o pozitivní reakci Jocka Sturgesa, že je vše na dobré cestě, že nápadu nic nebrání, a pomalu se pustit do práce a všech nutných příprav. Od tohoto okamžiku se mi celý možný budoucí koncept výstavy začal honit hlavou a začal jsem si vše představovat.

Záhy bylo nutné domluvit se na formalitách s Moravskou galerií a způsobu konkrétní spolupráce s Jiřím Pátkem – vedoucím kurátorem fotografické sbírky. Prakticky bylo potřeba domluvit se, kdo a co jakým dílem bude mít přípravu výstavy na starosti a kdo za co bude zodpovídat. Postupně mi docházelo, že se jedná o velký galerijní kolos s velkým dopadem a že to bude jiné, než když se dělá kamarádovi výstava v kavárně. To jsem si doposud neuvědomoval. V této věci jsem měl v sobě velký rozpor, který spočíval v osobní nejistotě, zda všechno sám zvládnou a zda to zvládnou dobře. Jakým dílem trvat na svém autorství celé myšlenky, prosazovat svoje nápady a jakou měrou se o to podělit a nechat si poradit (nechat si do toho mluvit od Jiřího Pátka). Nechci, aby to vyznělo, že jsem se obával o výsledek, spíše bych to popsal jako obrovskou výzvu udělat výstavu dobře a neudělat chybu.

Během jednání o dojednání rolí, na které jsem se snažil připravit co nejlépe, se moje obavy rozplynuly. Od Jiřího Pátka jsem dostal velkou důvěru a vůbec se mě do ničeho nesnažil natlačit ani nijak moje myšlenky ovlivnit. Musím přiznat, že jsem byl tímto přístupem mile zaskočen. Pátek chtěl, abych měl opravdu celou výstavu na starosti, mohl mít vliv na všechny věci s výstavou spojené a aby se odvíjela podle mé představy, a stal se jejím kurátorem. Zároveň si zcela přirozeně a ku prospěchu věci ponechal funkci jakéhosi dohledu za Moravskou galerií a stal se tzv. kurátorem za Moravskou galerií. V praxi bych to popsal jako určité partnerství, které nikdy nevedlo k ničemu negativnímu, co by výstavu přibrzdžovalo nebo škodilo atmosféře, ve které se připravovala.

S odstupem času musím říct, že jsem opravdu netušil dost dobře, do čeho se pouštím, a celý proces budování výstavy od domlouvání,

přemlouvání přes komunikaci s Novákem, třídění jeho archivu, výběru fotografií, skenování, shánění sponzorů,...) byl obrovskou osobní školou v mnoha úrovních. Neřekl bych, že byly náročné všechny tyto vyjmenované věci o sobě, naopak mě všechno v duchu mojí povahy bavilo a jedna věc hnala tu další. Nejtěžší a nejzásadnější byl pocit umět se vždy při řešení každé takové jednotlivé věci správně rozhodnout. Ztotožnil jsem se s názorem, že každé jednotlivé špatné rozhodnutí nebo nepromyšlená věc bude moci třeba za to, že výstava nebude srozumitelná, že bude zavádějící, špatně vybraná a že všechna příprava, energie a finance přijdou vniveč. Jediný tento pocit mě tajně děsil a těžko říct, odkud a proč přicházel. Všechno tohle jsem řešil asi právě proto, že jsem tušil, že naturistické téma nahoty může snadno vést k zavádějící interpretaci a jako téma může mít sklony být vnímáno různě – i v kontextech, které bych nerad.

NOVÁK A STURGES: DVĚ ODLIŠNÉ POSTAVY NATURISMU

KAREL NOVÁK

- (NAR. 1936 V PROSTĚJOVĚ)

Prostějovský rodák, naturista a fotograf Karel Novák. Muž, který svůj život zasvětil fotografii, ženám, slunci a naturistické filosofii. Naturismus se stal světlem a současně i průvodcem v celém jeho životě. Vystudoval Střední lesnickou školu v Hranicích (1961). Od mlada tíhl k fotografii a při zaměstnání studoval Školu výtvarné fotografie v Brně (1967–1969). Po absolutoriu nastoupil do prostějovských tiskáren jako reprodukční fotograf. Koncem roku 1989 tiskárny opustil a stal se fotografem na volné noze.

Jeho zájem o naturismus dostal konkrétní podobu v roce 1962, kdy poprvé vycestoval k moři do Německé demokratické republiky. Můžeme říci, že se mu setkání se slunečnou pláží označenou cedulí s nápisem FKK stalo osudovým a mělo zásadní vliv na jeho budoucí život a práci. Začal tedy častěji jezdit do k moři do bývalé NDR, kde se sám toulal po slunečných plážích, fotografoval a hledal různé známosti.

Odjakživa je samotář. Tedy pouze určitým způsobem. Je velmi společenský, rád se seznamoval s ženami, ale mělo to své hranice. Jakmile cítil jakékoli omezení, prchal pryč. Následně se stal nadšeným propagátorem naturismu v tehdejší socialistickém Československu, zakládal např. v okolí Prostějova neoficiální nudistické pláže. Novák k naturismu tíhl od mlada. Byl v této věci dost aktivní. Za komunismu např. zakládal neoficiální nudistické pláže v okolí Prostějova. V té době přirozeně splynuly dva jeho životní zájmy: fotografie a život v naturistické komunitě.

Tak vznikl autorův unikátně pestrý archiv dokumentující zevnitř svět,

o kterém venku panují převážně zkreslené představy. Od dětských naturistických táborů, přes dokument každodenního života naháčů, naturistické plesy až po fotografie žen, fotografované na objednávku. Pohyboval se zde jako ryba ve vodě. Všichni ho znali a měli ho rádi. Zastával i různé funkce v naturistických organizacích. Stal téměř oficiálním fotografem naturistické komunity, ve které se pohyboval.

Novák naturismus definuje velmi jednoduše. Osobně ho spojuje s životem a souzněním s přírodou, které se projevuje v různých přístupech. Od udržování pořádku v přírodě, jejího respektování ve všech vnějších projevech, studiem živočichů a rostlin, úcty k člověku až po spojení s přírodou skrze nahé lidské tělo, které vnímá jako samozřejmost historicky do přírody patřící.

Do roku 2013 autor vystavoval pouze v kavárnách a v malých soukromých galeriích na Moravě. Fotografie z naturistického prostředí poprvé vystavoval v roce 2013 společně s Jockem Sturgesem (USA) v Moravské galerii v Brně, Domě umění v Bratislavě a v roce 2014 v galerii Fiducia v Ostravě. Autorovy fotografie vyšly v naturistických časopisech u nás i v zahraničí.

JOCK STURGES

- (*1947, NEW YORK, USA)

Americký fotograf známý svými fotografiemi z prostředí naturistických komunit a především svými akty adolescentů (převážně dívek) a jejich rodin pořizovaných převážně v severní Kalifornii (USA) a na pobřeží Atlantského oceánu ve Francii v jedné z největších naturistických oblastí na světě – Montalivet. Jock Sturges patří mezi světově nejznámější naturisty.

 ...Naturistický přístup k životu nabízí model fyzického a sociálního chování, pro něž je nejcennějším principem absence studu. Po tisíciletí používala konzervativní a náboženská hnutí stud, aby ovládala společenství lidí. Kdyby bylo více lidí imunních proti těmto naukám, tak jako naturisté, svět by byl mnohem lepší...

J. Sturges, rozhovor s R. Francem, 2010, Francie

Vystudoval percepční psychologii a fotografii na Marlboro College, Vermont, (titul BFA, 1974) a fotografii na San Francisco Art Institute, California (titul MFA, 1984). Pracoval mimo jiné jako instruktor fotogra-

fie, printer, komerční fotograf se specializací na módu a klasický tanec a jako portrétní fotograf. Přispívá do řady fotografických magazínů, své fotografie vystavuje po celém světě. Na začátku 90. let se kvůli nezletilosti modelů svých fotografií střetl se zákonem. V roce 1990 se jeho práce dostala na mušku FBI, která zabavila jeho celý fotografický archiv v ateliéru v San Franciscu s obviněním z šíření dětské pornografie. Absolvoval táhlé (8leté) soudní řízení, aby se nakonec žádné obvinění neprokázalo, což mu přineslo řadu strastí v osobním a tvůrčím životě. Zároveň to ale byla cesta, kterou vstoupily jeho fotografie do širšího povědomí.

Jock Sturges se zároveň tvrdě vymezuje proti jakémukoli deviantnímu chování schovanému pod rouškou naturismu. Dívky a jejich rodiny fotografuje od velmi útlého věku až do období její proměny v dospělou ženu. Stejně jak fotografuje dívku, fotografuje i její matku, kterou fotografuje od jejího útlého věku. Ve Sturgesově případě se jedná o dlouhodobou intenzivní fotografickou práci z naturistického prostředí, kde se všichni znají po více generací, a Jock Sturges toto prostředí svojí prací nijak nenarušuje.

V tomto prostředí žije a je jeho přirozenou součástí. Své objekty fotografování nenazývá modely, ale přáteli.

...Pro mou práci je klíčové, abychom byli přátelé, protože jinak společná práce postrádá smysl a radost. Nepracuji s „modely“. Pracuji s přáteli, kteří mi dělají modely sami ze sebe. Nemanipuluji s nimi. Prezентují se před fotoaparátem, jak chtějí oni sami, a já přijímám to, co mi nabídnou. S vděčností...

J. Sturges, rozhovor s R. Francem, 2010, Francie

V současné době žije a pracuje v Seattlu. Autorovy fotografie jsou zastoupeny v nejvýznamnějších světových sbírkách. Například v The Museum of Modern Art, The Metropolitan Museum v New Yorku, Bibliothèque Nationale v Paříži nebo v Museum für Moderne Kunst ve Frankfurtu nad Mohanem. Vydal řadu knih, výběr: The Last Day of Summer, Aperture, New York, 1991, Radiant Identities, Aperture, 1994, Jock Sturges: New Work 1997-2000, Scalo, 2000, Jock Sturges: Notes, Aperture, 2004, Misty Dawn Portrait of a Muse, Aperture 2008. O autorovi byl natočen film Line of Beauty and Grace. A Documentary About Jock Sturges, 2008 (Christian E. Klinger, Amadeo Film). Jock Stugres absolvoval vysokoškolské studium psychologie a svoje fotografické vzdělání dokončil na San Francisco Art Institute s titulem MFA. Fotografuje na deskový fotoaparát 8x10 inch.

JOCK STURGES VS. KAREL NOVÁK

S Jockem Sturgesem jsem se seznámil na dálku při psaní fotografické bakalářské práce. Oba autoři mají hodně společného a zároveň zcela rozdílného. Společná je opravdová vášeň k naturismu a reálné vedení naturistického života tak, jak to jen jde (naturistické kempy a komunity). Což je velmi cenný atribut, obhajující jejich autentičnost a lišících se tak od fotografů, kteří naturisté nejsou, ale jen do naturistických komunit docházejí fotografovat. Další společná věc je fotografování. Oba dva autoři jsou fotografové a celé životy se tomu věnují. Karel Novák celý život fotografuje kamerou 6x6 cm a Jock Sturges používá výhradně kamery 8x10 palců.

Co je rozdílné a důležité, jsou jejich výsledky, fotografie a řekněme jejich osobní prestiž. Jock Sturges je považován za „hvězdu“ světového formátu, zastoupen je ve světových galeriích a sbírkách. Fotografie prodává za tisíce dolarů. Jeho fotografie jsou dokonale vymodelované, nachystané a promyšlené. Estetika je dokonalá. Motivem Jocka Sturgesa je krása (člověka) v proměně času. Je tím fascinovaný. Téměř výhradně nefotí muže.

Karel Novák byl téměř neznámý v širším okolí Prostějova. Do roku 2013 vystavoval spíše lokálně v okolí a velmi málo. Bez publikací. Jeho fotografie jsou dokumentem prostředí naturistů, často syrovým, hrubším, řekněme autentičtější. Důkaz toho, že si v tomto prostředí mohl dovolit téměř vše. Nikdo podobný asi neexistuje. Přitom dokumentuje s vtipem a nadsázkou. Je to jedinečný úkaz.

MOTIVACE

Karel Novák má fotografie Jocka Sturgesa velmi rád a jeho práce si váží (kterého poznal až ke konci své „kariéry“) a zároveň i Jock Sturges projevil uznání Novákovy práce. Díky tomu, souhlasil i se společnou výstavou – vzájemnou společnou konfrontací, jiným pohledem a zároveň určitým souhlasným projevem k tomuto fenoménu. Přijde mi to i jako „jedinečný“ objev a komparace.

 ...Na fotkách Jocka Sturgesa se mi líbí jemnost, s jakou fotografuje dívky. Fotí je tak, aby jim neubližoval. A pak se mi také líbí technické zpracování fotografií. Já technickéj typ nejsem...

Karel Novák, květen, 2016

Propojením fotografií Jocka Sturgesa a Kala Nováka vznikla ojedinělá možnost internacionálního (mezinárodní) porovnání zobrazování

nahoty z naturistického prostředí USA vs. Československo za komunismu a pak v 90. letech. Za účasti obou autorů, kteří se sice nikdy neviděli, žili na opačných koncích planety, jejich přístupy k fotografování naturismu jsou různé, ale vzájemně se drží v úctě a jejich nezávislá práce se vzájemně doplňuje. Přitom každý z nich je osobitě jiný – uznávaný světoznámý fotograf vs. lokální „neznámý“ fotograf (o to lepší).

Jock Sturges projevil ochotu přijet do Brna a účastnit se vernisáže, což není úplně u něj obvyklá věc, a byl ochoten tuto dalekou a krátkou cestu uskutečnit jen právě kvůli setkání s panem Novákem. Udělat k výstavě komentovanou prohlídku. Mít v galerii přednášku se studenty, spojenou s hodnocením jejich prací a vůbec diskuzí nad fotografií i v kontextu nahoty nejenom. Jock Sturges je dost charismatický. To je přitažlivé – pro studenty fotografie, pro veřejnost, pro MG, pro média.

KAREL NOVÁK A JOCK STURGES:

O SOBĚ, O NATURISMU, O FOTOGRAFII A KRÁSE

Přemýšlel jsem, jak v této kapitole nejlépe charakterizovat a blíže představit osoby těchto dvou fotografů a přitom zachovat co největší autenticitu. Rád bych, aby čtenář neměl informace jen zprostředkované a přetlumočené. V kontextu této úvahy jsem poprosil Jocka Sturgese i Karla Nováka, zda by jim nevadilo, kdyby na základě mých otázek, které jsem jim písemně položil, byli ochotní vlastním jazykem a zcela bez formálních náležitostí popsat do libovolného útvaru, co je napadne, ke slovům naturismu a fotografie rozvínutým do otázek. Každému jsem položil stejnou sérii jednoduchých otázek a chtěl je těmi otázkami rozmluvit, inspirovat a navést pro to, aby se sami za sebe vyjádřili. Žádná z otázek nebyla závazná nebo nevyžadovala konkrétní odpovědi, ale spíše bylo vše myšleno jako nějaký rámeček, ve kterém se mohou pohybovat.

To, jak se k tomu každý z nich postavil a o čem a jak se rozepsal, je také určitá známka, která může pečlivému čtenáři různé věci podprahově odhalit. A dojem bude o to silnější, pokud budou texty přečtené a zároveň s ukázkami fotografií od obou autorů. Můžete zkoumat jejich autorský rukopis, momenty a situace, které je zaujaly, a estetiku a obsah fotografií porovnat s charakterem napsaného autentického textu.

KAREL NOVÁK: NATURISMUS A FOTOGRAFIE

Můj život se dělí pomyslnou čarou na dvě nesouměrné poloviny.

První souvisí s dospíváním v komunistickém Československu a klukov-

ským snem studovat rybníkářství. Chtěl jsem složit přijímací zkoušky na střední rybářskou školu, ale kvůli chatrnému zdraví jsem na ni musel zapomenout.

Druhou polovinu počítám od roku 1962, kdy jsem poprvé vyjel na vysněnou dovolenou k moři. A jediné, kam jsem za komunismu mohl vycestovat, bylo do Německé demokratické republiky (NDR). Toužil jsem zažít moře a nemohl se dočkat.

Na místě zájezdu se nás ujala česká delegátka Čedoku, která zařizovala naši skupině ubytování - a trvalo jí to strašně dlouho. Mezitímco ostatní lidé seděli v hotelu u zavazadel a čekali několik hodin v recepci na klíče od pokoje, nechal jsem kufr u recepce a vyrazil k moři. Tak moc mě moře vábilo. Hned jsem narazil na pláž s nápisem FKK (Freikörperkultur), na které se opalovali, koupali a sportovali lidé bez plavek. Sám jsem měl plavky v kufru na recepci, proto jsem neváhal, svlékl se a vyrazil do moře. Tento okamžik mně přinesl první zážitek ze setkání s naturismem a měl na mě velký vliv. Mohl jsem se poprvé postavit na břeh proti slunci, větru, vodě a poprvé jsem se cítil opravdu svobodný. A to i ve východním Německu, které na tom nebylo se svobodou o nic lépe než my.

Moře mě svým nekonečným prostorem osvobozovalo a i lidé kolem, které jsem na pobřeží potkával, se mi zdáli trochu jinačí, volnější a nesvázaní. Od této chvíle jsem se už nikdy v životě nekoupal jinak než bez plavek. Ta volnost pohybu, kdy mě nic netíží, lehnu si na pěkné místečko, vyhřívám se, čtu si, plavu si, jsem v pohodě a komunikuji, s kým chci, to mě vždycky fascinovalo a vždycky jsem tu svobodu z toho cítil. Když to uděláte jednou, pak už to musíte dělat pořád.

Začal jsem se o naturistický způsob života zajímat více, takový přístup k životu mi vyhovoval. Od mala jsem měl blízký vztah k přírodě a naturismus mi tento vztah naplnil. Jednoduše by se dal charakterizovat heslem blíže k přírodě, blíže k sobě, k člověku. Což se myslím shoduje s původními myšlenkami hnutí FKK (Freikörperkultur) známými z materiálů datovaných do doby před druhou světovou válkou.

Přišlo mi důležité naturistický pohled na svět šířit kolem sebe. V osmdesátých letech jsem se proto rozhodl založit u nás první malou naturistickou pláž s názvem FKK Plumlov v Prostějově a myslím, že u lidí vzbudila velký zájem. V létě se na ní potkávalo i přes sto návštěvníků za den. Kromě příznivců měla tato naturistická oáza také svoje odpůrce, kteří dokonce zorganizovali jednu protestní akci, ale ta skončila fiaskem. Ukázalo se, že na ni přišel protestovat jen jediný člověk, který se tím tak vylekal, že hned zase utekl.

Svoji touhu po fotografování nedokážu popsat. Narodil jsem se s ní. Opravdu se rozvinula až s mým prvním výletem k moři. Když jsem jel poprvé do Německa, tak jsem měl nový Flexaret, hned jsem ho zkoušel a fotil jsem na naturistických plážích. Hlavně když jsem se s někým seznámil. To nebyl zas až tak velký problém, seznámit se s Němkami. Kdo se fotografovat nechtěl, toho jsem nefotil, nikdy jsem nikoho nenutil.

Tím to všechno začalo. Foťák jsem nosil pořád u sebe a lidé si na to zvykli, bylo to bez problému. Možná proto, že jsem nazvětšované fotky lidem dával nebo jim je posílal poštou domů, pro radost, nic jsem za to nikdy nechtěl. Mám rád fotografie na papíře. Strašně mně to bavilo, a nikdy jsem na tom nezbohatl. Samo sebou, že něco jiného bylo fotografování na zakázku.

Co mě nutilo fotografovat? Ta krása, moře, vítr, vlny, písek. Všechno přece se vším souvisí. A tady to všechno pro mě hrálo dohromady, to se dá těžko vysvětlovat, to se prostě musí zažít, a ještě k tomu musí mít člověk sklon. V naturistickém prostředí se mi propojovalo vše, co jsem považoval za opravdu důležité. Vodní živel, ženy, příroda, fotografování i běžný život. Řeceno jednoduše česky, vždycky jsem měl radši přírodu než sezení u piva. Když jsem mohl k moři nebo k vodě, tak jsem jezdil, pořád. A tak je to do dneška. Je to můj způsob rekreace i uvolnění.

Svoji práci považuji za fotografický dokument života v prostředí naturismu. Vždy jsem dokumentu dával přednost před fotografováním stylizovaných aktů fotografovaných u mě doma na zakázku, i když jsem jich nafotil spousty. Tak obrovská bezprostřednost fotografování v naturistické komunitě, téměř bez nahrávek a aranžmá, je daleko lepší, mohl bych snad říct i krásnější, bez ohledu na to, jak fotografovaná osoba vypadá. Prostá krása lidského těla v jakémkoli věku.

Při fotografování dávám vždycky přednost přirozené kráse, nikoli té načančané, kterou vidím v reklamě. Přirozená krása je pro mě daleko nejdokonalejší, i když není dokonalá, a v tom je krásná. Přirozenost je pro mě nejvyšší princip. Každý by se měl naučit své tělo vnímat takové, jaké je. Spousta lidí si myslí, že nemůžou na pláž, protože nejsou krásní, ale to je blbost. O tom naturismus přece není.

Přijde mi, že ve společnosti je dnes velký strach ze stárnutí. Každý chce být věčně mladý, mít co nejvíc peněz a co nejvíc sexu. Tak to dnes vidím. Umění zestárnout je prostě v tom, smířit se s tím, že zestárnu. To spousta lidí neumí, a tak trpí, ale lidské tělo je krásné v každém věku. To se netýká jen žen, to se týká i mužů.

Vytvořil jsem si svůj vlastní svět, ve kterém je v harmonii vše, co mám rád. Nikdy jsem se ničemu nemusel přizpůsobovat. Fotografie je můj život, neměnil bych. Mým cílem nebyla nikdy touha po fotografiích, ale po životě, ze kterého moje fotografie vznikly.

JOCK STURGES: NATURISMUS A FOTOGRAFIE

...Vlastně se nikdy nepokouším své modely stylizovat. Pokud bych někomu vnucoval svou představu o tom, jak má stát nebo působit krásně, zastřelo by to jeho pravou podstatu. Tyto pravdy, správně podané, jsou ohromně fascinující. Takže s modely jen trávím čas, a pokud vidím, že se něco přirozeně vyvíjí, požádám je, aby se nehýbali, a co nejrychleji to vyfotím. V klidu a pohodě. Čím méně jsem vidět a slyšet, tím víc z toho ve výsledku mám...

Jock Sturges, květen, 2016

Při fotografování lidí se rozdíl mezi většinou amatérských fotografů a mezi profesionály (nebo řekněme zkušenými amatéry) projevuje ve způsobu zachycení postavy a pozadí. Stručně řečeno, profesionální fotograf si uvědomuje a také to zohledňuje ve své práci, že veškerá informace obklopující fotografovanou postavu musí být stejně dobře organizovaná a prezentovaná jako samotný model. Na špatně organizovaném pozadí nebo v matoucím osvětlení totiž neobstojí ani ten nejlepší model. Působí až ironicky, že oběti špatného technického zpracování fotografie jsou právě ty nejzajímavější modely.

Proč tomu tak je? Protože jsme natolik fascinováni krásou, že máme sklon vše ostatní potlačovat. Zbavit se této neblahé tendence můžeme pouze dlouhodobým studiem a cvikem – i když i zde číhá nebezpečná past, neboť studium a cvik vede ke stereotypnímu vnímání, jež dokáže autora oslepit. Ale to bychom se dostali ke zcela jinému problému, o němž nechci mluvit. Ne, chci se zmínit o nešvaru nezkušených fotografů, kteří se tváří v tvář atraktivnímu modelu nebezpečně obelhávají. Říkají si: „Bože, on je tak krásný / ona je tak krásná, že na pozadí vůbec nezáleží. Stačí vzhled, na ničem jiném nesejde.“ Lepší fotografové si tento sebeklam uvědomují, ale stejně mu podlehnou. Amatéři o něm nemají ani tušení nebo si ho uvědomují nedostatečně a bezelstně se pouští do fotografování. Obě skupiny jsou zklamány, když se podívají na výsledný snímek, na němž – pokud nemají mimořádné štěstí – nevidí krásný model, jež sledovali v hledáčku fotoaparátu a snažili se ho zachytit na fotografii. A čím je fotografovaný objekt zajímavější, tím pravděpodobněji se dostaví rozčarování.

Homo sapiens je sám sebou zkrátka fascinován – zejména v situaci, kdy se zbaví svrchní vrstvy šatů a zcela se odhalí. Oblečení, jež je nezbytnou součástí běžných mezilidských styků, tělo obestírá řadou záhad. Co se pod

šaty skrývá? Proč? Pokud vidíme člověka v titěrných plavkách, problém se jen zesiluje, neboť jsme konfrontováni s nedořešenou záhadou, otázkou bez poslední odpovědi. Takové fotografie jsou mimořádně působivé, neboť vypadají daleko erotičtěji než fotografie zcela nahých modelů. Nebudu pokračovat zmínkou o naprosté vulgaritě pornografie, neboť toto téma mě vůbec nezajímá.

Není tedy nijak překvapivé, že lidé fotografující nudisty jsou natolik uchvá-
ceni tím, co vidí, že jejich fotografie nedosahují ani zdaleka požadovaných
výsledků. Publikace s akty tradičně obsahují fotografie, které trpí přílišnou
závislostí na módních fotografických směrech, ale také fotografie postráda-
jící jakékoli umělecké ambice. „Reklamní a módní“ fotografii objektivizující
model opakovaně rozebírala a tvrdě kritizovala četná feministická hnutí.
Dodnes má své četné zastánce, jejichž práci je však třeba vnímat buď jako
výraz tvůrčí naivity, nebo politováníhodného prospěchářství.

Fotografie bez uměleckých ambicí má naopak v našem každodenním
životě pevné a nezastupitelné místo, neboť pomáhá uchovávat vzpomínky,
což je velmi důležité. Mnozí z mých známých vyznávajících nudismus mají
celá alba neuměleckých aktů a uchovávají je jako rodinnou cennost.

Přiznávám se, že je mi záhadou, proč více nudistů nevyužívá velkolepé
nádhery odhaleného těla a svými pravdivými a krásnými snímky nezásobuje
muzea a galerie plné nepoměrně méně zajímavých figurativních prací.
Většina modelů figurativních malířů a fotografů odkládá oblečení na žádost
umělce, což je implicitně klamavé sociální gesto. Rozhodně bych nezašel tak
daleko, abych tvrdil, že podobný postup nikdy nevede k dobrým výsledkům,
neboť existuje spousta krásných obrazů a fotografií nahých modelů, jež by
mě usvědčily z omylu, ale přesto dávám přednost nudistickému modelu,
jehož nahé tělo působí daleko pravdivěji než tělo uměle odhaleného modelu.
Pro nudistické rodiny je charakteristická absence studu. Mé nudistické
modely působí daleko sebevědoměji a sebejistěji než všechny ostatní sku-
piny modelů, s nimiž jsem doposud pracoval – včetně modelek, jichž se to
týká víc než ostatních.

Tak se mi to líbí. Mám rád pravdu. Skutečný život. Ale současně chci říct,
že své názory nenadřazuji názorům ostatních. Nechci nikoho poučovat,
pouze se snažím vymezit svůj prostor v oblasti, jež mi poskytla prostor k
celoživotní práci. Se svým životem a se svou tvorbou jsem spokojen a za
obojí jsem vděčný. Moje modely mě nesmírně obohacují, víc než si doká-
žete představit. Když je vidím v hledáčku fotoaparátu, posedne mě touha
co nejdokonaleji je zachytit. Proto jsem tak opatrný. Bojím se, aby mi něco
neuniklo. Ze všeho nejdřív se snažím uchovat co nejvěrnější vzpomínku. Pro
ně. I pro mě. Vše ostatní v životě fotografie je pouze doplněk.

Koncepce, v jejímž rámci se setkávají dva fotografové odlišní svou personální historií, fotografové, kteří sledovali jednu ideu v přibližně stejné době, ovšem ve zcela odlišných politicko-sociálních podmínkách, je zdrojem mnoha zajímavých konfrontací. Předně, nahota, která je v tomto setkání jednotícím prvkem, je jednak přirozeným stavem, ale také kultem a velkým tématem s vrcholy v různých dobách v rámci různých historických situací a ideologií. Setkání Sturgese a Nováka je zajímavé i z hlediska fotografie jako oboru. Potřeba porovnávat různé polohy fotografických přístupů s různým statutem je, zdá se, silou, která ji drží v provozu. Je-li v diskusi fotografovaná nahota, je jisté, že se bude mluvit o morálce, kráse, touze, ale i o možnostech autora a společenských institucí.

ETAPY PŘÍPRAVY VÝSTAVY

Příprava samotné výstavy trvala dlouhou dobu a měla množství různých fází, které se pokusím v následující kapitole popsat a charakterizovat. Do těchto jednotlivých kroků vedoucích k výstavě nepočítám pre-fázi, která přispěla k dohodě o tom, že se výstava uskuteční a kde, ať už ze strany autorů samotných, nebo Moravské galerie.

PRVNÍ FÁZE :

VYJEDNÁVÁNÍ, MONTALIVET

- A NÁVŠTĚVA NATURISTICKÉ VESNICE (JOCK STURGES)

Za první fázi přípravy považuji rozhodnutí z jara 2012, kdy jsem považoval za důležité vidět se s Jockem Sturgsem před výstavou samotnou a řešil jsem, jak tohle setkání uskutečnit. Přišlo mi důležité mít možnost se s autorem poznat, neformálně popovídat a mít možnost pokusit se získat jeho osobní důvěru, která měla vést k tomu - mít volnější ruku při tvorně konkrétního konceptu výstavy. Měl jsem totiž přesnější představu o výběru fotografií, které jsem od JS z jeho archivu do výstavy chtěl, a zároveň jsem věděl, že i JS je autor, který se nenechá jen tak vláčet kurátorem, ale má vždy na konkrétní výstavu svůj názor, který se snaží dodržet. Proto mi přišlo důležité o tomhle mluvit osobně a mít možnost se setkat. Přišlo mi, že takové věci se mi těžko domluví po telefonu nebo mailu, zvláště když jsme se nikdy předtím neviděli a vlastně se známe jen z emailů. Osobně mi vše lépe funguje jinak, na osobních vazbách a kontaktech.

První možnost byla jej navštívit při mém jarním pobytu v New Yorku (2012), ale nakonec jsem od toho upustil kvůli vzdálenosti. Jock Sturges žije v Seattlu, a i když je NY a Seattle ve stejné zemi (USA), vzdálenost mezi

těmito městy je tak veliká, že by si žádala více času, než jsem měl k dispozici.

Na začátku jara padla od JS nabídka, zda bych neměl zájem za ním přijet do jeho bungalovu v Montalivet, kde každoročně tráví období od června do září, aby se zde věnoval své práci, fotografování jeho blízkých, naturistů.

...Naturismus je pravým uměním života a důležitým faktorem potřebným k dosažení pocitu naplnění. Zajímat se o nudismus znamená uvolnit spíše mysl než tělo, dosáhnout až k jádru své osobnosti.

(propagační heslo naturistické vesničky Montalivet)...

(<http://www.naturist-camping-chm-montalivet.co.uk>)

Montalivet je jedno z nejnámějších naturistických míst na světě. Téměř doslova ráj na zemi. Nachází se ve Francii na pobřeží Atlantiku v kraji Bordeaux. Naturistické městečko na pobřeží, které má několik kilometrů na délku podél pobřeží a nějaký kilometr na šířku od pobřeží směrem do vnitrozemí, je celé obklopeno borovým hájem, který voní a vrhá krásný stín. Nachází se severně od města Bordeaux a v čarovné krajině vinic kraje Bordeaux, a čím více se blížíte k pobřeží, klesáte tak do kraje voňavých borových hájů a písčného pobřeží, které je obrovsky široké a je tvořeno dunami z písku, které se neustále pohybují směrem do vnitrozemí a pomalu pohlcují vegetaci. Pobřeží jako takové je tvořeno jemným pískem a díky kombinaci pozvolného pobřeží a velkého přílivu a odlivu je buď obrovsky široké, plné mořských louží a polehávajících lidí bez plavek, a nebo je široké tak, docela normálně, jako kdekoli jinde. Tento rytmus se v průběhu dne pravidelně mění.

Sturgesova nabídka na moji zamýšlenou schůzku a debatu nad výstavou v Moravské galerii a tím, co všechno bych od něj chtěl a proč, mi přišla jako ideální. Doufal jsem tak, že se podívám do míst, kde většina fotografií již pár desítek let vzniká, že poznám širší kontext jeho práce a bude čas se o všem důkladně pobavit. Zároveň jsem byl rád z dalšího důvodu – a to, že se podívám do míst, která patří k jedněm z největších naturistických center na světě, a budu tak mít možnost zažít skutečný naturistický život na pár dní na vlastní kůži. Když se tématu věnuji, ať mi nechybí tato základní zkušenost.

Taková zkušenost mi chyběla ze dvou důvodů. Jednak sám naturismus aktivně nijak nevyhledávám a neztotožňuji se s tímto postojem zcela naplno a nepovažuji se tak za „správného“ naturistu např. v kontextu pana

Nováka a Jocka Sturgese, ale mám rád koupání bez plavek vždy, když to jen trochu jde, ať už v řece, rybníku, jezeře nebo u moře, a nevdá mi přirozená nahota – nebojím se jí. Ale odmítám se takto organizovat a prohlašovat za člena naturistů.

A druhý důvod je, že vždy když jsem takové naturistické místo vyhledal z důvodů mé bakalářské práce, bylo to doposud jen v rámci České republiky a nikdy jsem z takového místa neměl nijak sympatický pocit.

Dokonce mě jednou „vyhnali“ z naturistické pláže na Brněnské přehradě, když jsem se snažil pořizovat s přítomnými naturisty audio rozhovory. Situace, která nastala, byla až absurdní. Prý mám bílý zadek a ten mají jen – cituji neznámého českého naturistu, který mě vyháněl, „pouze uchyláci nebo novináři“, a musel jsem pláž opustit.

...Do Montalivet jezdím každoročně už od roku 1983. Dozvěděl jsem se o tom místě od fotografa, který tehdy zrovna dokončil průvodce po naturistických plážích. Zeptal jsem se ho, kde se mu nejvíce líbilo. On se ani nerozmýšlel a rychle odpověděl: “V Montalivet! Je to nejstarší a největší nudistické centrum na světě, s nádhernými plážemi a borovicovým hájem. Budeš to tam milovat!” A měl pravdu. Mám to tam moc rád. A co to místo pro mě znamená? Tam se cítím nejšťastnější. Znam to tam a mám tam známé. Moje žena a děti to tam zbožňují. Život tam je super. Před tím, než se narodily děti, jsem tam trávil tři měsíce- od června do srpna, a v září jsem byl chvíli v Montě. Dnes tam jsem tak 7 týdnů v roce...

Jock Sturges, květen 2016

Z těchto důvodů jsem byl zvědavý na zkušenost, kterou naopak zažiji v Montalivet, a rozhodl jsem se nabídky JS v rámci přípravy na výstavu využít. Požádal jsem moji ženu, zda by se mnou cestu za JS nepodnikla a zda bychom si z téhle pracovní cesty neudělali společný výlet.

Musím přiznat to, že moje žena sice dobře věděla o schůzce s Jockem Sturgesem v naturistickém městečku, ale už netušila, že bych rád v tomto místě zůstal alespoň týden a měl možnost zažít francouzský naturismus. Nevěděla o tom, protože jsem si sám nebyl jistý, jak se situace vyvine, a nechtěl jsem ji dopředu nijak vyplašit, protože sice mě v mojí naturistické práci a výstavě plně podporovala, ale její vztah k naturismu není – respektive nebyl kladný – ve smyslu toho, že by jej sama vyhledávala (že jí nebylo příjemné veřejně chodit bez oblečení nebo plavek.) Ubytování jsme měli

domluvené mimo Montalivet.

Schůzka s Jockem Sturgesem byla naplánovaná hned po našem příjezdu na místo, díky zdržení na cestě (z Brna 1800 km) jsem málem nestihl domluvený termín schůzky a věděl jsem, že je Jock Sturges dost vytížený a těžko bychom hledali další možný volný den. Z našeho ubytování – nehostinného prašného kempu na pobřeží plného slunce bez stínu jsem se vydal směr Montalivet – naturistické městečko. Bylo až zvláštní, co a jak mi v souvislosti s nahotou, která byla všude kolem, naskakovalo do hlavy – řešil jsem takové věci, jestli se mám vysvléci hned za vstupem do vesnice, nebo až u JS doma, a nebo zůstat oblečený. Vůbec jsem se necítil komfortně, protože jsem nevěděl, co je v tomto prostředí správně, a nezjistil jsem si to nijak dopředu. U vstupu do areálu je vrátnice s vchodem a ten je hlídáný a každý, kdo vchází, musí mít na krku nebo u sebe kartičku francouzského klubu naturistů s řádně zaplacenými příspěvky – ať už jednorázovými a nebo dlouhodobými. Chtěl jsem jako návštěva vejít dovnitř, ale bez „kartičky“ na krku to nešlo a minimální vstupné bylo i tak docela velké. Zmínil jsem se, že jdu za Jockem Sturgesem, někam zavolali a pak mi na vrátnici vysvětlili cestu a já po ní došel k bungalovu Jocka Sturgesa.

Cestou jsem potkával lidi bez plavek – a nemohl jsem si na ten pohled zvyknout – celá nahota všude kolem poutala moji pozornost, až mě to samotného udivovalo. Jak jsem zmínil v předchozím odstavci – nahota mi nevádí, jako fotograf jsem na ni zvyklý, ale nebyl jsem zvyklý na to, že najednou uvidím stovky lidí bez oblečení v jejich přirozené každodenní činnosti. V tomto ohledu pro mě samotného nastalo překvapení, které jsem musel vstřebat. Když jsem nad tím později přemýšlel, tak mi došlo, že nejde jen o nahotu, kterou vidím, ale že je právě důležitá nahota přirozená a veřejná, že to je to, co ji odlišuje od nahoty, která nás obklopuje v běžném světě kolem nás. Nahota v tomhle místě není vyzývavá, není podbízivá, dokonce ani přitažlivá – zde je zkrátka nahota automaticky přirozená a nic se za ni neschovává. Nahota zbavená jakýchkoliv kulturních předsudků a stereotypů. V tom jsem cítil obrovský rozdíl.

...Také se těším na naše shledání. Pravděpodobně budu v Montalivet od 8. nebo 9. července, poněkud později, než obvykle. Dej mi vědět, jak plánuješ přijet, abych ti poradil, jak se k nám dostaneš. S pozdravem, Jock...

Jock Sturges, květen 2012

...Ahoj Jocku, díky moc za všechny odpovědi. Do Montalivet

přijedu dvacátého devátého července. Přijedu malým starým autem s mojí přítelkyní. Rád bych naše setkání využil pro domluvu nad výstavou a výběrem fotografií a také všemi detaily a souvislostmi, které mám v hlavě. Mám před sebou dlouhou cestu (1800 km) a tak tě budu průběžně informovat, jak se blížíme. Poslal bys mi na sebe prosím telefonní číslo, abych ti případně mohl zavolat v případě nějakých obtíží na cestě? Budu moc rád, kdybys mě upřesnil cestu a případně všechny důležité věci, které bych měl vědět předem. Díky moc, zdraví Roman Franc...

Roman Franc, květen 2012

Po dlouhém bloudění, které jsem využil k přemýšlení o různých věcech, které jsem kolem viděl, jsem došel k domu. Setkání s Jockem Sturgesem bylo příjemné a z prvního kontaktu jsem měl dobrý pocit. Působil na mě jako veselý, upřímný člověk se smyslem pro humor. V domě bylo hodně lidí – celá Jockova rodina – žena a děti, spousta známých a kamarádů i studenti fotografie, kteří končili několikadenní dílnu.

Seděli jsme ve stínu borovice a prohlíželi společně Jockovy fotografie, listovali v jeho knihách a společně s tím i fotografie pana Nováka, které jsem vzal s sebou a o všem jsme si povídali. Jock mi slíbil, že bude respektovat a bude otevřený mému výběru jeho fotografií, který po něm na výstavu budu chtít, ale že by byl zároveň rád, když by mohl některé vybrané fotografie navrhnout za sebe v kontextu fotografií pana Nováka, které na něj prý silně působí. To se mi zdálo jako dobrá varianta. Měl jsem vyjednaný prostor pro sebe, ale i Jock Sturges byl spokojený, protože domluva slibovala vzájemný dialog, který je pro mě osobně nejcennějším nástrojem k dobrému výsledku. Zároveň s vědomím toho, že se budu moci rozhodnout podle sebe.

S touto domluvou jsem byl spokojen a považoval jsem ji za dobrý výsledek a za dobrý začátek společné spolupráce na výstavě. Se Sturgesem jsem strávil více než půl dne času, vyřešili jsme vše, co jsem si přál, a mohl jsem se vrátit za svoji přítelkyní (současnou ženou). Moje naturistická mise tímto byla z poloviny splněna a zbývala druhá část – přemluvit moji přítelkyni (současnou ženu), aby byla ochotna se z prašného slunečného kempu ze sousední vesnice přestěhovat do tohoto naturistického stinného a borovicemi provoněného ráje, jak jsem jí tímto způsobem naturistickou vesnici vylíčil a snažil se jí přesvědčit, že se jedná o celkově příjemnější místo, které se jí bude líbit. Po naléhání souhlasila a stali jsme se oficiálními členy francouzské naturistické organizace, vyfotili se na kartičky, které jsme měli pořád při sobě, a mohli se jít ubytovat, vybrali jsme si stanovou část v borovém hájku.

OSOBNÍ POSTŘEHY A DOJMY Z MONTALIVET

Během pobytu v naturistické vesnici Montalivet se u mě a u mojí ženy vystřídaly dva různé zážitky a různé pocity. Pokusím se co nejlépe popsat, jak jsme takový druh nahoty vnímali a jak jsem o tom přemýšlel. Myslím totiž, že díky této zkušenosti bude možné snáze přiblížit pocity z nahoty v místě, kde je nahota doma.

V naturistické vesnici Montalivet je podle Jocka Sturgese jen jedno důležité pravidlo, a to, že každý má dělat jen to, co je mu příjemné tak, aby se cítil dobře, a nesmí svým počínáním obtěžovat svoje blízké okolí a zasahovat jakkoli do soukromí každého jednotlivce přítomného v areálu. To vše za předpokladu, že zde nahota hraje prim.

Jedná se o místo, které je plné domů, bungalovů i stanových osad. A pokud to jen trochu počasí dovolí, chodí lidé bez plavek a oblečení. Kamkoli a jakkoli. Můžete zde opravdu potkat zástupce všech sociálních skupin. Jsou tu rodiny s dětmi, senioři v párech nebo jednotlivě, lidé s různými handicapy či tělesnými vadami, skupiny teenagerů, kteří tu jen stanují... Skutečnost je opravdu taková, že zástupce žádné skupiny, která by vás napadla, tu nechybí. A celkově to opravdu působí jako dokonalé, harmonické a tolerantní místo.

S pravidlem nahoty se to má tak, že není nahota nařízená, ale je povolená. To znamená, že když se necíte dobře bez oblečení v dané chvíli nebo situaci, prostě se oblečete, jak se vám zlíbí, a nikomu to nevadí, nikdo vás nenutí se vysvléci. Takže opravdu platí, že každý ať se řídí tím, co je mu příjemné. I když nahota je z podstaty místa očekávaná, není vyžadovaná.

Sprchy jsou venkovní – společné, bez kabinek a zástěn, jen pod širým nebem a borovým hájem v soužití s přírodou – přesně podle pravidel naturismu. V místě je několik restaurací a obchodů, kde i některý personál je bez oblečení – jak každý chce, lidé posedávají vedle sebe, povídají si v rodinném kruhu, děti běhají a hrají si. Pohoda. Nikomu nic nevadí.

Opravdu jde říci, že se jedná o místo jako jakékoli jiné - lidé dělají přesně to, co dělají jinde s oblečením, není zde vidět žádný jiný odlišný rytmus života, žádná odchylka v tomto od jakéhokoli jiného konvenčního života. Chodí na procházky, vaří, koupou se, opalují, běhají, venčí psa, jdou na večeri do restaurace, tančí... navzdory věku, pohlaví. A tohle je podle mě moment, který člověka, který s tímto nemá zkušenost, nejvíce zarazí.

Jako fotograf jsem na nahotu v určitém kontextu zvyklý, ať se na ni pasivně dívám nebo ji fotografovat, nemám s nahotou žádný problém. V Montalivet jsem se přes to všechno cítil z počátku nesvůj. Proč? Když mi nahota nevadí? Nejde pouze o nahé tělo vyjmuté z kontextu přirozenosti, na to jsme jako společnost zvyklí z televize, časopisů a internetu. Jde podle mě právě o kontext nahoty, který může způsobovat to, že nahota, která v „normální“ situaci nikomu nevadí

a jsme jí v našem světě přesyceni, najednou začne být chápána jinak v jiném kontextu a jinak nazírána. Jako něco, co není přece „normální“, a proto velká část společnosti – byť třeba i tolerantní, tuto přirozenou nahotu považuje za podivnou, zvrácenou a společensky neakceptovatelnou. Podle mě však nejde o nic jiného než o zažitý kulturní vzorec, který je tímto nabouráván a znejistován.

Proto i když se jako otevřený a tolerantní člověk ocitnu v tomto prostředí, trvá mi dlouho, než „splynu“ s novou společenskou normou, která zde platí, protože mám zažitou tu svoji – pevně danou tím, kde a jak vyrůstám.

Stávalo se mi na začátku, že jsem měl neurčitý pocit, že jsem nahý a že na mě všichni koukají a hodnotí mě, měl jsem docela nepříjemný pocit. Cítil jsem, jako by mi chybělo něco, za co se mohu schovat, a odhaluji se více, než bych měl. Zajímavý moment byl, že v běžném životě netrpím žádným negativním pocitem, který se týká mého těla. V momentu mého odhalení v naturistické vesnici se jaksi přirozeně odněkud zjevil pocit nedokonalosti mého těla, objevil se stud a nespokojenost a podezíravost, že mě každý sleduje a každý tyto moje „mouchy“ vidí a pozoruje. Přitom logicky – nikdo takový nebyl. Nikoho moje nahota nezajímala, zde byl nahatý každý, každý se svojí individuální tělesnou nedokonalostí.

Po krátkém čase – cca dvou dnech se tento pohled otočil. Sám pro sebe jsem to nazval přijmutí nahoty – nenásilné podlehnutí nahoty. Tím, že vás okolí „přetlačí“ svojí nahatou převahou a že si uvědomíte a opravdu vyzkoušíte, že nikoho nezajímáte, že se nikdo na vás nekouká a neprohlíží jinak než v jakékoliv jiné „textilácké“ (pozn. autora – naturisti označují nenaturisty slovem textiláci) situaci, tak můžeme říci, že splynutí s touto přirozenou nahotou vede k určitému osvobození – odpoutání se od kritického pohledu na svoje tělo a má co dělat s tím, že „nezdravý“ stud se pomalu vytrácí a můžu mluvit o širším přijmutí sebe sama. Není to jen můj osobní pocit, ale to stejné nastalo u mojí ženy, která ze začátku odmítala do tohoto místa vkročit, natož zde deset dnů zůstat a nakonec si to užít. Jednalo se opravdu svým způsobem o krátkodobý osvobozující pocit, do kterého člověk dospěl. Nestalo se tak hned, naopak. Ze začátku nepříjemný dojem se díky schopnosti se uvolnit a přijmout prostředí kolem sebe vytratil, až si člověk uvědomil, jak svázaný může být pravidly, která jej intenzivně obklopují.

Díky převaze nahoty zde lidé téměř nahotu nevnímají a vůbec už ji nevnímají v kontextu oblečené společnosti, která nahotu spojuje převážně s určitou přitažlivostí, erotikou a podobnými kontexty.

V kontextu těchto osobních dojmů a schůzky s Jockem Sturgesem se mi v hlavě poskládala důležitá idea výstavy, která měla zakrátko vzniknout. Prostřednictvím fotografií přirozené nahoty dvou fotografů z opačných konců světa, kteří jsou v naturistické komunitě doma, přiblížit divákům výstavy

(galerie), že nahotu můžeme vnímat různě, že nic s ní není pevné dané, že nahotu lze vnímat různým pohledem a že záleží na hodnotách, které přijme a ve kterých se pohybuje. Tímto pohledem můžeme zrelativizovat a porovnat i vnímání nahoty, která nám tzv. „nevadí“ v našem světě časopisů, reklam a různých webových stránek, s nahotou, která se zdá opravdu přizřená a která nám jaksi trochu smrdí a považujeme ji za podivnost určité omezené skupiny podivínů. Jaké hodnoty jsou tedy správné? Jak se k nim můžeme stavět a nazírat na ně? Proč je důležité nabourávat zažitě společenské normy, konfrontovat je? To vše byly otázky, které jsem chtěl do připravované výstavy schovat.

- DRUHÁ FÁZE:
NOVÁKŮV ARCHIV

Už při přípravě bakalářské práce o Karlu Novákovi jsem měl k dispozici jeho celý archiv, který mi dal k dispozici a mohl jsem ho převést k sobě do ateliéru. Pro bakalářskou práci jsem archiv prozkoumal částečně – vzhledem k jeho rozsáhlosti a spíše se v něm orientoval, abych o něm mohl v práci referovat a uvést z něj v práci zástupce s výpovědní hodnotou o celkovém záběru Karla Nováka.

Po návratu z Montalivet od Jocka Sturgesa jsem v průběhu času začal Novákův archiv procházet znovu, s větší pečlivostí a hlubším zájmem o konkrétní fotografie. S cílem zorientovat se v něm natolik, abych byl schopen zasvěceně a zodpovědně vybrat zástupce pro výstavu a vhodnou kombinaci s Jockem Sturgesem. Jednalo se o časově náročnou část práce, která se nedala nijak urychlit. Tahle etapa byl největší zážitek, protože jsem vlastně jako první člověk vůbec mohl bez omezení objevovat Novákovy fotografie, které ani on sám desítky let neprocházel. V prvních momentech jsem jenom archívem procházel a dělal si celkový dojem. Částečnou výhodou archivu je jeho přehlednost. Novák si automaticky všechny vyvolané filmy třídil, ukládal do pergamenových archivků.

A popisoval je datem a místem, kde fotografoval. Ke každé takové pergamenové stránce s negativem existoval nazvětšovaný kontakt celého filmu, který usnadňoval přehlednost archivu. Vždy na druhé straně těchto kontaktů byla uvedena nějaká jména a adresy v Česku nebo i zahraničí. Novák mi vysvětlil, že to mělo jediný důvod.

Jediná a důležitá podstata jeho práce, která ještě ve více podobách zazní, spočívala v tom, že téměř vždy, když někoho fotil, tak mu fotografii příště daroval nebo poslal nazvětšovanou. Nikdy si nic za to nevzal a peníze nechtěl, spíše do vyvolávání pozitivů investoval svoje peníze a dělal to pro radost lidem, které fotografoval a se kterými měl přátelský vztah. Jednalo se o nepromyšlenou a spontánní přirozenou aktivitu, kterou měl Karel Novák spojenou se svojí profesí fotografa.

Touto aktivitou se velice rychle stal nejmenovaným oficiálním fotografem naturistické komunity, která si ho žádala – v duchu: Proč bychom se sami fotografovali, když máme Nováka. Tímto nezištným způsobem mohl být Karel Novák u všeho důležitého, a proto je jeho naturistický dokument tak bohatý a pestrý. Novák byl tímto také ve svém živlu. Dělal to, co jej bavilo, a užíval si svoje postavení fotografa naturistické komunity. Tato praxe platila však zejména u fotografií z Československa a případně z Maďarska, kam naturisté společně z Československa vyráželi.

Pokud Novák fotografoval na plážích v NDR, tak tam byla situace trochu jiná. Novák zde fungoval vždy ve dvojtýdenních cyklech – vždy si přes rok ušetřil peníze a zůstal o týden déle, aby se nabil sluncem na zbytek roku. Z podstaty těchto dovolených nemohly vzniknout vztahy a tudíž i takové fotografie jako v jeho domácí komunitě. Fotografie z NDR tak mají jinou atmosféru. Těmto rozdílům se budu věnovat dále v kapitole o výběru fotografií pro výstavu a dotváření konceptu výstavy.

Novákův naturistický archiv je tvořen několika šanony s černobílými negativy 6x6 cm. Jedná se o nejstarší a podle mě nejzásadnější část tvorby. Od jeho nejstarších snímků od roku 1962 do začátku devadesátých let, do roku 1995. Tyto slohy obsahují negativy z NDR a Československa a Maďarska.

Další část archivu je tvořena barevnými diapozitivy značky Orwo. Záliba pro práci s barvou u Nováka propukla spíše s potřebou naturistických časopisů *Naturista* (Československo) a *Napora* (Maďarsko), kam Novák rád přispíval. Později k těmto středně velkým diapozitivům v devadesátých letech přibýly i barevné kinofilmové negativy. V postatě platilo, že Novák často fotografoval se dvěma fotoaparáty na krku. Jedním fotil černobíle a druhým občas fotky „dubloval“ právě pro použití do naturistických časopisů. Jak říká, nikdy barevně nefotil od srdce, sám pro sebe a svět viděl černobíle.

...Černobíle fotografuju od roku 1958. Barevně jsem začal fotografovat jenom proto, že to lidi po mě chtěli, líbilo se jim to. Tak jsem jim to plnil. Ale osobně se mě nejvíc líbí svět, který vidím černobíle. Černobílý svět je abstraktnější a pestřejší. Barevná je drsná, ukazuje skutečnost, která se mě nelíbí. Druhá věc je ta, že to pro mě bylo jednodušší. Barevně fotím jenom, když jsem k tomu donucenej...

Karel Novák, květen, 2016)

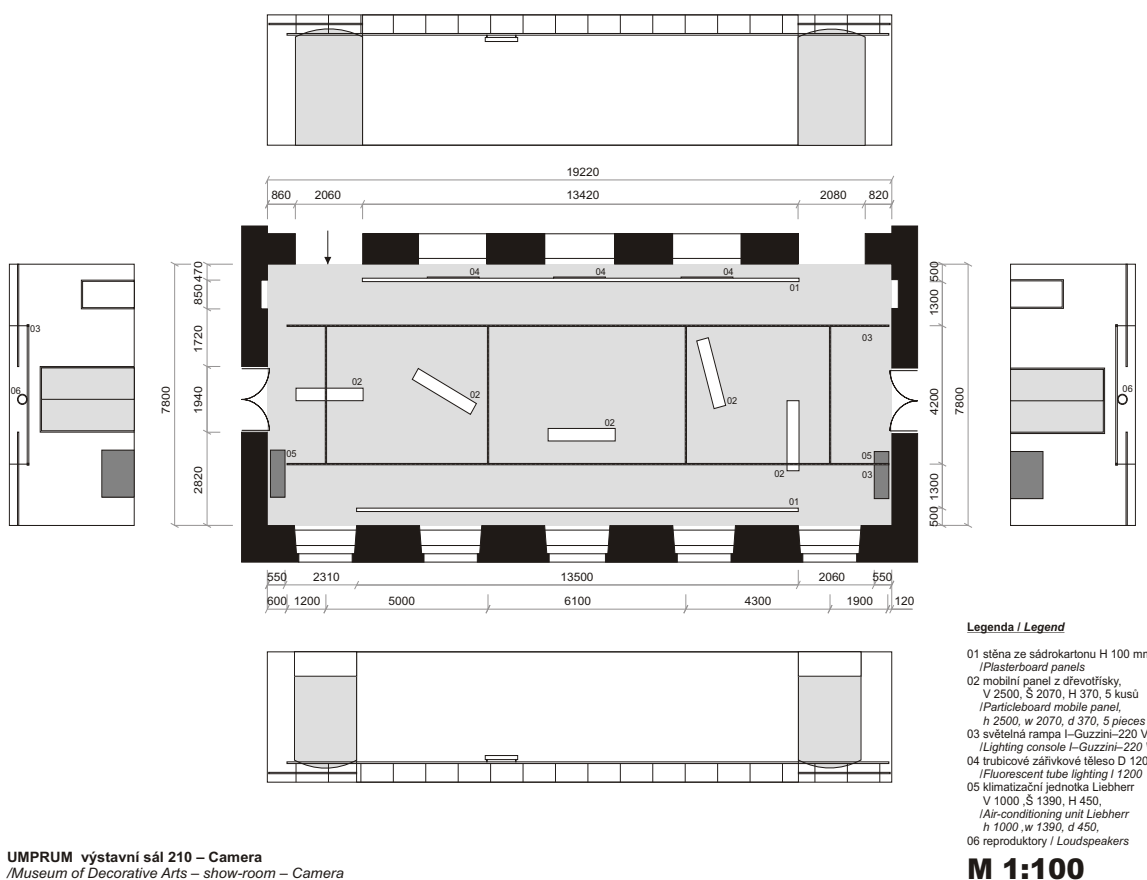
Trvalo mi několik měsíců, než jsem Novákův archiv celý několikrát prošel a nahrál si do paměti fotografie, které mě zaujaly. Ty jsem si značil

barevnými papírky a dělal si tak k nim poznámky, abych je nakonec mohl protřídit a vybrané fotografie naskenovat do malých pracovních náhledů. Celkem jsem vybral cca 300 fotografií, které tvořily odrazový můstek pro výběr do výstavy. Jednalo se o fotografie hlavně černobílé a menší část barevných diapositivů středního formátu 6x6. Z těchto skenů - fotografií jsem si pořídil malé fyzické náhledy, se kterými se mi lépe pracovalo.

- TŘETÍ FÁZE:
VÝBĚR FOTOGRAFIÍ PRO VÝSTAVU NOVÁK – STURGES,
GALERIE CAMERA: KONCEPCE

KAREL NOVÁK:
VÝBĚR FOTOGRAFIÍ DO VÝSTAVY

Po zpracování Novákova archivu a pořízení malých náhledů a jejich postoupení do širšího výběru bylo nutné udělat výběr hlavní, ze kterého jsem chtěl sestavit výstavu. Výběr jsem zúžil na finálních cca 150 fotografií od Karla Nováka. Z tohoto počtu jsem se vzhledem k velikosti galerie rozhodl vybrat finálních 40 fotografií od Karla Nováka a 20 fotografií od Jocka Sturgesa s tím, že jsem věděl, že samotný počet vystavených fotografií bude muset být vzhledem k prostoru galerie ještě menší.

UMPRUM výstavní sál 210 – Camera
/Museum of Decorative Arts – show-room – Camera

Obr. 1 - Půdorys galerie Camera v Uměleckoprůmyslovém muzeu Moravské galerie v Brně

Pro výstavu byl určen prostor galerie Camera v Uměleckoprůmyslovém muzeu Moravské galerie v prvním poschodí budovy. Konají se zde rozsahem menší výstavy cca do 40–50 kusů středních velikostí fotografií. Podle půdorysu galerie jsem rozvrhl počet fotografií max. na 60 kusů, ze kterých vyberu finální výběr až při instalaci.

S úplně finálním výběrem obou autorů jsem chtěl počkat až na samotnou instalaci a mít po ruce k dispozici zarámovaných fotografií více, abych měl prostor pro experimentování.

Byl jsem si vědom, že důležitá bude právě instalace výstavy, o které jsem zatím moc nevěděl a netušil, jak dopadne, měl jsem jen nějaké obecné představy. Vzhledem k financím a rozpočtu galerie jsem byl nucen obejít se bez architekta výstavy a celé rozvržení prostoru zůstalo na mně.

Výběr fotografií Nováka měl být a byl důležitý pro případný výběr fotografií Jocka Sturgesa, jehož fotografie měly být podřízeny Novákovým v kontextu toho, aby se dobře doplňovaly. Zároveň jsem se s Jockem Sturgesem domluvil, že jeho fotografií bude na výstavě méně tak, aby silněji a důležitěji vynikla osoba Karla Nováka. Jock mi tuhle variantu sám nabídl a nelpěl na co největším počtu fotografií na výstavě, což mi přišlo jako dobré a rozumné gesto a prozradilo to hodně o povaze Jocka Sturgesa a jeho osobnosti.

Novákovy fotografie jsem si pracovníčně rozdělil do dvojice složek, aby tak vytvořily dva úhly pohledu, které jsem chtěl mít ve výstavě zastoupené.

Obr. 2 - fotografie Karel Novák

První jsem si nazval pracovně „Novák civil“. Tato kategorie obsahovala fotografie, které běžně dokumentárně zachycují život naturistů, různé události v jejich komunitě a hlavně se vyznačují určitou spontánností jejich vzniku. Tyto fotografie jsou syrovým dokumentem prostředí a dané doby a mají podle mého mínění velkou dokumentární hodnotu života ojedinelé komunity. Zároveň to jsou fotografie s velmi syrovou estetikou a krásou, která není na první pohled nijak krášlena samotným fotografem, ale jedná se o krásu opravdu přirozenou v její upřímné nedokonalosti a hrubosti prostředí a zrcadlí se v ní doba a osoby (atmosféra) tehdejšího Československa. Některé z těchto fotografií mají nezamýšlený humorný nádech, který je dán situací na snímku a kontextem doby dnešního nahlížení.

Obr. 3 - fotografie Karel Novák

...Fotím převážně dokumentárně. K tomu je fotografie určená, k dokumentu. Podle mého názoru. Já nemám rád nahraný věci. Nerad dělám krajiny. Mám rád živou fotografii...

Karel Novák, duben, 2016

Obr. 4 - fotografie Karel Novák

Obr. 5 - fotografie Karel Novák

Obr. 6 - fotografie Karel Novák

Obr. 7 - fotografie Karel Novák

Druhou kategorii, kterou jsem si pro lepší třídění Nováka vytvořil, jsem pracovně pojmenoval „Novák umění“. Tato část fotografií obsahovala fotografie, které byly aranžované a nachystané. Jejich atributem bylo, že se snažily představit určitou podobu „krásky“ než fotografie ze složky „Novák civil“. Snímky této kategorie jsou estetizované ve více úrovních. Některé více, dokonaleji a pečlivěji a jiné jen základně. Nicméně tvoří jasně oddělený pohled fotografa než v případě první kategorie.

Obr. 8 - fotografie Karel Novák

...Nemám fotografický vzor. Ale vážím si fotografií Jana Saudka. Kvůli jeho odvaze a syrovosti, se kterou fotografoval i za totáče. Vážím si i naprosto rozdílného fotografa Tarase Kuščynského, který se mi líbí svojí jemností a romantikou, s jakou ty dívky zpracovával. Sauděk byl drsnější a drsnej pořád je. Jsme zhruba stejně staří...

Karel Novák, duben, 2016

Obr. 9 - fotografie Karel Novák

Fotografie jsem třídil do daných kategorií zcela subjektivně, podle nejlepšího svědomí. Vycházel jsem z docela dobré znalosti Novákova archívu, kterému jsem věnoval dlouhý čas, a troufám si říci, že jsem jej měl v hlavě dobře uchován a včetně všech vzájemných kontextů, souvislostí a komentářů, které jsem od pana Nováka k fotografiím dostal.

Zcela záměrně jsem se z výstavy rozhodl vypustit nejstarší skupinu fotografií z německých NDR pláží, které tvoří část Novákova archívu. Měl jsem pro to dva důvody. První byl formálně omezující a to byla velikost galerie, která nenabízela možnost využití většího počtu fotografií a mít tak možnosti podat různé kontexty a vývoje tvorby Karla Nováka, a musel jsem si vybrat svůj jeden směr, kterým se chci při sestavování výstavy vydat. Rozhodl jsem se tak do výstavy využít fotografie z československé komunity naturistů, z domácích pláží a ze společných výletů této komunity k sousedům do Maďarska, který se mi zdál pro práci Karla Nováka nejtypičtější, nejsilnější a nejdůležitější.

Když jsem se zmínil o rozdílnosti mých dojmů z nejstarších Novákových fotografií z NDR a porovnával je s fotografiemi pořízených v prostředí domácích naturistických komunit, rozhodl jsem se ty německé do výstavy nezařadit. Během příprav s výstavou, během výstavy i po ní se množily dotazy, proč jsem se rozhodl právě takto a kde že ty starší fotografie z NDR jsou a proč výstava obsahuje jen fotografie z konce osmdesátých let a první poloviny let devadesátých.

Obr. 10 - fotografie Karel Novák

Vnímám jsem mezi těmito fotografiemi obrovský rozdíl, který podle mě jednoduše pramenil z toho, že do NDR Novák dojížděl cca od roku 1962 do roku 1985 na prodloužené čtrnáctidenní dovolené a pokaždé zde potkával někoho jiného a na relativně krátkou dobu. Ať už to byly ženy, se kterými se seznamoval, a nebo náhodní naturisté - fotografoval je vždy v krátkodobém kontextu svých dovolených a to je podle mě z fotografií cítit. Sám bych to popsal jako fotografické „ořukávání“.

Oproti tomu z fotografií pořízených v Československu (případně v Maďarsku na naturistických výletech domácí komunity) je patrná obrovská blízkost a nějaká forma přátelského vztahu mezi fotografem a lidmi, kteří se fotografovat nechali a to ještě rádi. Díky tomuto pevnému vztahu jsou tyto fotografie plné unikátních a blízkých situací, které by si Novák v Německu nemohl dovolit, pravděpodobně by se k nim jako pouhý návštěvník, byť naturista, nikdy nedostal. Z tohoto důvodu a z důvodu místa jsem se rozhodl tyto fotografie do výstavy nezařadit.

U této kapitoly týkající se výběru Novákových fotografií bych také rád osvětlil vztah mezi mnou a Novákem, který se týkal možnosti nakládat s Novákovými fotografiemi, abych tento kontext práce nenechal nedovysvětlen. Od začátku spolupráce s Novákem (bakalářská práce) jsem si chtěl podržet svoji nestrannost a nenechat se jím nijak ovlivnit a vnutit jeho názor. Zároveň však bylo nutné se Novákem v průběhu vídat a o všem ho

informovat a v podstatě mu můj názor nevnucovat, ale spíše ho samotného přesvědčit, aby mi vždy důvěřoval. Sám jsem předem netušil, jak bude tato metoda náročná.

Chtěl jsem naplnit svůj přístup, že bych nerad osobou Karla Nováka a jeho práci manipuloval a jako osobu a autora zkresloval. Myšleno tak, že si ho a jeho práci nebudu sobě i jiným vykládat svým úhlem pohledu, tak jak bych Nováka rád viděl a jak by bylo zajímavé ho nechat vidět. Takový přístup kurátorství mi v umění není sympatický a nechtěl jsem jej praktikovat, i když to byla lákavá možnost, která může ušetřit spoustu starostí s výměnou názorů s autorem -fotografem. Ledaže se autor fotografií zcela dobrovolně bez připomínek sám odevzdá do rukou jiného člověka a čeká, jaký bude výsledek.

Tato naturistická výstava neměla být tento případ a uvědomoval jsem si, že bude náročná výstava, která svým tématem bude pravděpodobně velmi na hraně a bude přitahovat velkou pozornost, připravit. Zároveň jsem si věřil, že jsem Karla Nováka a jeho práci měl možnost poznat od svojí bakalářské práce natolik dobře, pochopit jeho motivaci a vůbec přístup k věcem, jako je nahota, naturismus a vztah k ženám, že jsem nepochyboval o tom, že budu schopen můj pohled na Nováka vyličit v mantinelech, které Karla Nováka nijak nezkreslí a nebudou nepravdivé a že si přitom zachovám stále svoji interpretaci a směr výstavě, který bude pro diváka zajímavý a objevný.

Na začátku práce jsem si tyhle věci s Novákem potřeboval ujasnit a domluvit se na nich. Překvapilo mě, že se mi obrazně řečeno Novák sám na začátku dobrovolně odevzdal, protože jak mi několikrát v budoucnu připomněl, sám tomu nemohl uvěřit, jak se to mohlo stát, že to někdy vůbec a zrovna mně udělá.

Jeho přátelé mi potvrdili jeho obrovskou tvrdohlavost a neschopnost se přizpůsobit názoru někoho jiného, zvláště ve věcech, které se ho bytostně týkají. Tento názor se mi během přípravy výstav a následně i knihy potvrdil a několikrát jsem s Novákem musel řešit spor a dohadovat se o různých věcech, protože měl často na dílčí věci svůj odlišný názor, který rozhodně nekorespondoval s mým pohledem na věc.

Ale jak jsem si nastavil na začátku, nemohl jsem a nechtěl říct, takhle věci budou a nechat Novákův názor bez povšimnutí a argumentovat, že jsme se domluvili přece na začátku, ať mi do toho nemluví.

Vždy jsem musel Nováka pro svůj pohled získat trpělivě argumenty znovu a znovu a pokaždé vyjednat dobrovolně bez nátlaku jeho souhlas. Věřil jsem, že podávám opravdový obraz o něm, jak jsem měl možnost ho poznat, že přístupem, který on považoval v danou chvíli na nepřípustný, nevykládám nic jiného než pravdivou informaci. Nechtěl jsem s ním jednat dominantním způsobem a nejednal jsem tak.

Obr. 11 - fotografie Karel Novák

Nicméně musím přiznat, že mě tento přístup stál hodně úsilí, starostí a nervů a nevím, zda bych něco podobného znovu podnikl. Tento případ se týkal i využití fotografií z NDR, které jsem zmiňoval a které Novák prosazoval. Druhý silný případ se týkal fotografií naturistických večírků, ke kterým se vrátím ve vlastní kapitole.

JOCK STURGES: VÝBĚR FOTOGRAFIÍ DO VÝSTAVY

Ze začátku, kdy jsem nebyl v kontaktu s Jockem Sturgesem dlouhou dobu, jsem měl obavy o to, jak snadné nebo nesnadné bude jednak získat jeho fotografie do výstavy, a když ano, tak jak těžké bude mít možnost podílet se na jejich výběru – jak moc si na výběr fotografií bude chtít Jock Sturges dohlížet. Nakonec se ukázalo, že všechno půjde paradoxně daleko snáze a rychleji než v případě Karla Nováka.

Během krátké, ale důležité návštěvy u Sturgesa v naturistické vesnici Montalivet byl prostor se o zamýšlené výstavě bavit důkladně. Jock si několikrát prohlédl Novákovy fotky – nejprve první velký a hrubý předvýběr a pak samotný zúžený výběr a jeho obě části. Tyto fotografie si nechal s předstihem poslat. Domluvili jsme se tak, že se jeho konkrétní výběr na výstavu bude řídit podle vybraných Novákových fotografií. Byl to Karel Novák, kdo měl být při této výstavě hlavní osobou.

Alphabetized Export List

<p>A707 Scalo #1: Scalo 079 Books 1 - 3 *Notes*</p> <p>Title: "Maia; Montalivet, France, 1993"</p> <p>Scalo II MD Book Last 16:28 odd or changed: 2/40</p> <p>Desc: (horiz., '93, Maia on back with weight on arms in a tidal pool, 2 cropped -to-lower-leg/back figures visible cropped top, Maia's one leg extends almost to the bottom of the frame... her body in about 6 inches of water)</p> <p>LifeTime This order includes:</p> <p>Fanny: <input type="text"/></p>	
<p>A786 Scalo #1: <input type="text"/> Books 1 - 3 EG Page 58 *Notes*</p> <p>Title: "Marine et Maia; Montalivet, France, 1992"</p> <p>Scalo II MD Book Last 16:28 odd or changed: 6/40</p> <p>Desc: (horiz., '92, almost identical to A461 --difference being Marine's face is in Maia's shadow and wave line does not extend past Maia's hip)</p> <p>LifeTime This order includes:</p> <p>Fanny: <input type="text"/></p>	
<p>A965 Scalo #1: Scalo 092 Books 1 - 3 *Notes*</p> <p>Title: "Tracey, Estelle, Mylene et Sophie; Montalivet, France, 1994"</p> <p>Scalo II MD Book Last 16:28 odd or changed: 5/40</p> <p>Desc: (horiz., '94, surreal beach group girls covered in clay grouped around ice cream wagon, Sophie foreground right: with hand on hip looks at lens)</p> <p>LifeTime This order includes:</p> <p>Fanny: <input type="text"/></p>	
<p>B361 Scalo #1: <input type="text"/> Books 1 - 3 *Notes*</p> <p>Title: "Fanny; Montalivet, France, 1997"</p> <p>Scalo II MD Book Last 16:28 odd or changed: 20/40</p> <p>Desc: (horiz., '97, Fanny 1/3 length portrait on beach with Vanessa's and Maia's hands around face)</p> <p>LifeTime This order includes:</p> <p>Fanny: 058 <input type="text"/> 21/40 <input type="text"/></p>	

Obr. 12 - Jock Sturges: seznam fotografií pro výběr do výstavy

Nad Novákovými fotografiemi se mě Sturges vyptával, co bych rád výstavou lidem sdělil, co bych rád vystihl a jakými fotografiemi. Tato část souvisí s konceptem výstavy, kterému se budu více věnovat a rozebírat v následující kapitole.

Chtěli jsme mít v tomhle mezi sebou jasno. Jednak abychom předešli nějakému případnému budoucímu nesouhlasu v pohledu na výstavu a také proto, abychom si s Jockem Sturgesem upřesnili zadání fotografií pro adekvátní doplnění výstavy k Novákovi.

V případě fotografií Jocka Sturgesa nám šlo podobně jako u Karla Nováka o dvě roviny jeho naturistického pohledu. Jednak jakým způsobem fotografuje přirozené situace, které nastanou řekněme v běžném životě naturisty při pobytech v jejich komunitě. A druhý směr pohledu bude představovat Jockovy fotografie naturistů, ve kterých se snaží o zachycení krásy, o které neustále mluví. Zároveň jsme vybírali fotografie, které se budou časově protínat s fotografiemi vybranými od Nováka.

Domluvili jsme se tak, že podle naší shody nad fotografiemi mi Sturges pošle cca 120 předvybraných fotografií, které budou splňovat domluvené podmínky. Já si z těchto fotografií vyberu třicet až čtyřicet fotografií, které mi Jock Sturges pošle a které připravím na výstavu. Z těchto třiceti až čtyřiceti fotografií se vybere cca 20–25, které se finálně budou instalovat. Společný

Obr. 13 - fotografie Jock Sturges

Obr. 14 - fotografie Jock Sturges

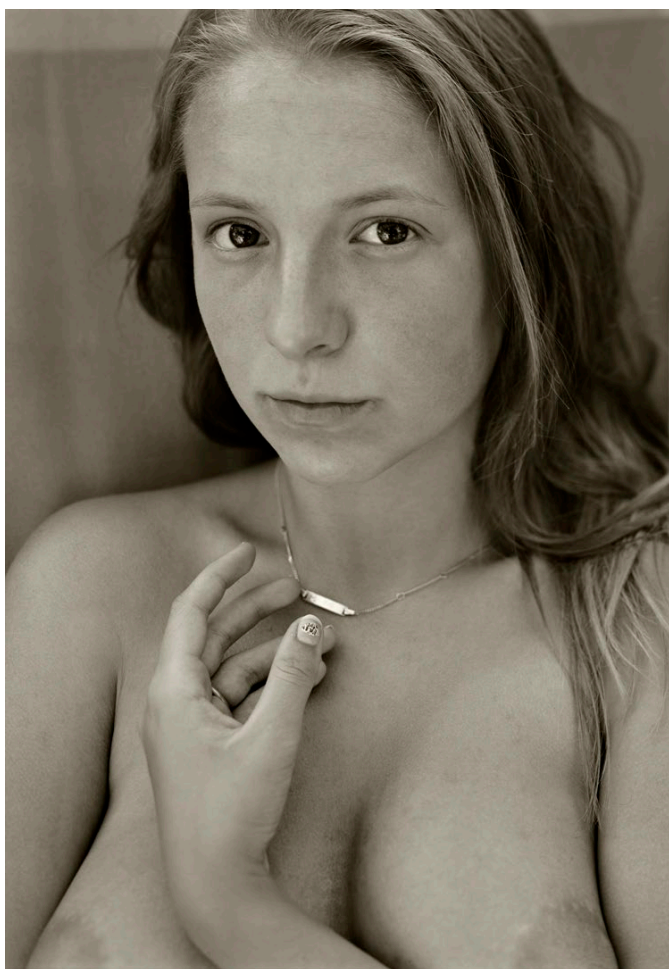
výběr bude záviset na rozmístění v prostoru a na tom, jak spolu fotografie budou fungovat.

Sturges mi poslal 120 fotografií: první náhledy v seznamech jeho osobní databáze, vždy s popisem – se jménem fotografie – tím, o co na fotografii jde, a edici, ve které se fotka nachází. Hned napoprvé mi bylo z dokumentů zřejmé, že jsme se při domluvách dobře pochopili. Měl jsem dobrý pocit, že si z nabídnutého výběru dobře a jednoduše vyberu to, na čem mi záleželo.

V této chvíli se dalo říct, že jsme měli nachystaný základ připravované výstavy. Byly vybrané fotografie od jednoho i druhého autora a my neměli vyhráno. Mít odsouhlasený výběr autorů v malých náhledech je jen začátek a zbývalo zahájit v podstatě vše ostatní. Od výroby a dodání fotografií od obou autorů, všechny texty k výstavě, pozvánky, instalaci, propagaci a spoustu dílčích věcí, které mě ani na začátku nenapadly, že budou potřeba. Kurátor za Moravskou galerii Jiří Pátek mi byl po celou dobu k dispozici na blízku. Tím, že jsem velkou výstavu v zavedené instituci dělal poprvé, byl jsem za jeho pomoc a radu rád. I když jsem měl od něj v podstatě absolutní volnost a v ničem mě neomezoval. Zbývalo začít vše připravovat doopravdy.

Obr. 16 - fotografie Jock Sturges

Obr. 17 - fotografie Jock Sturges

- ČTVRTÁ FÁZE:
KONCEPT VÝSTAVY

Měl jsem vybrané fotografie, podle původní přestavy to nejtěžší a nejdůležitější – to jsem si myslel, ale ve skutečnosti jsem stál vlastně na začátku všech příprav, které následovaly.

Výstavu jsem pojmenoval Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges, s názvem problém nebyl. Nikdo z přípravného týmu Moravské galerie nebyl proti. Slovo „přirozeně“ v názvu jsme se rozhodli použít z několika důvodů. Nechtěli jsme, aby z názvu výstavy bylo na první dojem patrné, že půjde o výstavu, kde nahota bude hlavní téma a ani, že půjde o výstavu naturalistických fotografií. Chtěli jsme se držet trochu zpět a dát dost dobře najevo, že nahota v kontextu této výstavy není nahota, která má vzbuzovat prvoplánovou senzaci. Chtěl jsem dát najevo v duchu obou autorů, že se v tomto bude skrývat daleko více otázek, které zmíněná nahota bude moci odkrývat. Slovo „přirozeně“ v názvu odkazuje symbolicky na slovo naturismus, kterého se výstava týká. Respektive fotografie z naturalistického prostředí. Zároveň toto slovo přeneseně směřuje k lidské přirozenosti. Co je přirozené – co už není? Kdo ví?

První oficiální velká schůzka s týmem, který se měl se mnou na výstavě za Moravskou galerii podílet, se konala přesně rok před termínem výstavy. Pro představu o tom, co bylo na pořadu jednání, přikládám první zápis z této schůzky.

Zápis ze schůzky k výstavě Přirozeně: Sturges-Novák – 11. 4. 2012

Přítomni: M. Pokorný, J. Pátek, R. Franc, M. Pluháčková, A. Janěková, Z. Raicová

- termín a prostor zamýšlené výstav: duben – konec června 2013, Camera v UPM
- celkový rozpočet na výstavu: 100–150 tisíc (vč. autorského honoráře – Franc)
- předpoklad: malá studijní výstava, nechceme ji prezentovat jako senzaci a vyvolávat nějaké skandály nebo kontroverze; v menším provedení bude snazší, aby věci obou autorů korespondovaly
- fotky – půjčení přímo od autorů, nebo se budou zhotovovat z negativů – velikost fotky 30 x 40 cm? (bude předmětem jednání – Franc)
- architekt výstavy nebude potřeba; R. Franc nechce úplně klasickou instalaci, zvažuje začlenění určitého zážitkového elementu (M. Pokorný: téma silné samo o sobě; nedávat tomu příliš narativní strukturu) → uvidí se dále podle výběru fotek
- počítat s náklady za adjustaci a paspartování
- možnost do budoucna: repríza výstavy v Praze (Dox)?
- k výstavě katalog – za MG spíše menší publikace formátu jako z edice Nové čtení; oslovení spoluvydavatelů (Arbor Vitae; Kant) = širší možnosti
- Novákovy fotografie nutno vyrobiť – možnosti: zaplatí MG a fotky nám pak zůstanou / sponzorská výroba (Franc má kontakty) / s přípravnou fází pomohou Novákovy přátelé, kteří zafinancují výrobu fotek, která tak nepůjde přes MG (nejschůdnější varianta)
- J. Pátek by chtěl ve výstavě i původní fotky / printy
- Sturges bude příští rok v Evropě → možnost pozvání do Brna (náklady na cestu a ubytování); směřovat ho, aby přijel v červnu 2013 (Sturges potvrdil před pár dny případnou návštěvu Brna v dubnu na zahájení výstavy – bude se dále upřeshňovat při osobním setkání v létě během jeho pobytu v Evropě) – Franc
- Sturges fotografie poskytnete zdarma, ale bude je chtít pojištit
- otázka výběru Sturgesových fotek: už existující / výroba? M. Pokorný k zaplacení printů zdrženlivý (vyjdeme v první fázi z toho, co je)
- Sturgesovy fotky (15–20 ks): náklady za transport + pojištění (zatím není jasné, jestli se fotky z USA povevou zaadjustované nebo ne)
- **úkoly do příští schůzky:**
- R. Franc si se Sturgesem potvrdí termín výstavy (termín duben 2013 aktuálně potvrzený Sturgesem emailem); zjistí autorovu představu stran fotografií ve výstavě + podrobnosti o transportu (povevou se volně či zaadjustované?), pojistné hodnotě fotografií + představu Sturgesa o honoráři (?)
- M. Pokorný osloví v nejbližší době potenciální spoluvydavatele publikace k výstavě

Zapsala: Z. Raicová, četla M. Pluháčková

Obr. 18 - Zápis z první oficiální schůzky s přípravným týmem Moravské galerie, přesně rok před samotnou výstavou

Atmosféra těchto setkání byla příjemná a umožňovala posouvat výstavu kupředu. Důležitá věc, na které jsme se jednohlasně shodli a která měla vliv na celkový koncept výstavy, byla, že jsme vzhledem k tématu nechtěli výstavou způsobit žádnou prvoplánovou senzaci a spíše skrze výstavu v duchu jejího názvu ji přirozeně naservírovat divákům a skrze ni se snažit otevřít jiná skrytá témata. I když jsem si zcela původně pohrával s myšlenkou velmi netradiční interaktivní vernisáže, která by měla návštěvníky s nahotou velmi úzce konfrontovat a přinutit je k reakci.

Měl jsem v plánu návštěvníky vernisáže vpustit do prostor galerie, kde by byla zcela tma, ani exponáty by nebyly nasvícené a v prostoru potmě by stáli živí naturalisté bez oblečení. V jeden moment by se rozsvítilo a vedle fotografií, návštěvníků by tak stáli lidé bez oblečení, jakoby nic přišli také na výstavu a měli si prohlížet fotografie.

Chtěl jsem tímto sledovat bezprostřední reakce diváků na veřejnou nahotu a celou tuhle akci natáčet na kameru a měla se stát součástí výstavy. Po důkladném zvážení jsem si tímto vlastním nápadem nebyl jistý, zda by byl ku prospěchu pochopení výstavy – o to mě šlo v první řadě. Dospěl jsem k závěru, že by tento záměr pravděpodobně mohl výstavě spíše uškodit a od nápadu jsem naštěstí upustil.

Abych vyjádřil myšlenku, kterou měla výstava nést a přitom v co nejkratším možném formátu a mohlo se to během příprav výstavy využívat k propagaci výstavy, sepsal jsem krátkou výstižnou anotaci k výstavě, kterou jsem výstavu obhajoval.

...Ani skutečnost, že se naše civilizace (díky fotografii) doslova ponořila do nahoty, nezměnila nic na tom, že nahota stále vzbuzuje rozpaky. A nemusí jít nutně o žádný hard-core, naopak. Známý americký fotograf i český autor dokumentující život v jejich přirozeném naturalistickém prostředí s tím mají své zkušenosti. Tabu je možné ritualizovat, přestoupit nebo, jak ukazuje novodobá praxe, použít, ale nikoli zrušit...

Roman Franc, 2014

Koncepce výstavy, v jejímž rámci se setkávají dva fotografové odlišní svou personální historií, fotografové, kteří sledovali jednu ideu v přibližně stejné době, ovšem ve zcela odlišných politicko-sociálních podmínkách, je zdrojem mnoha zajímavých konfrontací.

Předně, nahota, která je v tomto setkání jednotícím prvkem, je jednak přirozeným stavem, ale také kultem a velkým tématem s vrcholy v různých

dobách v rámci různých historických situací a ideologií.

Setkání Sturgesa a Nováka vnímám jako zajímavé i z hlediska fotografie jako oboru. Potřeba porovnávat různé polohy fotografických přístupů s různým statusem je, zdá se, silou, která ji drží v provozu. Je-li v diskusi fotografovaná nahota, je jisté, že se bude mluvit o morálce, kráse, touze, ale i o možnostech autora a společenských institucí.

CÍLOVÁ SKUPINA

Když jsem přemýšlel o cílové skupině, dělil jsem ji na dvě části. Pro odborníky je výstava mimořádnou příležitostí vidět fotografie Jocka Sturgesa v ČR. Nicméně, toto je vlastně jen bonus. Z odborného hlediska mi přijde důležitá konfrontace profesionálních obrazů a obrazů dosud „amatérského“ fotografa Karla Nováka. Bez ohledu na nosnost konceptu je nahota stále magnetem pro zvědavce, laiky i milovníky estetiky.

Doufal jsem v to, že se divák rád obdivuje i se rád pohoršuje. A to, co výstava nabízí jako přidanou hodnotu, je téma k diskusi. Každého se fenomén nahoty nějak dotýká a dost z nás zažilo to, jak se s politickým obratem změnil postoj k nahotě. Jako přínos výstavy jsem vnímal nové setkání různých aspektů tvorby, které nabízejí tak rozdílné osobnosti jako Novák a Sturges. A to jak z hlediska postavení ve světě fotografie, tak z hlediska socio-politické historie fenoménu FKK.

Chtěl jsem, aby výstava byla zajímavá pro každého, kdo se nebojí a nestydí nakouknout do prostředí nudistických pláží, naturistických večírků a všeho, co s naturismem souvisí. Jedná se o unikátní pohled na život v tomto prostředí.

Když jsem s postupem času dával výstavu dohromady a blížil se konec příprav, psal jsem si různé poznámky a myšlenky, které mě na cestě napadaly. Z nich vznikl tento text, který jsem napsal, aby představil ucelený pohled na výstavu, a který se měl stát zároveň jejím manifestem a obhajobou. Text mi přišel i s plynoucím časem výstižný, že jsem ho použil jako hlavní text k výstavě. Takto jsem to viděl.

Nahota ohraničuje lidský život, provází zrod i smrt. Člověk je v okamžiku narození i odchodu ze světa nahý, na počátku fakticky a na konci symbolicky. Je proto nahota přirozená? Nabízí se říct, že ano. Přesto není odpověď tak jednoduchá. Vnímání a přijímání nahoty závisí na kontextu a právě kontext často způsobí, že se z nahoty, jindy a jinde přirozené, stane v určité situaci problém. A co je možná ještě horší, aniž bychom si toho byli vědomi, nahota pro nás ztratila svoji pozitivní

harmonizační hodnotu. V rovnicích moderní společnosti je poněkud jednostranně ztotožňována se sexem, takže se přesně v jejím duchu stala znakem tělesného požitku a skandálnosti. Trvalým průvodcem nahoty moderní doby se tak stává pocit viny. V rámci serióznějšího, i když podobně černobílého vidění jsme na nahotu nasadili měřítko etiky a estetiky. Stavíme je do opozice, abychom mohli soudit. Po většinu lidské historie i v rámci různých novodobých pokusů o návrat k přírodě byla však povaha nahoty spíše rituální, a tedy funkční. Estetické hodnoty symbolizovaly hodnoty etické a naopak. Přirozenost, pravda a krása tvořily jednotu, v níž nahota hrála roli prostředníka i symbolu. Pro Karla Nováka je přirozené fotografování nahoty jako žitého fenoménu v prostředí naturalistických komunit, k nimž po desítky let patří. Jeho fotografie jsou nejen zprávou o kráse nahého těla pohybujícího se svobodně v přírodním prostředí. Jsou také zprávou vnějšimu světu, který může ideály naturismu těžko pochopit, protože mu chybí to zásadní, autentický prožitek. Fotografický obraz nahoty má pro Karla Nováka silný osobní význam, je prostředníkem hodnot, kterým celý život věřil, což je stvrzeno i tím, že odolal pronásledování a šikaně ze strany státní moci.

Roman Franc, 2014

Rád bych, kdyby se mi povedlo moji motivaci do výstavy vysvětlit co nejlépe. Mám k tomu několik důvodů. Jednak se potřebuji obhájit sám před sebou – proč jsem něčemu takovému věnoval velké množství energie. Co bylo na začátku a co mě po celou dobu motivovalo a dovedlo k realizaci výstavy v Moravské galerii.

Zároveň jeden z motorů, který mě poháněl, bylo právě téma, kolem kterého se vše točilo. Nahota a její vnímání a škatulkování do chlívěčků dnešní společnosti mi přišlo pro dnešní dobu a její občasné odlišné pokrytecké pohledy na podobné věci aktuální a jaksí symbolické.

A abych odpověděl na různé otázky, které mohou napadnou člověka, který se s tématem setká poprvé a měl šanci ho zaujmout, vedl jsem rozhovor s Michaelou Frank Barnovou, která se mě na všechny souvislosti s výstavou podrobně ptala. Ptala se ze dvou různých pohledů. Z pohledu historičky a kritičky umění, která se věnuje gender problematice v umění, a zároveň z pohledu osoby, kterou výstava zaujala. Nesnažila se však jít vždy po srsti a otázkami směřujícími k podstatě tématu se doptávala na různé souvislosti.

...Otázky genderu a feminismu v umění mě začaly zajímat během mého studia. Tehdy jsem si začala klást otázky, proč se téměř neučíme o žádných umělkyních, v čem je jejich tvorba odlišná a proč je na základě pohlaví často podceňována. Toto téma se pro mě stalo studijní náplní a taktéž životním postojem. Uchopení skrze gender, feminismus vidím pouze jako jeden z pohledů na dané dílo či projekt. Myslím si, že u díla/projektu by se ostatní významy neměly marginalizovat ve prospěch pouze genderové optiky...

Michaela Frank Barnová, 2016

<http://mfb.re/editorka/>

ROZHOVOR K VÝSTAVĚ PŘIROZENĚ:

KAREL NOVÁK – JOCK STURGES S MICHAELOU FRANK BARNOVOU

Můžete návštěvníkům osvětlit, proč právě Sturges a Novák dohromady? Jak jste na tyto dva umělce přišel?

Vše začalo mojí bakalářskou prací na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Psal jsem o naturismu ve fotografii a o postavě Karla Nováka, o jeho díle a přístupu k životu. Samozřejmě jsem chtěl jeho dílo zasadit do nějakého kontextu, s někým porovnat. Tehdy jsem si vzpomněl na fotografa Jocka Sturgesa, který je rovněž celoživotním naturistou. Kontaktoval jsem ho a přiložil několik fotografií Karla Nováka. Nadšeně mi vzápětí odpověděl. Karel Novák zase znal Jocka Sturgesa z amerických „naturistických“ časopisů, které mu tajně chodily. Jeho fotografie se mu moc líbily. Proto tedy společná výstava.

Znamená to, že kromě Karla Nováka se naturismu v takové šíři v českém prostředí nikdo nevěnoval?

Nevím o nikom, kdo by se u nás věnoval naturismu v takové šíři jako Karel Novák. On tomu navíc přizpůsobil celý svůj život.

Jaké jsou kořeny nudismu?

Tradice organizovaného naturismu začala

v Německu zhruba 20. století. Vzájemná nahota spolu s cvičením na čerstvém vzduchu symbolicky odrážela uvolnění společnosti, zbavování se omezujících postojů nebo taky sešněrovaného oblečení. Během druhé světové války byl pak nudismus trnem v oku nacistům. Ti ho ale záhy využili pro prezentaci rasové dokonalosti. Idea nudismu se bez obav rozšiřovala až po válce. V 60. letech tomu napomohl rozvíjející se cestovní ruch, zahraniční turisté přijíždějící do Německa a Němci, kteří jezdili zase do Chorvatska a tak dále.

Co znamená žít jako naturista v případě Karla Nováka?

Karel Novák nahotu spojuje s životem a souzněním s přírodou. Domácky to vyjadřuje otužováním, cvičením na zahradě, nenošením šatů. Věnuje se studiu živočichů a rostlin. Svůj hluboký kontakt s přírodou deklaruje i záměrným oproštěním se od moderních vymořek techniky.

V 80. letech také jako první založil nudistickou pláž u Plumlovské přehrady na Přerovsku.

Ano a stal se předsedou místní organizace

Unie naturistů. Jeho pláž měla tehdy velký úspěch. V sezóně se tam za slunného počasí setkávalo až dvě stě návštěvníků. I když proběhlo i několik protestních akcí, tak pláž nechával komunistický režim víceméně na pokoji. Sem tam někoho za nahotu pokutoval, ale to bylo tak nějak všechno.

Zaměříme se na výstavu, kterou máte za sebou. Oba fotografové začali s fotografováním naturistů již v 60. letech během svých pobytů u moře. Novák tehdy jezdil k moři do NDR, Sturges fotil ve Spojených státech nebo na pobřeží Francie. Novák samozřejmě fotil i na nudistických plážích v Československu, jeho fotografie tak mohou mít příděch i jakési revolty vůči režimu. Proč vlastně toto období nebylo výstavou připomenuto? Přehledka prezentovala fotografie obou autorů až z průběhu 90. let.

Již na začátku všech příprav bylo jasné, že vzhledem k nevelkému nabízenému prostoru bude potřeba pracovat jen s určitým výsekem jejich děl. Když jsem nastudoval Novákův archiv, tak právě fotografie z přelomu 80. a 90. let mi přišly nejsilnější. Vážou se totiž k období, kdy Karel Novák nejvíce pobýval v naturistických komunitách v Česku, kde ho již všichni znali, měli ho rádi a žádali ho o fotografování. Fotografie jsou plné blízkosti a je na nich vidět, že se Novák pohyboval v prostředí, kde si mohl „dovolit“ více. Oproti tomu jeho fotografie od moře (většinou z NDR) od 60. do 90. let nejsou tak osobní, protože jeho pobyt zde byl vždy omezen na jeden nebo dva týdny a kontakt s fotografovanými lidmi byl „rychlý“. Záměrně jsem pak fotografie Jocka Sturgesa vybral z přibližně stejného období, aby spolu oba výběry korespondovaly.

Novákův fotografický přístup je více dokumentární. Jeho fotografie se mi proto obecně jeví i autentičtější než fotografie Sturgesa, kterým dominují mladé éterické dívky s bezchybnou sametovou pletí.

Jejich veskrze ladné pohyby nám mohou připomenout ikonografické téma tří grácií nebo líbezných madon, čímž vzbuzují dojem aranžování.

Jock Sturges vždy zdůrazňoval, že lidem, které fotí, nechává absolutní volnost. A když uvidí vhodnou situaci, tak ji buď stihne vyfotografovat, nebo ji „zastaví“ a fotografuje. Své „modely“ nechává pohybovat, jak samy chtějí, a u toho je fotografuje. Nikoho do ničeho nenutí, jediné tak prý může dosáhnout přirozenosti a toho, aby to fotografované bavilo.

Z výstavy se téměř vytratilo, co činí nudismus přirozeným a nenuceným, což osobně shledávám například v nahotě starších lidí vedle mladých. Překvapilo mě, že jako divačka jsem se u Sturgesa setkala až na jednu fotografii „estetizované“ starší ženy hlavně se zahluobanými dospívajícími dívkami dokonalého těla. Sice i na Novákových fotkách převládají ženy, ale již nejde jen o štíhlé dospívající dívky a na fotografiích se objevují i muži. Doprovodné texty k výstavě návštěvníkům slibují „fotografie nahoty jako živého fenoménu z prostředí naturistických komunit“. Jde ale zvláště u Sturgesa ještě o „živý fenomén“?

Já samozřejmě vidím „živost“ i ve fotografiích Jocka Sturgesa. Není možné naformulovat, jak by měla vypadat správná naturistická fotografie. Z vašeho názoru cítím pohled na stylizaci jako na něco nepřirozeného, co by do naturistické fotografie nemělo patřit. Já a také oba autoři nebo i rodiny francouzských naturistů, s nimiž jsem během fotografování s Jockem Sturgesem mluvil, vnímají fotografii pro naturismus jako komunikační prostředek, který přirozeně nasává schémata z umělecké fotografie i umění obecně. To je přece projev živosti. Nelze tedy naturistickou fotografii spojovat podvědomě pouze s konceptem objektivního dokumentu. Proto se mi na výstavě zdálo vhodné ukázat různé, odlišné pohledy autorů.

Zmiňoval jste, že Jock Sturges nezasahuje

do póz, jež si lidé před jeho objektivem vyberou. Ačkoliv by se toto vysvětlení nabízelo, zvláště přihlédneme-li k tomu, že Jock Sturges působí i jako módní fotograf. Přemýšlel jste o tom, odkud pramení stylizace, která je na jeho vystavených fotografiích patrná? Znamená to, že se dívky ani v uvolněném prostředí nudapláží neodpoutají od časopisů, které jim často předkládají modelky v typických pózách, z nichž pak získají dojem, že by se mohly takto vyfotit také, aby vypadaly stejně krásně?

Ano, o takovém přístupu k fotografování Jock mluvil často. Jeho způsob fotografování jsem měl možnost pozorovat, když jsem ho loni v létě navštívil ve francouzském letovisku Montalivet. Popsat tento proces v pár větách není jednoduché; sám jako fotograf vím, že jde často o složité balancování mezi tím, co člověk vidí a chtěl by to zachytit, a tím, jak do toho zasahují ostatní věci – hlavně osobnost fotografovaného a jeho vlastní představitost. Jock se snaží respektovat přirozenost osob, které fotografuje. Vždy to vychází z reálné situace. Módní fotografie Jocka Sturgesa, to je úplně jiná kapitola. Módní fotografie působí oproti fotografiím, které známe z jeho knih, úplně jinak.

Nicméně v případě, kdy Sturgesovým a Novákovým fotografiím vévodí ženy, je tento pohled na naturismus ohraničen a nelze moc hovořit o nudismu v jeho širší podobě. Absencí mužského elementu mizí nahota ve své přirozené podobě. Místo toho vystává tradiční schéma: muž-fotograf a objekt, jímž je krásná dívka nebo žena. S tím souvisí i erotická složka vystavených naturistických fotek. Naturismus se přitom ve svých prohlášeních obecně vymezuje vůči erotizovanému pohledu a stylizovanému aktu. Není škoda, že se ze Sturgesových naturistických fotografií vytrácí mužský element nebo obecně rozmanitost v podobě lidí různého věku a tělesné konstituce?

Jako škodu to rozhodně nevnímám, Jock není čistě dokumentaristou, který by fotografoval vše, co mu přijde před fotoaparát. Má svůj osobní pohled na svět, ve kterém je ovlivněn výtvarným uměním, v němž se vyzná a má ho rád. Má obrovský cit a je si jistý tím, co se

mu líbí a co ne, a dokáže si to najít a vyfotografovat. Oproti tomu Karel Novák je spíše dokumentarista, který fotografoval vše, co mu přišlo zajímavé. Muže, ženy, starší osoby, děti, i když snahy o estetizaci můžeme v jeho fotografiích také často najít. Jeho fotografie na mě působí skutečněji než Jockovy, jsou bez příkras, a proto mě baví. Nesou v sobě mnoho informací najednou. Je to jedinečný dokument naturistické komunity a rovněž je v nich zachycená obecná tvář doby – taková ta depka, která tu byla. I když je na fotografiích „nedostatek“ mužů, neznamená to, že se z nich vytrácí přirozenost nahoty nebo že nejde mluvit o naturismu v širší podobě. A už vůbec si nemyslím, že lze slevovat a považovat tyto fotografie za klasickou rovnici: fotograf–subjekt, fotografovaný–objekt. To mi přijde jako zjednodušený pohled osob, kterým chybí autentický prožitek prostředí, kde se muži a ženy jakéhokoli věku a vzhledu svlékají a fungují ve společném prostoru. Je důležité zdůraznit, že oba dva fotografové nejsou osoby, které by jen „zvenčí“ docházely fotografovat naturisty. Oba dva jsou naturisté již od 60. let, nezávislí na svém fotografování a oba dva si díky různým peripetiím spojeným s jejich přístupem k životu pořád stojí za svým. Naturismus je skutečně jejich způsob života. Vše, co je u nich rozdílné, vnímám jako bonus – jako zajímavý pohled na stejné téma.

Ať už nám fotografie připomínají stylizovaný akt či nikoliv, v otázce smyslnosti oba autoři hovoří o její důležitosti, čímž potvrzují svou roli mužského pozorovatele, jenž si vybírá určitý typ žen. V jednom z rozhovorů Sturges doplnil, proč si jako fotograf vybírá zejména dospívající dívky: „Vždycky jsem byl fascinován momentem fyzické, sexuální a psychické změny, a tam je erotický aspekt...“ Těž Novák mluvil o fascinaci momentem přeměny dívky v ženu. U starších žen zmiňoval dokonce až intimní přátelství.

Sám Sturges odmítá přístup k ženě jako k objektu tak, jak jej zmiňujete vy, je na to doslova vysazený. Vidím obrovský rozdíl mezi jeho fotografiemi a jakýmikoliv jinými akty, které ženu zobrazují jen jako objekt. Za jeho fotografiemi jsou silné osobní příběhy žen.

Obr. 19 - fotografie Jock Sturges

...Každý rok fotografuji kolem 20 rodin, s některými spolupracuji už více než 40 let. Výjimečně začnu spolupracovat s někým novým, ale říkám jim, že se mi pravděpodobně nepodaří pořádná fotka, dokud se nebudeme znát alespoň tři roky. I když si vždycky říkám, že to tak snad pořád NEmusí fungovat, vlastně to tak pořád je. Odvést dobrou práci po psychologické i emocionální stránce vyžaduje čas a kvalitní vztahy. Vždycky...

Jock Sturges, květen 2016

Často s nimi udržuje letitá přátelství.

Jaké příběhy se tedy skrývají za Sturgesovými fotografiemi?

Jock Sturges často fotografuje konkrétní dívky od dětství až do jejich dospělosti. Osudy dívek se prolínají s jeho focením. Na brněnské výstavě se návštěvníci mohou setkat s Fanny, kterou fotil během několika let. Spolu s ní fotil i její matku, která bohužel kvůli psychickým problémům spáchala sebevraždu. V dopise na rozloučenou nechala vzkaz s prosbou, aby se Sturgesovi o Fanny postarali; obě rodiny se přátelily. To léto Jock nechtěl Fanny vůbec fotografovat, přišlo mu to vzhledem k tomu, co se stalo, nepřípustné a nevhodné. Po nějaké době za ním Fanny sama přišla s otázkou, proč ji nefotografuje tak jako vždycky, že by o to navzdory situaci stála. Tak vznikla fotografie, na které je Fanny, má zavřené oči a přes její obličej jsou položeny ruce „rodiny“ Jocka Sturgesa. Jako symbol, že není na světě sama, že zde existují lidé, kteří jí budou na blízku a mají ji stále rádi. Všechny peníze, které dostane Jock za fotografie s Fanny, jí posílá na účet. Za tyto peníze Fanny vystudovala klasickou medicínu a také alternativní čínské lékařství.

To je skutečně silný příběh, který návštěvníkům rozšiřuje pohled na Sturgesovy fotografie. Také Karel Novák v rozhovoru s vámi zmiňoval některé své příběhy na pozadí naturistických fotografií.

Ano, snažil se s lidmi před focením seznámit, navázat bližší kontakt. Nezajímalo ho anonymní focení z dálky, proto byl na českých nudistických plážích vítaný. Vyprávěl mi, kterak při focení v NDR zjistil, že tamní ženy nemají téměř žádnou představu o událostech v Československu během roku 1968. Proto se vždy pracně snažil tuto situaci vysvětlit tak, aby o všem, co se u nás seběhlo, informoval co nejpravdivěji co nejvíce lidí. Stejně jako Jock Sturges se Karel Novák s příznivci naturismu po celý život přátelí.

NOVÁK

Bylo potřebné pracovat s výběrem fotografií a dát je dohromady ve fyzické podobě pro zarámování. U Karla Nováka připadaly v úvahu tři možnosti jak v tomto postupovat. Autor si fotografie zvětšoval sám během doby a tak jsem jako první možnost zvažoval použití a využití těchto zvětšení. Nakonec jsem však od tohoto nápadu upustil, protože fotografie byly nejednotné, na různých typech papíru, byly na menších nebo naopak větších formátech, než se mi hodily, na některých byly provedeny výřezy a na některých ne. Zároveň byla takto zhotovená jen malá nepatrná část fotografií, které jsem vybral.

Druhá možnost se nabízela vybrané fotografie naskenovat a jednoduše vytisknout v muzejní kvalitě. Tento proces jsem zvažoval dlouho, ale nakonec od něj upustil, byť by mohl být rychlý a relativně levný, ale přišlo mi, že bych se zcela zbavil jakékoli návaznosti na Novákovu předchozí práci. Sám fotografie nikdy netiskl, ale vždy sám zvětšoval.

Chtěl jsem co nejvíce zachovat Novákův rukopis, a proto jsem se rozhodl pro třetí možnost, která spočívala v ručním nazvětšování jeho vybraných fotografií na papír, který sám používal (FOMA, Multigrade, neutrální podání, neleštěný lesk). Tento model by se dal pracovně nazvat jako typická klasická černobílá varianta. Pohrával jsem si s myšlenkou, že bych nechal tyto fotografie nazvětšovat autora samotného, ale po konzultaci s ním jsem tuto variantu zavrhl. Vzhledem k věku se na to už necítil. Přemýšlel jsem o nazvětšování fotografií sám, pod dohledem fotografa, ale protože jsem měl plno jiné práce s výstavou a těžko bych si na to hledal čas, rozhodl jsem se domluvit s fotografkou Gabrielou Kolčavovou, která výstavu pro pana Nováka nazvětšovala pod dohledem autora, který přespával u mě v ateliéru v Brně, zatímco vedle ve fotokomoře se zvětšovalo.

Ke každé fotografii se Novák vyjádřil a každou jednotlivě schválil tak, aby to odpovídalo jeho práci. Nazvětšovalo se cca 30 fotografií ve dvou vyhotoveních. Jedno takové portfolio si nechal Novák a druhé se vystavovalo a poté mi jej Novák daroval do sbírky. Trvalo více než měsíc, než se všechny fotografie stihly vyvolat.

Zajímavostí je, že když se mi povedlo díky panu V. Krejčímu z Fomy získat sponzorský dar ve formě fotopapíru (Fomabrom Variant 111, 30x40/50) a jako odměnu jsem za to Fomě nabídl fotografií pana Nováka do sbírky, kterou budují, tak odmítli s vysvětlením, že majitel Fomy je konzervativní věřící člověk. Proto se spokojili „jen“ s umístěním malého loga do tiráže k výstavě.

STURGES

Dodání fyzických fotografií od Jocka Sturgesa bylo značně jednodušší. Nemuselo by tomu být tak, kdyby mi nepřálo a potažmo Moravské galerii štěstí.

Úplně na začátku, když jsme se v Moravské galerii bavili o možnosti dvojvystavy Novák – Sturges, všichni nadšeně souhlasili. Postupem času však vyplynulo na povrch, že s některými položkami vůbec nepočítali a bohužel kvůli mé nezkušenosti ani já ne.

Mám na mysli konkrétní situaci s dovozem fotografií. Když jsem měl Jockovy fotografie vybrané a on je měl nachystané, domlouval jsem s galerií jejich převoz a vyšlo najevo, že s touhle položkou nepočítali. A že buď budou peníze chybět jinde a nebo se jinde (nevěděli kde) budou muset vzít.

A vypadalo to, že může dojít ke komplikaci. Jock posílal svoje fotografie bez ráků, nicméně vzhledem k jejich počtu a velikosti by poštovné stálo určitě větší obnos peněz. Stejně s pojištěním nikdo výrazně nepočítal. Což mě dost udivilo. Při cenách přesahujících 2000 dolarů za fotografii a počtu cca 30 fotografií se rýsovala docela slušná hodnota posílaných fotografií. Rozhodl jsem se, že tuto situaci napřímo řeknu Sturgesovi a poradím se, jak ji vyřešit. Jeho odpověď byla rychlá, jednoduchá a velkorysá. Napsal mi, že vidí, jak se snažím a kolik starostí s tím mám, a že udělá výjimku, o které ať nikomu neříkám, že zůstane jen mezi námi (do diplomové práce ji zmiňuji, protože mi přijde důležitá informace pro širší kontext). Nabídl mi, že mi pošle fotografie bez smlouvy a bez pojištění na jeho náklady FedExem až domů, a že mě věří, že mu je pošlu v pořádku zpět.

...Nestrachuj se kvůli platbě pojištění mých fotografií. V této situaci na něm nebudu trvat (a zároveň to prosím nikomu neříkej). Pošlu ti moje fotografie do výstavy ve velikosti 40x50cm a možná by mohly být jedna, dvě větší, kdybys byl rád. Zaplatím i posílání fotografií k tobě do Brna, ať to nemusíš řešit. Neboj, dopadne to dobře...

Jock Sturges, 2013

Nezbývalo mi než souhlasit a poděkovat, že se zdánlivě těžko řešitelná

věc vyřešila díky velkorysosti rychle a elegantně. A opravdu do třech dnů jsem měl ze Seattlu jeho fotografie v pokoji doma.

Celkem jsem od Jocka do výstavy vybral a on mi poslal dvacet pět fotografií velikosti 40x50 cm a dvě z toho byly tzv. highlights – tzn. větší fotografie, které jsem chtěl využít jako ústřední do výstavy. Od Nováka jsem měl nazvětšovaných a vybraných třicet kusů čtvercových fotografií ve formátu 30x40 cm. Fotografie od obou autorů byly zapaspartované a zarámované stejným způsobem do stejných ráků shodné velikosti a krásně se tak formálně sjednotily. Zároveň mě tak napadl snad dobrý způsob instalace výstavy. Nakonec se instalovalo 45 fotografií. Fotky, které zbyly a už na ně nebylo místo, se schovaly do depozitáře galerie.

KAUZA: POZVÁNKA NA VÝSTAVU

V rámci příprav na výstavu se vzhledem k tématu vyskytla řada menších nebo větších obtíží a někdy zvláštností, které bylo potřeba vyřešit. Jednou takovou zvláštností byl doprovázen vznik pozvánky na výstavu a vernisáž.

Bylo dohodnuto, že se udělají pozvánky dvě. Z líce budou pozvánky identické a ponese stejnou informaci o výstavě a vernisáži, z rubu budou personifikované a každý z autorů tak bude mít pozvánku se svojí fotografií.

S grafičkou, která měla na starosti grafiku celé výstavy, i po dohodě s produkční a odouhlasením i ze strany kurátora za Moravskou galerii Jiřího Pátka jsme vybrali od každého fotografa více fotografií, podklady jsme předali grafičce. Požadovali jsme jednoduchou a konvenční pozvánku s fotografií, která prozradí o výstavě obrazově více a nebo přesvědčí budoucího návštěvníka k návštěvě. Chtěli jsme grafičce nechat určitou volnost při výběru finální fotografie na pozvánku.

Bylo domluveno, že všechny tyto věci musí pro schválení proletět tzv. kolečkem, přes všechny pověřené pracovníky galerie, aby se vyjádřili. Grafička výstavy poslala návrh, kolečko proběhlo a všichni souhlasili a měli spíš jen formální připomínky. Poslední, kdo se ozval, byla jedna zaměstnankyně galerie, která s pozvánkou nesouhlasila a nelíbila se jí fotografie na pozvánce a nebála se ozvat. Rozpoutala tím vášnivou diskuzi, která se neoficiálně nesla celou galerií, každý se k tomu vyjadřoval a měl potřebu říci svůj názor.

Nebyla jiná možnost než pozvánku zastavit na popud tehdejšího ředitelství galerie a opravdu vybrat na pozvánku jinou fotografii. Tak silnou reakci to způsobilo.

...Vážení kolegové, možná vám teď já a lektorská část našeho oddělení budeme připadat úzkoprsí, ale pozvánka, tedy fotka na ní, nám svou zvláštní atmosférou evokuje spíše pedofilní lásku

k dětem než umění. Pokud je většina vystavených děl taková, tak budeme mít asi hodně práce s vysvětlováním rodičům a pedagogům (výstava před dětským ateliérem), že se jedná pouze o čisté umění, že fotografie nemá žádné jiné „pozadí“. Snad nám autor a kurátor výstavy dají dost odborného materiálu, abychom měli pádné argumenty. Zdraví Horáková...

L. Horáková, 2013

Moravská galerie vás zve na zahájení výstavy
The Moravian Gallery in Brno invite you to the opening of the exhibition

Přirozeně: / Naturally:

KAREL NOVÁK – JOCK STURGES

ve čtvrtek 25. dubna 2013 v 17 hodin
On Thursday, April 25, 2013 at 5 pm

Camera, Uměleckoprůmyslové muzeum, Husova 14, Brno
Camera Exhibition Hall, Museum of Applied Arts, Husova 14, Brno

Výstavu zahájí Kateřina Tlachová, pověřená řízením MG,
za přítomnosti obou autorů, úvodní slovo Roman Franc, kurátor výstavy
The exhibition will be opened by Kateřina Tlachová, interim director of MG
The two authors will be in attendance
Introduced by Roman Franc, exhibition curator

VÝSTAVA POTRVÁ DO 28. 7. 2013, OTEVŘENO DENNĚ KROMĚ PONDĚLÍ A ÚTERÝ OD 10 DO 18 HODIN,
VE ČTVRTEK DO 19 HODIN
THE EXHIBITION IS OPEN UNTIL JULY 28, 2013, OPEN DAILY EXCEPT FOR MONDAYS AND TUESDAYS
FROM 10 AM TO 6 PM, ON THURSDAYS UNTIL 7 PM

WWW.MORAVSKA-GALERIE.CZ

**Obr. 20 - Rub a líc původní pozvánky
navržené grafičkou výstavy a odmítnuté
zaměstnanci Moravské Galerie**

IV. FÁZE

ETAPY PŘÍPRAVY VÝSTAVY:

Nevnímal jsem tento moment jako nic špatného a na nikoho jsem se nemohl zlobit. Jednak jsem musel uznat, že fotografie na pozvánku Karla Nováka nebyla vybraná dobře a že působila vzhledem k obsahu výstavy velmi zavádějícím dojmem, což jsem přitom sám nechtěl a při schvalování pozvánky jsem si tenhle pohled neuhlídal. Za druhé jsem to vnímal jako dobré varování nebo spíše test, jak by mohla veřejnost na výstavu a věci s ní spojené reagovat. Bylo nutné si dávat dobrý pozor na to, aby člověk nechtěnou interpretací nezadal důvod pro podobnou nebo i horší reakci. Této příležitosti jsme využili k vytvoření pozvánky nové s vypovídající hodnotou.

Obr. 21 - Finální pozvánka na výstavu: Karel Novák

Obr. 22 - Finální pozvánka na výstavu: Jock Sturges

NOVÁK: FOTOGRAFIE NATURISTICKÝCH VEČÍRKŮ

Jedna část fotografií byla pro Nováka dlouho tabu. Už na konci své bakalářské práce jsem zjistil, že v části Novákova archivu se nacházejí snímky, které Novák nikdy nikomu neukazoval a nechlubil se s nimi.

Obr. 23 - fotografie Karel Novák

Jednalo se o fotografie z naturistických večírků.

Sám jsem je považoval za přirozenou součást Novákových naturistických snímků. Viděl jsem v nich úplně jinou polohu naturismu, než jsem doposud u Nováka poznal. Zajímaly mě a chtěl jsem o tom s Novákem mluvit více. Karel Novák se tomuto tématu vyhýbal a zakázal mi je používat, fotografie ukazovat. Bylo to pro mě pokušení, které jsem nechtěl nechat bez dalších pokusů o zveřejnění.

Fotografie se mi moc líbily a nic podobného jsem nikdy neviděl. Představovaly pro mě ojedinělý dokument naturistické komunity v situacích, které jsem si neuměl ani představit.

Jde o fotografie, které zobrazují plesy, maškarní plesy a klasické divoké večírky a různé oslavy, tak jak je každý známe ze svého blízkého okolí. Jediná věc je však jinak. Nikdo z účastníků nemá šaty ani žádné jiné oblečení a všichni lidé jsou na nich nazí. Sem tam občas se někdo objeví „jen“ ve spodním prádle.

Nějak vnitřně jsem si říkal, že to tak asi k naturismu patří. Když si naturisti užívají svoji nahotu v teple u vody, proč by se i tímto způsobem nemohli i bavit na naturistickém večírku.

Snažil jsem se hledat různé obhajoby a pochopení, až se zdálo, že jsem pozapomněl na to, co mi Novák „vtloukal“ od začátku do hlavy, a to jak naturismus vidí on sám, co to pro něj znamená. Když jsem Novákovi nedal pokoj a snažil jsem se o fotkách večírků zjistit více, situaci mi vysvětlil.

...Naturismus pro mě znamená, že tím prostě žiju. Mám rád sluníčko, vodu, vzduch. Nahota jako taková mě osvobozuje. Nejsem ničím svázaný. Ani plavkama. Pro mě být takto u vody v přírodě a s přáteli je pro mě nejlepší pocit, co znám. Doma chodím taky nahatý, když je teplo. Nemám rád na sobě milion hader...

Karel Novák, květen, 2016

Karel Novák mi z těchto fotografií zakázal vybírat na výstavu, to bylo jediné moje opravdové omezení, přes které nešel vlak. Zkoušel jsem ho přemluvit a svůj pohled vyvětlit, ale nepochodil jsem. Proto se opravdu na výstavě ani jedna z nich nakonec neobjevila.

Novák mi dal však slib, že pokud bychom případně chystali jeho knihu, o které jsme zatím jen uvažovali v hodně neostrých obrysech, že by dovolil tyto fotografie do knihy zahrnout. Poprvé a naposledy by je zveřejnil.

Souhlasil jsem s tím, že uvidíme, co bude v budoucnu.

Obr. 24 - fotografie Karel Novák

...Každý rok byla výroční schůze a na ty jsem jezdil jako každý člen. Potom byla maškarní zábava. Všichni se namaškarovali, jak chtěli. Nelíbí se mi na tom nic, snad jenom to, že jsem se tam jednou za rok setkal s přáteli, s kterými jsem se třeba celý rok neviděl ani na nudistických plážích, ale kvůli tomu jsem přece nemusel být nahatej? Podle mě by se takové naturistické zábavy vevnitř dělat neměly, to jsem nesnášel, i když jsem to fotografoval. Podle mě to do naturismu nepatří. Klidně jsme mohli po té výroční schůzi sedět, bavit se normálně oblečení a pít, nemuseli bychom se u toho svlékat. Pro mě naturismus znamená čistá nahota, hlavně u vody, v přírodě. Nahota, čistota těla, čistota duše. Hezky venku u vody, s přáteli, i večer, bavit se, třeba u opékání selete, popíjet. Třeba i do rána. Ale ne nikde vevnitř. Naturisti se mohou bavit normálně na pláži a nemusím kvůli tomu dělat nějaké večírky mimo pláže, jenom proto, abych si tam mohl zatančit a popíjet nahatej. Pro mě to prostě nejde. Já to spojuju pouze s přírodou, i když těch forem může být víc, přirozeně.

Ale když už to takhle bylo, tak jsem to i fotografoval, protože jsem fotograf, dokumentarista a fotím všechno, co k tomu patří. Vždycky na konci, když byla hromadná fotka, fotil jsem a lidem ty fotky dával. Ve většině případů, pokud jsem s nimi byl v kontaktu, tak ty fotky dostali. Nikdy jsem z toho v podstatě nic neměl, měl jsem to na negativech a to bylo všechno, nikdy jsem to nepublikoval, maximálně v našem časopise, v Naturistovi. Tohle je poprvé a naposledy, kdy ty fotky někdo uvidí...

Karel Novák, 2015, Prostějov

Trvalo mi, než jsem si uvědomil, že za těmito fotografiemi není nic skrytého. Novák mi celou situaci vysvětlil tak, že pro něj jeho snímky z naturistických večírků nejsou v souladu s jeho pojetím naturismu, a proto je nechce v této souvislosti prezentovat, aby nedošlo k zavádějící interpretaci jeho postojů.

On prý naturismus opravdu vidí jen a pouze ve spojení s přírodou, vodou a sluncem, ze své podstaty a v návaznosti na historii hnutí. V Novákově pojetí naturismus do uzavřených prostor sálů nepatří. Jedním dechem doplnil, že i když s tímto nesouhlasil, tak se sám těchto akcí účastnil a to ze dvou důvodů. Jednak proto, že se jednalo o jeho přátele a známé z různých koutů republiky, které třeba celý rok neviděl a tohle byla jediná možnost vzájemného setkání, proto se z jejich kolektivu těchto akcí nechtěl vylučovat.

Obr. 25 - fotografie Karel Novák

Obr. 26 - fotografie Karel Novák

Druhý důvod byl právě fotografický. Novák se cítil dokumentaristou naturistické komunity a fotografování ho nade vše bavilo, proto se i těmto večerům nevyhýbal a dokumentoval je. Ale rozhodně prý s formátem těchto večerů měl problém odjakživa a sám by nikdy nic podobného neorganizoval.

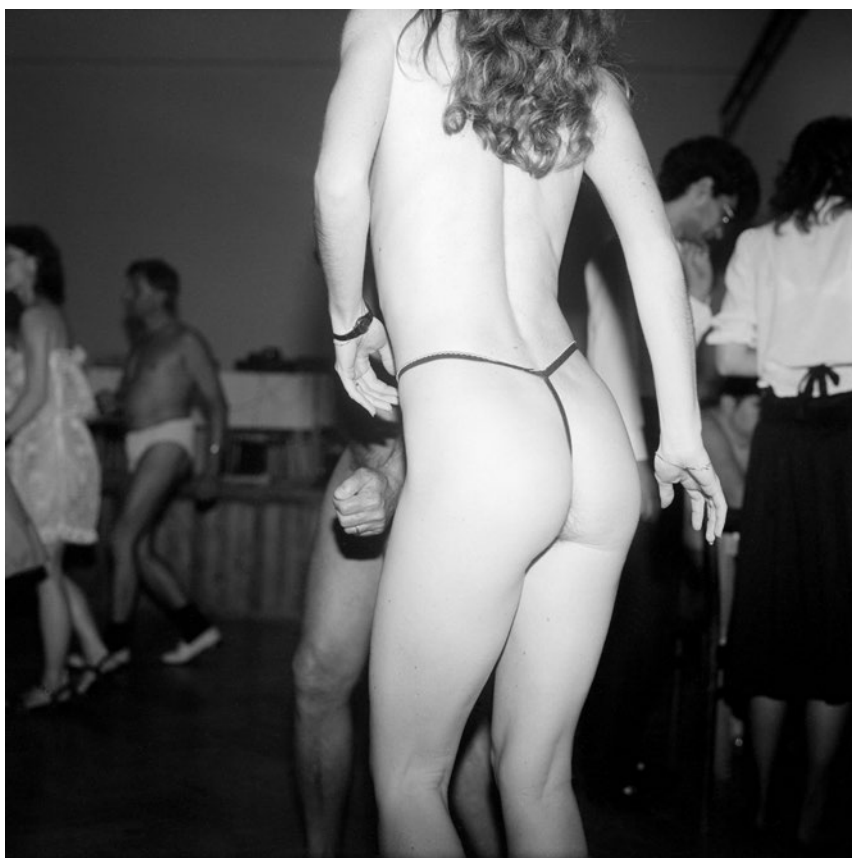
Tento přístup se promítá i do negativního vztahu Nováka s podobou současného naturismu u nás. V posledních deseti až patnácti letech dochází k rozmachu naturistických akcí v akvaparcích či různých zábavních areálech a tento vývoj pana Nováka nezajímá a podle jeho slov vede jen ke komercionalizaci a vytváření povrchních senzací. S tímto pohledem na naturismus nechce mít nic společného a je starý na to, aby to měnil, a proto se prý raději izoluje do svého vlastního světa a žádných společných naturistických akcí se už neúčastní.

Obr. 27, 28, 29, 30 - fotografie Karel Novák

Obr. 31 - fotografie Karel Novák

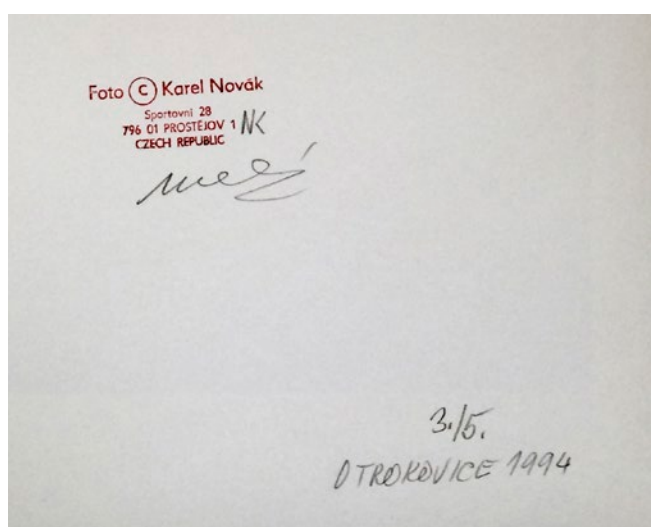

Obr. 32 - fotografie Karel Novák

VÝSTAVA: INSTALACE

Zarámovat jsem nechal celkem dvacet dva fotografií od Jocka Sturgese a třicet fotografií od Karla Nováka. I když jsem od začátku věděl, že nebude ve výstavě místo na všechny z nich, chtěl jsem je mít po ruce, abychom je mohli vzájemně kombinovat a zkusit různé varianty instalace.

Novákovy fotografie byly nazvětšované do velikosti obrazu 20x20 cm na bromostříbrném papíře formátu 30x40, mírně seřízlém po odříznutí papírové pásky, která sloužila k vypnutí vyprané fotografie na vypínací sklo. Jen dvě fotografie byly tzv. highlights nazvětšované do velikosti 50x60 cm. Novák měl všechny fotografie signované na zadní straně, kromě ručního podpisu a jeho razítka s podpisem zde bylo uvedeno číslo edice, která byla tvořena pěti fotografiemi.

Obr. 33 – signatura Karla Nováka na jeho zvětšenině

Fotografie Jocka Sturgesa, které jsem měl do výstavy k dispozici, byly všechno digitální archivní inkjet printy formátu 40x50 cm a dva z toho tzv. „highlighty“ 50x60cm. Sturges mi vysvětlil, že už pár let u něj tyhle printy vítězí nad klasickým zvětšováním a to jen z jednoho prostého důvodu. Prý díky technologii kvalitního skenování a tisku je schopen ze svých negativů dostat daleko více – bohatší obraz a jemnější nuance snímku, přitom při kvalitním tisku na archivní muzejní materiál stejné muzejní kvality. Jock Sturges fotografie signuje na přední stranu, těsně pod obraz. Tento způsob značení fotografií má vliv na umístění pasparty, která musí začínat až pod touto signaturou.

Fotografie od obou autorů byly stejným způsobem zapaspartovány a paspartou tak sjednoceny do stejného formátu a zarámovány do světlých dřevěných ráků, opatřených klasickým sklem s UV ochranou.

Nabízely se různé způsoby instalace této dvojice autorů. Jedna z možností byla instalace každého autora zvlášť do „své“ části výstavního prostoru. Od tohoto záměru jsme nakonec upustili, protože se mi nelíbil dojem z tohoto uspořádání. Výstava v tomto pojetí vypadala jako dvě výstavy se společným tématem a nepovedeným přechodem mezi dvěma autory.

Chtěl jsem výstavou dosáhnout ideálního propojení obou autorů tak, aby bylo možné pozorovat vzájemné souvislosti a společná témata a přirozeně tyhle autory propojit v jeden zajímavý celek. Vytěžit tak z výstavy její maximum a zúročit tak dva pohledy na tutéž věc.

Napadlo mě jednoduché řešení. Nebudu dva autory členit do „jejich“ částí, ale opravdu je propojím a promíchám do jednoho celku. Jediná spojovací linka bude společné téma a životní vášeň každého z nich – naturismus a přibližně podobná doba vzniku fotografií. Rozhodl jsem se, že fotografie uspořádáme opravdu jen pocitově k sobě. Nováka s Novákem, Nováka se Sturgesem, Sturgesa se Sturgesem. Jak jen to půjde pocitově k sobě. Chtěl jsem, aby výstava krásně plynula, jako jeden příběh – příběh naturismu a nahoty. Nechtěl jsem, aby divák primárně řešil, od koho je tato a tato konkrétní fotografie, ale aby sám přemýšlel a sám ve fotograficích hledal. A pak až teprve jako doplněk byly nenápadné popisky poblíž fotografií.

Takovéhle rozmístění výstavy jsme dělali nakonec s Jiřím Pátkem a musím říct, že jsme v tom viděli obrovskou výhodu a energii ku prospěchu. Kdyby to každý z nás dělal sám, trvalo by to jednak déle, ale hlavně by byl jiný i výsledek, jenž vznikl na vzájemném tvůrčím dialogu dvou pohledů.

Jedna z posledních věcí, která tak zbývala, byla dopsat úvodní text k výstavě, který by celou výstavu uvedl. Měl jsem ho rozsepsaný dlouhou dobu a dával jsem jej dohromady v průběhu přípravy výstavy. Nemám sám rád dlouhé a komplikované úvodníky, ve kterých se ztrácím a které se snaží vyjádřit více, než říká sama výstava. S tímto pohledem jsem napsal tento úvodní text k výstavě.

Obr. 34 - ukázka instalace výstavy

Nahota ohraničuje lidský život, provází zrod i smrt. Člověk je v okamžiku narození i odchodu ze světa nahý, na počátku fakticky a na konci symbolicky.

Je proto nahota přirozená? Nabízí se říct, že ano. Přesto není odpověď tak jednoduchá. Vnímání a přijímání nahoty závisí na kontextu a právě kontext často způsobí, že se z nahoty, jindy a jinde přirozené, stane v určité situaci problém. A co je možná ještě horší, aniž bychom si toho byli vědomi, nahota pro nás ztratila svoji pozitivní harmonizační hodnotu. V rovnicích moderní společnosti je poněkud jednostranně ztotožňována se sexem, takže se přesně v jejím duchu stala znakem tělesného požitku a skandálnosti. Trvalým průvodcem nahoty moderní doby se tak stává pocit viny.

V rámci serióznějšího, i když podobně černobílého vidění jsme na nahotu nasadili měřítko etiky a estetiky. Stavíme je do opozice, abychom mohli soudit. Po většinu lidské historie i v rámci různých novodobých pokusů o návrat k přírodě byla však povaha nahoty spíše rituální, a tedy funkční. Estetické hodnoty symbolizovaly hodnoty etické a naopak. Přirozenost, pravda a krása tvořily jednotu, v níž nahota hrála roli prostředníka i symbolu.

Jock Sturges a Karel Novák jsou každý z jiného kulturního a politického prostředí. První je světoznámý profesionál žijící ve Spojených státech, druhý možná právě teď překračuje lokální význam. Oba spojuje fotografování nahoty jako žitého fenoménu v prostředí naturistických komunit, k nimž po desítky let patří. Jejich fotografie jsou nejen zprávou o kráse nahého těla pohybujícího se svobodně v přírodním prostředí. Jsou také zprávou vnějšímu světu, který může ideály naturismu těžko pochopit, protože mu chybí to zásadní, autentický prožitek.

Fotografický obraz nahoty má pro oba tvůrce silný osobní význam, je prostředníkem hodnot, kterým celý život věřili, což je stvrzeno i tím, že odolali pronásledování a šikaně ze strany státní moci.

RF, březen 2013

OSVĚTLENÍ EXPOZICE

Za největší kámen úrazu výstavy jsem považoval osvětlení výstavy. Galerijní osvětlovač byl šikovný člověk, který se mi snažil vyjít vstříc, v čem mohl, nicméně, když mu chybí materiální zázemí kvalitních světel, má velice omezené možnosti. Moje představa nasvětlení spočívala v celkem tlumeném světle galerijního prostoru a každou fotografii nebo skupiny fotografií v jednom celku jsem chtěl mít nepatrně vypíchnuté přesně ve tvaru rámu fotografie jinou – vyšší hladinou světla, oproti zbytku galerie. Chtěl jsem, aby ono „vytažení“ ze zdi nepůsobilo násilně a rozdíl světelných hladin nebyl zásadní. Byl jsem přesvědčený, že to jde udělat dobře tak, aby tento můj záměr podpořil dojem z každé fotografie. Aby každá fotografie do diváka vstoupila. Takovou jsem měl světelnou vizi.

Bohužel nastaly dva problémy. První byl, že v galerii vzhledem ještě k jedné probíhající výstavě Rudolfa Kopitze nebylo dostatek světel se stejnou teplotou. Některá světla byla bílá a druhá zase teplá. Já jsem chtěl, aby světlo mělo teplejší nádech. Jako odpolední slunce na pláži v Montalivet a u Plumlovské přehrady. Tím jsem osvětlovači zavařil, a musel narychlo shánět teplejší žárovky do galerijních světel. To mě dost zarazilo.

Druhý problém nastal právě se zmiňovaným lehce bodovým tlumeným osvětlením. Tento požadavek byl v rámci fundusu Moravské galerie nemožný a musel jsem z něj slevit. Výsledkem bylo něco na půli cesty a moc jsem s tím spokojený nebyl, ale nedalo se nic dělat. Jiné možnosti galerie neměla a prý nejsou finance na nová pořádná světla, která by umožnila kvalitní nasvícení exponátu. Celkový dojem z nasvícení byla docela vysoká hladina okolního světla a některé z fotografií se snažily být nasvíceny bodově, nicméně s použitím nebodových světel – což vedlo k tomu, že vždycky v takovém případě kolem rámu vzniklo nasvícené kolo a každé sklo ze záramovaných fotografií mělo velké množství odlesků.

Zajímavý moment této zkušenosti jsem si uvědomil při rozmluvě s osvětlovačem. Byl to člověk, který působil jako velmi šikovný a ochotný, který světlo cítí, chápe a dokázal by pomoci vytvořit zajímavou atmosféru k výstavě – pomohl, jak by jen mohl, ale zároveň je frustrovaný tím, že svoji práci nemůže dělat dobře – protože má velmi omezené technické možnosti a sám nemá možnosti, jak tuto situaci ovlivnit. Říkal mi, že poslední světlo, které dostal nové do fundusu, bylo před deseti roky. Později se ukázalo, že osvětlení výstavy byla i jediná věc, se kterou nebyl Jock Sturges na výstavě v Moravské galerii spokojený. Přišlo mi to jako velká škoda a zároveň jsem si uvědomil, jak důležitá je souhra každého detailu pro dobrý celek a jak každá malá jednotlivá věc může snadno pokazit kupu práce, která jí předchází.

- BANNER

Přiblížil se termín příletu Jocka Sturgese do republiky. Všechny věci byly v posledních fázích příprav. V této etapě před příjezdem se vyskytly dva problémy, které bylo nutné vyřešit. Snad poslední.

První z nich byl velký banner – poutač k výstavě Novák – Sturges na budovu MG. Původně byl plánovaný, ale když jsem se na něj začal ptát před cílem výstavy, bylo mi řečeno, že na něj nejsou finance a že nebude s odůvodněním, že podle tabulek Moravské galerie stejně výstava spadá do skupiny „menší“ výstavy a že k těmto menším výstavám se nic takového nedělá. A že původní domluva byla jen dobrá vůle, jak mi vyjít vstříc.

To mě docela zarazilo a považoval jsem jaksi za samozřejmé a přirozené, že první věc, kterou můžu udělat, aby se o výstavě, kterou mám ve svém domě, někdo dozvěděl a zvláště mám-li na to u vchodu, kolem kterého projede za hodinu 30 tramvajů plných lidí, speciální volné místo, je umístit na dům tento banner.

Jistě jsou jiné formy propagace, ale cítil jsem to tak, že je galerie sama proti sobě, že když bude mít výstavu, do které dala hodně úsilí a která se povedla i díky velké vstřícnosti Jocka Sturgese, nechce umístit do volného místa na dům jednoduchý banner. Doufal jsem v nedorozumění s marketingovým oddělením galerie. Ale musím přiznat, že jsem nepochodil. Nový ředitel Moravské galerie, který byl v době přípravy výstavy zvolen, podpořil názor marketingového oddělení.

Bylo mi doporučeno, že pokud opravdu o banner stojím, ať si jej zaplatím a že jej na budovu rádi umístí. S tímto řešením jsem se nedokázal jednoduše smířit, viděl jsem to tak, že pokud každý dělá, co může, aby se výstava uskutečnila, tak pak mi přijde hloupé, aby to na venek nebylo vidět. Přitom se jednalo v rámci rozpočtu MG o malou částku. Nedalo se nic dělat, a pokud jsem chtěl, aby bylo vidět, že výstava (Přirozeně: KN+JS), která stála obrovské úsilí velkého počtu lidí, je v Moravské galerii, musel jsem se rozhodnout banner zadat a zaplatit. Souhlasil jsem.

Měl jsem domluvené s mojí grafičkou, která zpracovala návrh celé výstavy, že by v rámci rozpočtu na grafické práce tento banner vytvořila a já zařídil a zaplatil výrobu na vlastní náklady. Rozčarování nastalo, když jsem tuhle skutečnost oznámil marketingovému oddělení MG a odpovědí bylo, že není akceptovatelné, aby mi banner dělala grafička, která je najatá na výstavu, kterou zpracovala skvěle, ale že si musím najmout a zaplatit grafika takového, kterého má Moravská galerie vysoutěženého na několik let dopředu. Že jsou na to pravidla, kvůli tzv. „brandingu“ Moravské galerie.

Slovo branding představuje komplex všech úkonů, které vedou k vybudování úspěšného brandu. Od tvorby jeho názvu, loga (logotypu, barevné kombinace, možných symbolů v něm, ...), sloganu, claimu, jeho umístění (positioning), výběr způsobu dikce a komunikace se zákazníky; tzv. vyprávění příběhu (definice toho, co by si měli zákazníci ve spojení s tímto brandem představit a s jakými hodnotami by si ho měli asociovat), posilování jména značky, tvorba cen (na základě hodnoty brandu a určité strategie, srovnej tzv. bat'ovské ceny), vztahy s veřejností nebo aktivity nad rámec vztahu „prodejce zákazník“...

(https://cs.wikipedia.org/wiki/Obchodn%C3%AD_zna%C4%8Dka#Branding)

Obr. 35 - venkovní banner k výstavě

V této chvíli jsem si opravdu nevěděl rady a v tu chvíli jsem to považoval za jakýsi „naschvál“ velké instituce. Nejenom, že jsem si musel zaplatit výrobu banneru, ale musel jsem si zaplatit i grafika, kterého mi galerie určila. Bylo nutné zatnout zuby, a pokud jsem chtěl mít banner, podstoupit vše podle „regulí“ MG.

Musím se přiznat, že to byla pro mě nová zkušenost a doteď tomu nerozumím a vlastně nevím, jaké je správné řešení a správný postup v této situaci. Rozhodl jsem se, že nad tím mávnu rukou a nebudu kazit dojem z odvedení práce velkého počtu osob. Grafiku a výrobu banneru jsem zaplatil z honoráře za výstavu a s výsledkem jsem byl spokojený.

Pravda je taková, že těmto věcem kolem značky nerozumím a nevím, zda bylo zásadní mít banner k výstavě na budově MG, ale snažil jsem se celou věc chápat selským rozumem a ten mi napovídal, že je to důležitá věc, aby vůbec z venku galerie, která má jinak tak těžké, velké a zavřené dveře, bylo na první pohled patrné, co se uvnitř odehrává.

TISKOVÁ KONFERENCE

Celou dobu přípravy výstavy jsem myslel na jednu věc. Vnímám jako důležité udělat všechno proto, aby výsledek práce na výstavě byl co nejlepší a směřoval k dobrému a kvalitnímu výsledku. Stejně tak důležité ale vnímám schopnost dát o dobrém výsledku vědět tak, aby se o něm dozvědělo co nejvíce potenciálních diváků a výstava tak získala smysl, který vidím v tom, že na ni chodí lidé a výstava na ně může jakkoli působit.

Tisková koference byla plánována v Brně v den výstavy a měla sloužit k tomu, aby se o hotové výstavě dalo co nejvíce vědět. Všichni moji blízcí, kteří pracují v médiích, mi říkali, že do Brna na tiskovou konferenci kromě lokálních médií vzhledem k vytíženosti novinářů nikdo nepřijede, a pokud bychom chtěli dát o výstavě vědět co nejvíce, měli bychom udělat tiskovou konferenci i v Praze.

Pro tenhle nápad se zdál nejlepší den před samotnou vernisáží, kdy měl Jock Sturges přiletět do Prahy. Dávalo mi smysl, že by se uspořádala tisková konference v Praze s Jockem Sturgesem hned po jeho přiletu a pak bychom mohli pokračovat do Brna, kde by následující den byla tisková konference v Brně.

Přišel jsem s tímto nápadem do Moravské galerie a opět jsem trochu naražil. Prý není zvykem tiskové konference v Praze dělat, protože to znamená náklady navíc a také kvůli přetížení zaměstnanců marketingového oddělení to nepůjde. Cítil jsem se podobně jako u banneru a dostal jsem podobnou nabídku ze strany MG, když si zařídím prostor, obešlu novináře a celé to uspořádám, tak budou souhlasit.

Zdávalo se mi to svým způsobem absurdní, protože jsem vnímal, že je spíše v zájmu galerie, aby se o výstavě dovědělo co nejvíce lidí, více než v mém zájmu. A že organizovat tiskovou konferenci v Praze jménem Moravské galerie sám nemůžu, že to nedává smysl.

Přitom mi na osudu výstavy záleželo a chtěl jsem pro ni udělat vše podstatné, co jsem mohl. Povedlo se mi domluvit jednu z pracovníků marketingového oddělení, která mi fandila a byla ochotná, že mi ve svém volném čase tiskovou konferenci v Praze uspořádá, když pomůžu vymyslet místo a zaplatit náklady. Souhlasil jsem a byl jsem jí za to vděčný, protože to pro ni znamenalo docela velkou práci nad rámec své pracovní doby.

Tisková konference proběhla přesně podle původního plánu s Jockem Sturgesem a uspořádali jsme ji v knihkupectví a kavárně Řehoř Samsa a byl o ni docela slušný zájem, dorazilo větší množství novinářů (cca 12) a v budoucnu se ukázalo, že tato akce měla svůj smysl.

DEN VERNISÁŽE: JOCK STURGES A KAREL NOVÁK V BRNĚ

S Jockem Sturgesem jsme z pražské tiskové konference dojeli vlakem do Brna. Ubytoval se v hotelu v centru města. Po dohodě s Moravskou galerií mu zaplatili cestu a ubytování. Po cestě ve vlaku jsme se Sturgesem povídali o fotografii a ukazoval mi věci, co se mu líbí a co za fotografie jiných fotografů má rád.

Prozradil mi cestou jednu zajímavost, že se rád dívá a prohlíží po internetu na různé webové galerie fotografů z celého světa, a když ho něco zaujme opravdu hodně, díky svým bohatým kontaktům na galerie a vydavatelství konkrétnímu vybranému fotografovi nabídne pomoc s vydáním knihy. Vybranému šťastlivci pak pomůže zprostředkovat a editovat knihu tak, aby byla co nejlepší. Samozřejmostí je, že ji i financuje a zároveň do ní investuje svůj volný čas. To mi přišlo neuvěřitelné a velmi sympatické.

Karel Novák už byl tou dobou v Brně a byl ubytován na jiném místě.

Měl jsem v plánu tyto dva pány z jiných konců zeměkoule seznámit následující den ráno před tiskovou konferencí a společně si projít hotovou naistalovanou výstavu.

První do galerie přišel Jock Sturges a chtěl si prohlédnout výstavu. Od okamžiku, kdy mi poslal fotografie, netušil, co se s nimi děje a jak výstava bude vypadat. Nechal to na mně. Celou dobu, co si ji prohlížel, jsem byl nervozní. Nebylo to osobou Sturgesem, ale spíše nervozita obecná, že někdo, koho se výstava velmi týká, ji podrobuje kritice a přitom je v tom vložena všechna vaše práce a mnoho času. Prohlížení věnoval dlouhou dobu a pak za mnou přišel a řekl jen: Good job, Roman. Oddechl jsem si. Jediné, co mi následně sám od sebe vytkl, bylo nekvalitní osvětlení. Nebyla to výtkka ve zlém, spíše se chtěl ujistit, jak to vnímám já.

Novák měl možnost výstavu zhlédnout den předem a byl také spokojen a vytkl mně jen jedno, že mu tam pořád chybí více fotografií z NDR, ale prý to je drobnost a je to důsledek důvěry, kterou do mě vložil. Proč tomu tak je, vysvětluji v předchozích kapitolách.

Po všech měsících příprav, starostí a nejistot výstava dospěla ke svému konci a vlastně i začátku. Už se nedalo nic zkazit ani vylepšit. Oba autoři byli spokojení, já také a i Jiří Pátek z Moravské galerie se usmíval.

Karel Novák a Jock Sturges se tak konečně tváří v tvář setkali. Novákovi se tak splnil sen. Jeho oblíbený fotograf, jehož knihy sbíral, stojí vedle něj a

nejen že s ním může mluvit, ale za pár hodin začíná jejich společná vernisáž.

Vernisáž byla plná diváků a návštěvníků galerie, dlouho jsem tam takovou účast neviděl. Byl jsem nervózní a těšilo mě to zároveň. Nemám rád proslovy a důvod je pravděpodobně ten, že neumím takto z patra mluvit. Za důležité jsem považoval fotografie a řekl jsem pár slov, promluvili oba dva fotografové a za Moravskou galerii Jiří Pátek.

Nelíbilo se mi na všech vernisážích MG, že půlhodiny po vernisáži v galerii nikdo není, že galerie neumí hosty v galerii udržet. A víno do kelímku a slané tyčinky v hrsti tomu nepomohou.

Chtěl jsem, aby naše vernisáž byla jiná, aby lidé zůstali, aby diskutovali, bavili se, aby hrála hudba a tančilo se a lidé zůstali co nejdéle. Povedlo se mi prosadit otevření nádvoří Umělecko- průmyslového muzea, kde hrála po vernisáži živá jazzová hudba (oba dva fotografové mají jazz rádi) a bylo zde k zakoupení dobré občerstvení. Večer se tak proměnil v jarní večerní slavnost a já byl spokojen.

Když jsem doprovázel Sturgese na hotel, řekl mi, že sice vystavoval v různých významných galeriích na světě, ale že musí uznat, že atmosféra dnešní vernisáže předčila všechny jeho dosavadní a to právě kvůli tomu, že se povedlo z vernisáže udělat příjemnou společenskou událost, kde se všichni dlouho a vesele bavili. Prý všechny vernisáže, které doposud zažil, byly moc vážné a oficiální a chyběla zde bezprostřednost, radost a uvolněnost.

STURGES V NEMOCNICI

Během pobytu Jocka Sturgese v Brně jsem zažil i perné chvíle, které mohly dopadnout i velmi špatně. Po vernisáži jsem doprovodil Jocka do hotelu a měli jsme oba radost z úspěšného otevření vernisáže a těšili se na následující dny, kdy měla proběhnout fotografická dílna Jocka Sturgese v Brně.

Tu noc, kolem druhé hodiny ráno, mě ze spánku vzbudil telefon, který jsem jen náhodou neztišil. Volal mi Sturges a vystrašeným hlasem volal, že musí okamžitě do nemocnice, a pokud ne, hrozí, že zemře, a mluvil o trombóze. To mě vyděsilo natolik, že jsem okamžitě vyskočil, vzal si boty a v pyžamu sedl do auta a jel pro něj do hotelu, kde jsem byl hned. Čekal na mě na ulici, sedl do auta a já uháněl do nemocnice U svaté Anny. Po cestě jsem vyzvedl kamarádku Gabrielu Kolčavovou, která bydlí hned u nemocnice - vzbudil jsem ji telefonem. Potřeboval jsem si být jistý, že budu schopen zajistit bezchybný překlad při vyšetřeních a sám jsem si nebyl v této věci jistý.

Okamžitě Jocka Sturgese přijali a podstoupil všechna možná vyšetření. Nejhorší se nepotvrdilo, a diagnostikovali „jen“ slabší formu trombózy na dolní končetině. Snažili se ji rozehnat jednak v nemocnici a i léky, které musel okamžitě nasadit. Nevyspalí jsme se dostali z nemocnice až kolem poledne

a zbytek dne byl hodně klidný, odpočinkový. Rozhodli jsme se a domluvili s Jockem, že o události nebudeme nikoho informovat a šířit žádnou paniku.

Zvažovali jsme zrušení dílny, která měla následující den vypuknout. Jock se sám nakonec rozhodl dílnu absolvovat a my byli rádi. Sami jsme nechtěli nic podobného opakovat, tento moment nebyl rozhodně příjemný, ale myslím, že paradoxně vedl mezi námi k většímu sblížení.

FOTOGRAFICKÁ DÍLNA: JOCK STURGES

Od okamžiku, kdy Jock Sturges potvrdil svou účast na brněnské vernisáži, trkla mě možnost využít jeho přítomnosti v Brně a mít tak možnost uspořádat s ním fotografickou dílnu, které by tvořila alternativu k doplňkovým aktivitám při společné výstavě Novák- Sturges. Líbilo se mi pomyslení, že tak vznikne další neobvyklá šance, jak tohoto autora více a lépe poznat a podrobit jej různým i kritickým otázkám v neformálním prostředí. Zvláště pokud je takový autor jako Jock Sturges opředen různými mýty a také z jistého konformního pohledu se věnuje kontroverznímu tématu. Přijde mi vždycky dobré, když je možnost podobné věci prozkoumat osobní zkušeností a vlastními dotazy. Jedině tak je podle mého možné utřídit si vlastní názor a vytvořit si přesnější obrázek. Proto jsem velký zastávce osobních setkání, na různých úrovních.

K myšlence dílny mě navedly dvě různé situace.

Jedna z nich byla možnost vidět Jockovy studenty při práci při mé osobní návštěvě u něj v naturistickém komplexu Montalivet a líbila se mi atmosféra, ve které se dílna odehrávala. Věděl jsem, že sice jiná atmosféra bude v naturistickém kempu u moře a jiná v Brně, ale doufal jsem i tak, že jde udělat zajímavá a přínosná dílna.

Druhým impulsem byl dokumentární film s názvem Line of Beauty and Grace (2008, 57 min.), který byl o Jocku Sturgesovi natočený. V tomto dokumentu se část příběhu odehrává se studenty a i tento moment mi přišel inspirativní. A netýkalo se to jen a pouze nahoty, ale celého kontextu vnímání člověka a jeho krásy.

S Gabrielou Kolčavovou už šestým rokem pořádáme jednou až dvakrát do roka naše autorské fotografické dílny, při kterých se snažíme nejen o předání fotografických zkušeností, dovedností a našeho pohledu na fotografii, ale zároveň se dílny snažíme vždy spojit s jistým osobním rozvojem nebo širší inspirací pro naše studenty. Snažíme se vyhledávat různá zajímavá místa a kontexty dílen a také si často zveme různé zajímavé hosty, kteří se na dílnách s námi podílejí. Možnost spolupracovat na dílně s Jockem Sturgesem se zdála jedinečně zajímavá a byli jsme zvědaví, jak se nám ji povede připravit.

PHOTOGRAPHY WORKSHOP JOCK STURGES: PORTRAIT/NUDE PHOTOGRAPHY 26/4—28/4/2013

Friday—Sunday

Workshop taught by international, well known and respected photographer JOCK STURGES. Workshop will focus on the mutual relationship of the photographer and the model and understanding the process of a good portrait and nude photography. Workshop will concentrate especially on letting go of traditional approaches which are often in contrast to spontaneity of human behavior. The workshop will be together with Jock Sturges offering photographic approach.

Program of the workshop:

Fri 5—6 PM Presentation with commentary about Jock Sturges's work and his influences. Presented by the photographer himself. It is followed by an open debate and dinner.

Sat 9 AM—1 PM Evaluation of portfolio by Jock Sturges. Mutual discussion over photographs in relation to various photographic approaches.

Sat 2—4 PM Practical part of the workshop—photographing PORTRAIT. Working with the theme of children's portrait photography. Together with Jock Sturges in a studio studio space of the Brno's former industrial bank's complex Město.

Sun 10 AM—1 PM Photography critique and discussion over the results from the previous day.

Sun 2—4 PM Practical part of the workshop—Nude photography and its various approaches. Searching for the natural state and expression of the model and mutual relationship between the photographer and the model.

Price: 2400,-

Requirements: Digital SLR camera or other analog camera, tripod, collection of one's own photographs to the initial portfolio review. No special theme. Recommended: Light meter, reflector.

Workshop will be taught in English with Czech interpretation.

Address: Vavřínská, Brno, Czech Republic, 602 00777, HR. M.A., e-mail: romana@romana.cz, www.romana.cz

Contact: Karel Novák, +420 79 702 586, e-mail: j.palouk@romana.cz

Visit the exhibition in Moravia Gallery (25.04—26.07) NATURALLY, KAREL NOVÁK — JOCK STURGES

Obr. 36 - plakát k fotografické dílně s Jockem Sturgesem

Dílna samotná se skládala ze tří částí a trvala dva a půl dne, od pátku večera do neděle odpoledne. Dílnu jsme plánovali na dálku po e-mailech a telefonech dlouhou dobu před samotným příjezdem Sturgesem do Brna.

První večer dílny byl autorský – kde Jock Sturges promítal svoje fotografie a mluvil o každé z nich a diskutoval nad nimi se studenty. Tato část byla důležitá jako úvodní, protože vyšlo najevo, že ke každé z promítaných fotografií má svůj příběh, který je něčím zajímavý, a to sloužilo jako skvělá motivace a inspirace studentům. Krásně se tím demonstroval i vztah Sturgesem k jeho modelům – tedy jak říká on sám – k přátelům. Tento přátelský vztah, který se udržuje třeba i desítky let, je pro Jocka Sturgesem zásadní a s malým zjednodušením jde říci, že na těchto dobrých přátelských vztazích jsou jeho fotografie postavené a tento moment je pro jeho tvorbu důležitý.

Druhá část dílny byla zaměřena na konzultaci osobních fotografií nebo portfolia každého studenta se Sturgesem. Zajímavé bylo si na základě Sturgesova hodnocení uvědomit, že i kritika může být vyřčena pozitivně, s pozitivní energií a nadějí do další práce. To považuji za velké umění – všem nelichotit, umět věci vytknout, ale zároveň to umět tak dobře, že kritika člověka motivuje do další práce.

Třetí a poslední část workshopu byla praktické fotografování pod vedením Jocka Sturgesem. První část byla zaměřena na portrét a dětský portrét a v druhé praktické části se Jock věnoval studentům a ukazoval jim, jakým způsobem přistupovat k aktu a tělu obecně.

Když jsme dílnu připravovali, měl Sturges pro dílnu specifické požadavky. První se týkal vhodného prostředí, které by nabízelo dostatek soukromí, zároveň bylo světelně zajímavé a prostředí nemělo být rušivé, spíše neutrální a

prostorné. Zkoušeli jsme různá místa a nakonec se zdál nejvhodnější objekt bývalé Vlněny, který měl i tu výhodu, že měl své stálé obyvatele. A to výtvarnou skupinu s názvem Šestá větev, která ve Vlněně sídlila. Šestá větev se domluvila a všichni rodiče z ní „poskytli“ na první praktickou část dílny své děti a stal se z toho takový krásný uvolněný fotografický happening na celé odpoledne.

Tento model byl přesně v duchu Sturgesova přístupu – fotily se děti spolu s rodiči i bez, nenuceně a nenásilně v dobré společné atmosféře s jakousi přirozenou lehkostí, kterou Jock svojí osobností vytvořil. Zdánlivě jednoduchá věc, že? Vznikaly krásné jednoduché portréty, které nebyly podbízivě líbezné a dětsky rozkošné.

Asi nejtěžší při přípravě dílny bylo sehnat pro fotografování dívky – tzv. modelky, které nikdy nebyly modelkami a které by se nechaly fotografovat bez oblečení jak samotným Jockem Sturgesem, tak i studenty a studentkami. Není problém někoho takového oficiálně sehnat. Problém je, že dívky - modelky, které se nechají bez obav a snadno fotografovat bez oblečení, mají naučené a zažité věci, které tzv. mají dělat a co je od nich žádáno.

...Co že je nejtěžší naučit své studenty? A víš, že tohle je opravdu těžká otázka? Záleží na studentech samotných.. Všichni nejsou stejní. Ale základní informací je snad to, že pro fotografa je důležité pochopit, co svými obrazy sděluje. Například- pokud fotograf, který cestuje po světě a fotí krajinky, kytky, písečné duny, děti, davy na ulicích, oblaka, stíny od bicyklů, ptáčky a portréty a rokové hudebníky, a kdo ví co ještě, tak nám tím sděluje zásadní věc: on (nebo ona) miluje fotografování. To, že někdo má rád fotky, není žádná nová věc pod sluncem. Fotí miliony lidí. Naproti tomu fotky krajin a objektů (paprik, škeblí), portréty žen a jejich těl od Edvarda Westona mají pro svůj jakýsi dráždivý nádech velmi dobře vydefinovaný význam, totiž to, že Weston miloval ženy, jejich těla i duši ve všech myslitelných podobách. To bylo pro jeho práci příznačné. Pokud se fotografové nechají zcela pohltnout obsahem své práce, to, co z toho vzejde, je intelektuálním i emocionálním poučením pro nás všechny. To je to, čeho bychom měli dosáhnout, i když musím varovat, že najít sama sebe je práce na celý život...

Jock Sturges, květen, 2016

Sturges chtěl dívky, které s nahotou sice nemají problém – dokáží ji přijmout beze strachu a studu i v takovém prostředí jako je fotografická dílna, a zároveň, které nebyly a nejsou zvyklé se takto fotografovat. Jeho cílem bylo naučit studenty s takovými přirozenými modely pracovat, sledovat jejich těla a umět si říct, jak je chtít zachytit.

O dílnu byl obrovský zájem, až nečekaný. Dokonce se našli a ozývali studenti z Vídně nebo Paříže. Což dokazovalo rozruch, který Sturges kolem sebe budí a přitahuje zájem. Celá dílna se odehrála v přátelské atmosféře, každý jednotlivý účastník – ať už fotograf nebo „modelka“ nebo děti a jejich rodiče, všichni si ji užili a vzpomínají na ni jako na velký zážitek. Sturges navzdory svému věku, po jeho noční nemocniční příhodě se naplno každý den věnoval pečlivě každému studentovi, pobíhal od jednoho ke druhému a ani na minutu nezahálel a neodpočíval. Energie, se kterou vyučoval, byla obdivuhodná.

..Jock Sturges – Workshop – Brno, 26. – 28. dubna 2013.

Jock Sturges. Poprvé jsem se seznámil s jeho knihami v bytě u Vojty Slámy, když jsme se spolu bavili o nahém portrétu, už je to tolik let. S jeho knihami, prací i příběhem. Knihy jsem si postupem času objednal přes Amazon, některé zakoupil přímo v knihkupectví Aperture v New Yorku a uložil si tohoto fotografa v hlavě do kategorie „mistr fotografie“. Najednou se mi doslechlo, že můj kamarád Roman Franc se za Jockem Sturgesem vydal a strávil s ním čas v jeho prázdninovém domě v Montalivet. Po čase jsem se dozvěděl, že Roman chystá v Brně jeho výstavu, a když už výstava byla na spadnutí, tak se k ní přidal i víkendový workshop. To byla veliká výzva, kterou jsem nemohl nechat bez odpovědi. Uspokojit tak moji zvědavost a nastavit se na další z brněnských setkání, tentokrát s mezinárodním přesahem. Organizace workshopu probíhala tím milým „amatérským“ přístupem v pravém smyslu toho slova, s láskou k tomu, co děláme. Tento přístup organizátorů jsem znal už z minula a byl jsem moc zvědavý na jeho konfrontaci se zahraničním profesionálním fotografem, jehož práce svědčila o autorově perfekcionalismu. Po Jockovi jsem začal pokukovat už v Praze na tiskové konferenci a druhý den v Moravské galerii při vernisáži. Mohutná postava, milá tvář, chytré, vnímající oči. Klidný pohled a přesvědčivé vystupování. A laskavost. Setkáním v pátečním pozdním odpolední začal víkend, který měl v sobě plno příslibů. Snažil jsem se maximálně koncentrovat a vnímat – vyprávění, které se začalo odvíjet tak samozřejmým způsobem a zatahovalo mě více a více do děje – Jockův životní příběh, od

vztahu k rodičům, k sourozencům, přes pobyty v internátních školách, po objev fascinace ženou, ženským elementem, první fotografií jeho dětské lásky. Celé to vyprávění doprovázené promítáním fotografií se odehrávalo v tak příjemné, objímající atmosféře. Prý musíš poznat předmět svého zájmu opravdu důkladně. Nikdy nestylizovat modelky, navázat vztah, vcítit se do svého modelu, dát najevo úctu a respekt a navodit takovou atmosféru, ve které samy pro tebe sama rozehrají přirozeně krásné pózy, při kterých stačí jen říci “počkej chvíli” a zmáčkнуть spoušť. Překvapila mě Jockova skromnost, ochota neustále pomáhat, včetně sklízení hrnků od kávy ze stolu. A neustálé zdůrazňování, jak máme dávat najevo úctu k druhým, jeho koncentrovaná pozornost. A příběhy, kterými nás častoval o přestávkách, při obědě a večeřích, kdy jsme měli možnost se ptát na cokoli, včetně citlivých témat, a užívali jsme si toho otevřeného dialogu. Dialogu o umění, o historii, o psychologii, vztazích v rodině, o čemkoliv, čeho jsme se v rozhovoru dotkli. To vše přirozeně, bez jakéhokoliv projevu nadřazenosti či odstupu. Dozvěděl jsem se, že si zasloužím lepší fotoaparát na to, jak jsou moje fotky dobré, jaké chyby dělám při použití odrazek, při prohlídce našich fotografií se věnoval i těm nejmenším detailům. Další důkaz o maximální pozornosti a soustředění na nás, na studenty.

Samotnému focení předcházela důkladná organizační příprava, čeho chceme dosáhnout, čeho si máme všimnout, jak se máme ke svým modelům chovat, jak budeme organizováni. S neustálým připomínáním, jak nemáme zapomenout projevat jim naši úctu, respekt a vděk. Právě tímto přístupem si nás Jock všechny získal, organizátory, účastníky dílny, naše modely i jejich rodiče a příbuzné. Celá fotografická dílna s Jockem Sturgesem byla velmi hlubokým zážitkem. Když se zamýšlím nad tím, co mi vlastně dala, tak mě napadá, že mě popostrčila k většímu přemýšlení nad mým focením. Proč fotím to, co fotím, jak bych se měl vyvarovat povrchnosti v zachycování mých modelek. Také jsem se hodně dozvěděl, jsem fascinován příběhem fotografa, který se nedal zlomit štvavou kampaní a soudní pří, vědomý si své hluboké pravdy. Měl jsem možnost poznat osobnost autora mých oblíbených fotografií, více pochopit principy, ze kterých vychází ve své tvorbě, a užít si setkání s člověkem, který neustále projevuje svoji empatii a tu povýšil na jeden ze základních principů své tvorby...

Martin Kos, 2016

DISKUSE VNÍMÁNÍ NAHOTY

Od přípravy mojí bakalářské práce i během práce na výstavě Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges jsem ve svém okolí různě pozoroval, že téma, které se zde řeší, a to různé vnímání tzv. „přirozené“ nahoty a její vnímání, je téma, které přináší různé reakce veřejnosti a někdy vzbuzuje i různé vášně. Měl jsem pocit, že vysvětlování a odpovídání na otázky nikam nevede a že jednotlivci mají svůj postoj k nahotě jaksi zakódovaný uvnitř sebe v závislosti na mnoha individuálních okolnostech, které snad ani všechny nejdou rozkódovat.

Po zkušenosti s odmítavou reakcí na první verzi pozvánky na vernisáž výstavy jsem si uvědomil, že vnímání nahoty je velmi různé a že nezáleží na tom, zda např. člověk pracuje v uměleckém tolerantnějším prostředí, či nikoli. Aniž bych tuhle reakci vnímal negativně, zrodil se ve mně nápad uspořádat k výstavě a v rámci komentované prohlídky výstavy širší veřejnou diskusi a doufal jsem, že vznikne zajímavá debata. Chtěl jsem k tomu využít i přítomné dvojice autorů Nováka a Sturgesa a k nim přizvat zajímavé hosty, kteří by mohli reprezentovat zcela odlišné životní pohledy.

Cílem diskuze nebylo rozhodně někoho přesvědčovat o tom, že naturismus je univerzálně skvělá a prospěšná věc nebo že zobrazení nahoty u dětí je v pořádku... Nechtěl jsem zkrátka nikoho přesvědčovat o své pravdě a nikoho nutit do názoru někoho jiného.

Smyslem této diskuze bylo pouze v souvislosti s výstavou otevřít ožehavé

DISKUSE NA TÉMA

VNÍMÁNÍ NAHOTY V ŽIVOTĚ I V UMĚNÍ

Detailní zvezení na komentovanou prohlídku výstavy

PŘIROZENĚ: KAREL NOVÁK - JOCK STURGES

Prohlídka výstavy s oběma autory fotografií spojená s neformální diskusí se bude konat 29. 4. 2013 v 17 hod. v budově Uměleckoprůmyslového muzea Moravské galerie v Brně, v galerii Camera (Husova 14, Brno)

Moderátor diskuse: Jiri Stezimek

Diskusní příspěvek:
Karel Novák (fotograf), Jock Sturges (fotograf), Michael George (Labor, American and Cultural Studies), Dita Pope (fotograf), Lucie Julevská (umělkyně), Jan Vrána (host) a Lukáš Hrdlička

V diskusi se pokusíme odpovědět na tyto otázky:
Kdy má nahota přirozené? Jak pohlaví? Jaká nahota nám vadí, rozčiluje nás, která azeruje? a třeba i šlo? Stare nám napak vůbec nevadí? Kdy má nahota přirozené a ověřené?

Obr. 37 - plakát k diskuzi na téma vnímání nahoty

téma a mít tak možnost sdílet a vyměňovat různé osobní pohledy a argumenty. Doufal jsem v to, že z této diskuze právě vyplyne relativnost celého tématu a že si hosté i návštěvníci uvědomí, že nikdo z nich nemůže mít pravděpodobně svoji jedinou pravdu a že je potřeba umět se na téma nahoty a zobrazené nahoty dívat různým pohledem.

Abych dodržel rozmanitost diskuze, mezi hlavní hosty jsem do panelu pozval Jocka Sturgese, Karla Nováka, Michaela George z American and Cultural Studies, Ditu Pepe, Lucii Jarkovskou, socioložku a vyučující na Gender studies na Masarykově univerzitě, Jana Hanáka, kněze, a Lídu Horákovou, zaměstnankyni Moravské galerie.

Diskuze se konala hned po komentované prohlídce výstavy a velká část návštěvníků zůstala právě i na diskuzi a v hledišti přednáškového sálu Moravské galerie bylo celkem plno. Celou diskuzi moderoval a provázel Jiří Siostrzonek.

Diskuze byla nečekaně klidná a uvolněná, se zajímavými střety názorů. Kdy si například Jock Sturges přes svůj odpor ke katolické církvi v USA, která ho do jisté míry pronásledovala při jeho procesu v USA v devadesátých letech a veřejně odsuzovala, zajímavě vyměnil názor s knězem Janem Hanákem a můžu říci, že došli ke společnému souhlasnému názoru.

Jock Sturges to komentoval slovy, že asi máme v Česku lepší a rozumnější církev, a tím vlastně sám připustil, že jeho obecné odsouzení církve jako škodlivé instituce není na místě a je stejně liché jako obecné odsouzení naturismu.

Stejně zajímavé bylo názorové setkání Sturgese s Lucií Jarkovskou – socioložkou a vyučující na Gender studies na Masarykově univerzitě v Brně. Jock měl z automatiky očekávaného názorového střetu s feministickým nádechem obavy a zlehčoval diskuzi již před samým začátkem. Jeho obava pramenila ze stávajících zkušeností a byl velmi překvapen, když zjistil, že názory a pohledy Lucie Jarkovské mu jsou vlastně tak sympatické a blízké, že ji po diskuzi vzal bokem a poprosil ji, jestli by mu nenapsala úvodní text do jeho další knihy.

Samozřejmě, že se zapojovali i ostatní a šíře celé diskuze tu nejde pojmout, ale chtěl jsem na dvou příkladech ukázat, v jakém duchu se diskuze odehrávala.

Měl jsem dobrý pocit, že se splnilo to, co jsem touto aktivitou sledoval, a že zaznělo vše podstatné, s chytrými a otevřenými názory a že se ukázalo, že zaběhlé předsudky do našich hlav nepatří.

V souvislosti s diskuzí nad tématem nahoty bych rád na tomto místě odcitoval článek vedoucího kurátora Moravské galerie Jiřího Pátka, který níže zmíněný text, zabývající se paradoxem vnímání nahoty současnou společností a všemi příbuznými kontexty, které s tím souvisejí, a jeho vývojem,

napsal právě při příležitosti uvedení výstavy Novák – Sturges. Článek nebyl nikdy publikován, skončil v šuplíku a já bych jej zde kvůli jeho výstižnosti a propojení s tématem rád uvedl pro dovysvětlení k diskuzi o různém a odlišném vnímání nahoty.

...Fotografie: Dvojitý agent moderní nahoty. V poslední době se v nebývale vysokém počtu vyrojily obrazové publikace a studie věnující se otázce erotiky a pornografie. Nové je to, že řada z nich opustila stereotyp nahoty jako mravně pochybné podívané a snaží se vidět nahotu jako tisíciletou žitou zkušenost lidstva. V podstatě je tedy uváděna na pravou míru historická skutečnost, že současná poměrně striktní kategorizace žánrů spjatých s erotikou tu není odedávna, ale je produktem až moderní doby. Zmíněné texty si také kladou otázku, proč naše společnost, jež sama sebe ráda vnímá prostřednictvím přívlasků jako liberální, otevřená nebo pluralitní, je na poli erotiky v podstatě velmi nejistá. Když dojde na erotiku, ztrácíme nadhled a schopnost správně pojmenovat její společenské funkce a vyhodnotit dopady. To se dá ilustrovat, nebo naopak vysvětlit – podle toho, z jaké strany se na věc díváme – extrémními postoji, které k dané problematice zaujímáme. Na jedné straně neskutečná benevolence a na druhé netolerantnost hraničící s hysterií.

Fotografický obraz je naším přirozeným prostředím, proto si jen málo uvědomujeme, jak zásadním způsobem se podílí na tvorbě a provozu celé řady vlivných fenoménů moderní doby, a tím i naší mentality. Patří k nim samozřejmě i žánry, jejichž podstatou je atakování pudové sféry. Jejich vztah k fotografii je zvláště intenzivní, a to nejen ve smyslu dlouhodobé symbiózy. Erotiku a pornografii pojí s fotografií v první řadě pokrevní spříznění v aktu zrození. To zní pateticky, ale šlo to vlastně velmi hladce, protože rodiče si vyloženě padli do oka. Měli shodnou povahu a společný cíl prostoupit ve jménu autentičnosti zážitku hranici mezi realitou a jejím obrazem. Pracovním nástrojem byla explicitnost, v případě fotografie násobená obecným povědomím, že to, co je na obrazu, muselo reálně existovat. Sečteno a podtrženo: Fotografie byla pro realizaci novodobé podoby těchto žánrů i pro nahotu jako moderní fenomén nejen živnou půdou, ale přímo podmínkou.

Fotografie, jako každá společenská praxe, je v momentě, kdy se dotýká citlivých témat, podřízena regulativům odrážejícím etické normy dané společnosti. Jde-li o erotiku, má s ohledem

na intenzitu (chápanou negativně, jako stupeň závadnosti) jasně vyhrazená působiště. Soft verze balící skutečnost do symbolů a estetiky je doménou distingované fotografie sledující vyšší (umělecké) sdělení. Tvrďší verze se uplatňuje ve fotografii zaměřené na uspokojování světských potřeb a zálib konzumenta. Bývá-li fotografie občas metaforicky přirovnávána k moderní společnosti, jež ji zrodila, tak její erotická a pornografická produkce svou dravostí, v níž je zakalkulováno i riziko střetu s platnými zákony, hranice metafory směle překračuje, aby ukázala v živých barvách „jak to chodí“. V této souvislosti by vyznělo asi dost cynicky, kdybychom označili způsob, jakým je nahota obecně vnímána, za pornografický. Alespoň tedy na základě toho, co už víme o svazku tohoto žánru a fotografie, připust'me to, co je evidentní. Naše vnímání a přijímání nahoty v sobě má více z věcnosti pornografie než z ušlechtilé idealizace opřené o tradiční symboliku, kterou nám začala od poslední čtvrtiny 19. století nabízet umělecká fotografie. Nakonec není třeba chodit daleko ani mimo obor, abychom takové tvrzení dokumentovali. Své k tomu dokáže říci sama současná fotografie i současné umění. Jejich postmoderně založené koncepty se k složitosti vztahů mezi erotikou společností, uměním a fotografickým obrazem obracejí běžně. Co víc, dělají to v kontextu Velkých Pojmů klasické moderny, k nimž náleží samozřejmě i Umění, Politika nebo Kultura, jež jsou jako velcí konstruktéři fenoménu nahoty, respektive moderní civilizace vůbec, stále ve hře.

Důležité je sledovat proměnu způsobu společenské recepce a také proměnu statusu nahoty. Pokud jsou fotografické obrazy s erotickou tematikou v době, kdy fotografie jako technologie dělala první kroky, hlavně morálně závadným zbožím, později se stávají nedílnou součástí společnosti spotřeby a zábavy. V polovině 19. století se fotografie s erotickým a pornografickým obsahem množí a distribuují ilegálně a v utajení (například oblíbené stereofotografie prohlížené za pomoci speciálních kukátek), na přelomu století však již existují specializované tzv. pin-up magazíny (například britské Photo Bits), kde je erotika prezentována hned vedle společenských událostí. Náš vztah k nahému tělu a vůbec k prožívání věcí spojených se sexualitou dostal určující parametry až v době 60. let dvacátého století. Tehdy se erotika stala díky vlně amerického sociálního aktivismu, jenž našel odezvu i v Evropě, politickým

tématem. Provázela celospolečenskou diskusi o právech nejrušnějších menšin a žen. V odvážné podobě volné lásky propagované hnutím hippies byla bičem na pokryteckou morálku kapitalistické společnosti. V té době musela euro-americká kultura zatnout na čas zuby, zapomenout na své židovsko-křesťanské kořeny a skládat zkoušky z tolerance a liberálnosti. U boje za nový svět asistoval samozřejmě i technický obraz. Promlouval k milionům lidí prostřednictvím reklamy, lifestylových magazínů i televize, aby jim řekl, že na svoje nahé tělo, stejně jako na další tržní komodity mají právo. Co zbylo z ideálů lásky na počátku 21. století? Asi hlavně termín „sexuální revoluce“ jako synonymum více méně úspěšného pokusu o překódování tradičních vzorců sexuálního chování, který se stal s odstupem času symbolem celé dekády. A také, všimněme si, od 60. let je hlavní vlastností těla jeho sex-appeal. A nemusí být ani nahé. Sexy musí být vlastně vše, co si nárokuje úspěch.

Veřejný prostor se stal gigantickým supermarketem, kde je, co se erotiky týče, dosažitelné komukoli, kdykoli, cokoli. Otázka tedy zní: Proč, když jsme díky technickým obrazům v nahotě doslova ponořeni, způsobuje její zobrazování i nadále kontroverze? Proč je pro nás nahota stále horkým tématem? Ted nemluvíme o bulváru, který vidí v nahotě jistotu prodejnosti. Jde o etablované umělce, jakými jsou například Joel-Peter Witkin, Jeff Koons, Pierre et Gilles, Hermann Nitsch, Nan Goldin, Elke Krystufek a celá řada dalších. Čím by byli bez nahoty? Nebo přesněji, jak vysvětlit způsob, jakým ji používají? A jak rozumět tomu, že nepracují s nahotou krásy a mládí, ale naopak s jejími nejbizarnějšími podobami v kontextu psychických úchylek, násilí a tělesných abnormalit.

Našla by se asi řada způsobů, jak „d’ábla pojmenovat“ slovy oborů moderních humanitních věd, zkusme však prostě připustit, že současná až obsesivní potřeba konfrontace s nahotou, jíž jsme svědky v umění, může být jen výrazem strachu z vlastního fyzického těla. Bojíme se smrti jako krachu a nahé tělo je znakem křehkosti a také konečnosti naší biologické existence. Je jakýmsi mementem mori nové doby, jejímž hnacím motorem jsou zavřené oči a zacpané uši. Připomíná, že limitem, na který budeme narážet v první řadě a stále, jsme my sami.

Nahé tělo je ovšem také symbolem naděje a prostředníkem obnovy. Moderní společnost v podstatě od svých počátků pocítovala, že dril, kterému se podřídila ve jménu vyšší výkonnosti

a pokroku, jí sice otevřel netušené obzory a poskytl do té doby nevídanou materiální úroveň, ale na oplátku si za to vybírá krutou daň. Něco v nás začalo strádat a degenerovat a to něco nás nutilo tento stav pojmenovat a hledat cesty, jak z něho ven. Nejdříve v hlubinách psychiky, později v moderním racionálním duchu, v přírodě. Ta byla jako místo zrodu života považována i za zdroj jeho obnovy. Od přelomu století do 30. let dvacátého století vznikaly iniciativy a hnutí vyznávající návrat k přírodě. Jejich programy představují složitý konglomerát idejí a praktických návodů, v nichž se prolíná spiritualita a esoterismus s koncepty moderně pojaté fyzické a psychické hygieny. Meditace, tanec, pohyb v přírodě, voda, slunce, vzduch, to byly recepty na neurotické stavy duše moderního člověka. Integrální součástí komunikace těchto ideálů byla fotografie a také film. Problém byl ovšem někdy v tom, že nahé tělo jako tělo maximálně vnímavé, které bylo ve fyzickém i symbolickém smyslu prostředníkem této obnovy člověka, bylo chápáno prostřednictvím hodnotových kategorií, které do něj vepsala moderní společnost, a tak vzbuzovalo rozpaky, nebo dokonce nevoli. Tak tomu je konec konců i dnes.

Společnost si do svých rovnic o nahotě dosadila poněkud jednostranně sex, a proto čte nahotu stereotypně jako průvodní znak tělesného požitku nebo jako záminku ke skandalizaci. V obou případech s patřičným morálním apelem. Přitom pokud se snažila hnutí hledající principy lidské přirozenosti od něčeho distancovat, bylo to černobílé vidění, stavějící do protikladu estetiku, funkčnost a etiku. Člověk jako nová bytost se měl zrodit v rámci rituálu, v němž etické, estetické a funkční hodnoty těla splývají a přirozeně vyjadřují jedna druhou. A to byl de facto návrat před dobu, kdy instituce moderní společnosti tělo systematizovaly, podřídily autoritě státu a opatřily spoustou kritérií, která mohla být v rámci různě motivovaných sociálních strategií stavěna proti sobě. Na tom přirozeně participovala i fotografie. Vedle mnoha jiných to je další důvod, proč bude mít fotografie jako prostředník a komunikátor původních, přirozených hodnot vždy stigma dvojitého agenta pracujícího zároveň pro i proti svému zaměstnavateli. Je to paradoxní? Ne, je to logické. Lepší nástroj zprostředkování těla nemáme...

 Jiří Pátek, Brno, duben 2013

PO VÝSTAVĚ

Po vernisáži a všech přidružených akcích a nočních dobrodružstvích, jako byla fotografická dílna, diskuze k nahotě, ale i noční dobrodružství se Sturgesem v nemocnici, jsem doprovodil Sturgesa na pražské letiště a on odletěl směr Seattle.

Měli jsme dost prostoru o všem po cestě povykládat a vše, co bylo za námi, probrat a zhodnotit. Sturges byl se vším spokojený. S výstavou i s dílnou a nakonec i s diskuzí, o jejímž smyslu ze začátku velmi pochyboval. V podstatě mi a potažmo všem lidem kolem, co mi se vším pomáhali, nic nevytkl, naopak z jeho strany přišla pochvala za všechnu energii a komplexnost k výstavě. Výstavu v Brně považoval za jednu ze svých nejzajímavějších, protože se formou vymykala ze všech ostatních výstav v různých i světově známých galeriích, kde třeba je bezchybný servis a vše kolem, ale chybí různé zajímavé neformální situace s přesahem. To byla naše výhoda.

Byl jsem rád, protože to byl opravdu velký záběh, který byl plný zvrátů a nervů, jehož šíři a náročnost jsem předem nedokázal odhadnout. Vše se povedlo, výstava plynula, chodili na ni lidé, hodně se o ní psalo a měla i určitý dopad mimo galerii.

Jock Sturges udělal velké gesto a daroval několik fotografií do sbírky Moravské galerie a dokonce daroval i některé fotografie lidem, kteří mi s výstavou výrazně pomáhali. Bylo to hezké a zajímavé gesto, které nikdo nečekal. Celkově rozdál cca deset kusů fotografií a některé z nich byly známé a vzácné.

Během výstavy i po ní doznívala řada reakcí na výstavu a objevily se různé nabídky, jestli by nešla výstava např. zopakovat na určitých neformálních místech – např. v tiskárně nebo advokátní kanceláři, ale i formálních výstavních místech, kterým se budu věnovat v malé kapitole dále v textu.

Ze začátku jsem si nebyl vůbec jistý a nevěřil jsem ve smysl těchto neformálních akcí, ten mi došel dodatečně. Po poradě s Moravskou galerií (které náležely všechny vystavené fotografie Karla Nováka, jenž celou výstavu MG věnoval do sbírky) a také po poradě i s Jockem Sturgesem jsem na všechny tyto nabídky kývl. Chtěl jsem téma zviditelnit a přiblížit veřejnosti, jak to šlo, a akce tohoto typu se ukázaly jako dobrý komunikační kanál k ní.

Proto se v jedné brněnské tiskárně i advokátní kanceláři konalo opakování výstavy, byť v redukovaném stavu, se stejným konceptem. Nechci a nebudu se rozepisovat o přípravě a průběhu každé takové akce, přejdu spíše k výsledku.

Na každou takovou vernisáž přišlo velké množství lidí, kterým by se třeba díky různým okolnostem bylo těžké do galerie dostat. Výsledek byl velmi zajímavý až nečekaný, protože se povedlo prodat celkem slušné množství fotografií od obou autorů za slušné ceny, což zas tak obvyklé není. Pro Karla Nováka to např. znamenalo možnost, že bude moci jet po deseti letech na

delší dobu k moři do naturistického kempu a splnit si tak sen posledních let, kdy nebyl schopný na tuto věc našetřit peníze. I takové momenty výstava přinesla a mě to těšilo.

VÝSTAVA PŘIROZENĚ: KAREL NOVÁK A JOCK STURGES CESTUJE: MESIAC
FOTOGRAFIE V BRATISLAVĚ A GALERIE FIDUCIA V OSTRAVĚ

• MESIAC FOTOGRAFIE V BRATISLAVĚ: LISTOPAD 2013

Kromě nabídek na výše uvedené neformální akce se vyskytly i dvě hlavní nabídky na zopakování výstavy z Moravské galerie.

První z nich přišla ještě během výstavy v Brně a to od pořadatele známého a oblíbeného fotografického festivalu Mesiac fotografie v Bratislavě, který proběhl v listopadu 2013. Domluva zopakovat zde výstavu byla vcelku jednoduchá a bezproblémová a měla se konat v Domě umění, kde jí byl vyměřen slušně velký prostor, do kterého se výstava šikovně vlezla.

Přišlo mi to jako výborný nápad, za který jsem byl rád. Doufal jsem tak, že se výstava hezky rozšíří i na Slovensko a díky tomu ji uvidí větší množství diváků. Podmínky výstavy byly domluvené vstřícně. Jock Sturges ani Karel Novák žádné finance nepožadovali a Moravská galerie v Brně zapůjčila vstřícně za převoz rámy a pasparty, které se využívaly při výstavě v Brně, a na mě bylo vymyslet instalaci do prostoru Domu umění v Bratislavě s tím, že když dodám všechny podklady, organizátoři výstavu sami nainstalují a nasvítí podle dodaného návrhu, který nebyl nijak náročný, jako odměnu za to, že s výstavou nemají žádné jiné náklady.

K výstavě vznikl vzpomínkový plakát s fotografií pana Nováka.

Vše probíhalo hladce a byl jsem domluvený tak, že v den vernisáže, která byla naplánovaná na 18. hodinu, přijedu dopoledne do Bratislavy, hotovou výstavu si prohlédnu a strávím hezký den v Bratislavě do večerní vernisáže, kdy měl přijet pan pan Novák a výstavu si užít.

Podle plánu jsem do Bratislavy přijel, nikdo mě neinformoval o žádné komplikaci, a proto jsem byl dost překvapený a šokovaný, když jsem po mém ranním příjezdu viděl více než polovinu výstavy nepověšenou a nenasvícenou a některé zdi, na kterých měly viset fotografie, byly jaksi pošlapané a byly zde zanechané otisky bot, jako by někdo po zdi chodil. Snažil jsem se hned zjisti situaci a bylo mně řečeno, že výstavu nestihli nainstalovat ani nasvítit a že na to někoho seženou.

Na nic jsem nečekal a zavolał kamarádovi, opernímu zpěvákovi Aleši Janigovi z Bratislavy a ten obratem přijel a strávili jsme několik hodin instalací výstavy a čištěním zdí a byli jsme si nejistí, zda a jak to do 18 h stihneme. Mezitím nám někdo z pořadatelů výstavy donesl světla na nasvícení, kterých

byla tak polovina potřebných. Snažil jsem se kontaktovat pana Macka z vedení festivalu a ten mi bohužel neuměl pomoci a řekl mi, že toho má bohužel hodně a nestíhá se nám věnovat. Světla prý nejsou a že na některých dalších výstavách, které v Domě umění probíhají, je světel zase více, než je třeba, a že si je máme obejít a tam, kde se nám jich bude zdát více, máme je odmontovat a použít na naši výstavě. Nemohl jsem uvěřit, ale čas nás tlačil a my vyrazili na loupeživou výpravu do jiných výstav, kde jsme si tajně odmontovali nejnужnější část světel do naší výstavy. A pak ještě utíkat do copycentra a vytisknout tiráž k výstavě, kterou pořadatelé nestihli vyrobit.

Byl to nečekaně náročný den, nakonec jsme vše zvládli a výstava vypadala hezky. Vernisáž navštívilo slušné množství lidí, kteří s panem Novákem zajímavě o fotkách diskutovali. Ale doteď nevím, jak by vše dopadlo, kdybych nepřišel hned ráno a výstavu si neprohlédl.

Do bližšího hodnocení věcí spojených s organizací festivalu Mesiac fotografie v Bratislavě a samotné výstavy a doprovodné akce – komentované prohlídky ve výstavě, které se mě dotýkaly, se nebudu pouštět ani je nijak více rozvádět.

- GALERIE FIDUCIA V OSTRAVĚ: ŘÍJEN 2014

Ozvali se mi Roman Polášek a Martin Popelář z galerie Fiducia z Ostravy, že by stáli o výstavu samotného pana Nováka u nich v galerii. Fotografie je oslovily na výstavě v Moravské galerii. Vysvětlili mi, že stojí jen a pouze o Nováka, jehož syrové fotografie jsou pro ně silnější a upřímnější než Sturgesův fotografický styl .

Přijeli za mnou do Brna, aby si všechny fotografie prohlédli, a domluvili jsme se snadno na konkrétních věcech. Všechna komunikace s nimi byla bezproblémová a přímá.

Nabídli na české podmínky a rozpočet malé neziskové galerie nezvykle velkorysé podmínky. Převezli fotografie a na jejich náklady je nechali zarámovat, nabídli mi i malý honorář za přípravu výstavy, pomáhali s instalací, co jim síly stačily - její součástí byla i velkoformátová tapetová fotografie pana Nováka na celou stěnu, zařídili ubytování a vyčlenili finance na občerstvení a skvělé jazzové trio, které hrálo na vernisáži a přijelo na večer až z Brna.

Vernisáž byla plná lidí, kteří přišli prozkoumat Novákovy fotografie, a celkově vládla skvělá a uvolněná atmosféra, kterou si všichni přítomní užili. Potvrdil se i takto smysl vernisáží, kde nejde jen a pouze o fotografie, ale hlavně o kombinaci se společenskou akcí, na kterých se mnoho lidí seznámí a vytvoří příjemnou atmosféru, na kterou každý může dlouho vzpomínat. Pokud jsem si troufl celý průběh přípravy výstavy a vernisáž samotnou porovnat s dojmem z Mesiace fotografie, tak musím říct, že přístup Romana Poláška a Martina Popeláře z galerie Fiducia v Ostravě byl po celou dobu profesionální a na velmi

vysoké úrovni a z každého kontaktu s nimi bylo cítit, že je to, co dělají, baví a že to dělají rádi. Pan Novák na výstavu doteď rád vzpomíná.

Na začátku roku 2014 získal Karel Novák Cenu hejtmána olomouckého kraje za výjimečný počin v oblasti kultury, právě díky této sérii naturalistických výstav v Moravské galerii, v Domě umění v Bratislavě a v galerii Fiducia. I když se nejedná o žádné odborné ocenění, má přesto pro Karla Nováka velkou osobní cenu. Karel Novák se celou dobu, po kterou ho znám, obával reakcí veřejnosti – neodborné veřejnosti, která ho měla údajně škatulkovat a odvrhovat a zavrhovat, právě díky jeho fotografiím a jeho přístupu k životu. Tímto oceněním došlo k jakémusi veřejnému smíření a Karel Novák se obávat přestal.

OHLASY NA VÝSTAVU A OHLASY MÉDIÍ

V této kapitole se pokusím shrnout ohlasy na proběhlou výstavu Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges. Pokusím se uvést všechny možné příklady zástupců ohlasů, ať už jednotlivců nebo z různých medií, které se výstavou zabývaly.

OHLASY NA VÝSTAVU: OSOBNÍ

Některé z nich se budou týkat formální stránky výstavy samotné a budou se k ní úzce vztahovat a jiné se budou zabývat zejména tématem, o kterém výstava pojednává, a budou výstavu svým obsahem přesahovat a ty osobně řadím mezi nejzajímavější. Rád bych tyto ohlasy uvedl formou autentických citací, které jsou podle mého jejich nejčistší formou interpretace. Všechny osobní texty zde uvedené nebyly nikde publikované a byly napsány jejich autory jako jejich osobní reflexe.

Nejzajímavější a nejzasvěcenější klasickou recenzi sepsala studentka Institutu tvůrčí fotografie Michaela Spurná na FPF SU v Opavě. Tu výstava zaujala natolik, že ji nejen navštívila, ale zúčastnila se veškerého doprovodného programu i neoficiálních setkání s autory.

...Moravská galerie v Brně, v budově Uměleckoprůmyslového muzea ve výstavním sále zvaném Camera, jediném stabilním prostoru věnovaném výhradně fotografii v rámci českých muzeí umění, představila fotografie téměř neznámého fotografa z Prostějova, Čecha Karla Nováka, a slavného newyorského rodáka Jocka Sturgesa. Iniciátorem výstavy a autorem konceptu setkání dvou fotografů pohybujících se ve stejném

prostředí na opačných koncích planety není nikdo jiný než fotograf, lektor velkoformátové fotografie a student opavské školy ITF Roman Franc, který tento svůj výstavní počín připravil z podnětu své bakalářské práce: Karel Novák - Naturismus v české fotografii. Velké většině fotograficky poučené veřejnosti se pod jménem Karel Novák vybaví profesor Karel Novák, který patřil k významným fotografům období vrcholného českého piktorialismu a vyučoval fotografii na Státní grafické škole v Praze. Zde se ovšem jedná o pouhou shodu jmen. Již z tiskové zprávy Moravské galerie se můžeme dozvědět, že se jedná o Karla Nováka současníka. Karel Novák se narodil v roce 1936 v Prostějově. Až při zaměstnání začal studovat Školu výtvarné fotografie v Brně a později pracoval jako reprodukcční fotograf v prostějovských tiskárnách. V roce 1962 se poprvé dostává na nudapláž v NDR, tamní „Freikorperkultur“ (FKK- kultura obnaženého těla), kde se začíná rozvíjet jeho zájem o nudismus spolu s vášní pro nahé, především ženské tělo. Zakládá například neoficiální nudistické pláže v okolí Prostějova a stává se nadšeným propagátorem naturismu. Fotografie s naturistickou tematikou pořizuje již přes 50 let. Fotografoval na nudaplážích v Československu, v zemích bývalého východního bloku, v Maďarsku a v NDR. Autor dosud vystavoval pouze v kavárnách, v malých galeriích svých přátel na Moravě, a to fotografie převážně jiných témat. Jeho fotografie z naturistického prostředí vyšly sice v naturistických časopisech u nás i v zahraničí, ovšem až teď dostávají prostor pro své umělecké vyznění právě v Moravské galerii. Zatímco Karel Novák, neprezentující svá díla, nadšeně fotografuje v socialistické Evropě, na druhém konci světa v otevřené Americe oslava nahého lidského těla učarovala druhého ze dvojice fotografů Jocka Sturgese. Slavného amerického fotografa známého svými fotografiemi z naturistických komunit v severní Kalifornii, Irsku a Francii. Rodák z New Yorku, který vystudoval percepční psychologii ve Vermontu a fotografii na San Francisco Art Institute v Kalifornii. Pracoval jako instruktor fotografie, printer, komerční fotograf se specializací na módu a klasický tanec a také jako portrétní fotograf. Přispívá do řady amerických magazínů a své fotografie vystavuje po celém světě. Jeho fotografie jsou zastoupeny v nejvýznamnějších světových sbírkách. Například v Museum of Modern Art, The Metropolitan Museum v New Yorku, Bibliothèque Nationale v Paříži nebo v Museum für Moderne Kunst ve Frankfurtu nad Mohanem.

O Jocku Sturgesovi byl také natočen dokumentární film *Line of Beauty and Grace* (2008), a také vydal řadu knih, namátkou *The Last Day of Summer*, *Radiant Identities* nebo *Misty Dawn Portrait of a Muse*. Kniha, jež zachycuje dívku, kterou Sturges fotografoval od dětství, během jejího dospívání až do jejích 27 let. Tuto knihu se v roce 1998 pokoušely soudy ve státech Alabama a Tennessee zakázat coby dětskou pornografií. Sturges to neměl v Americe vůbec jednoduché. V dubnu 1990 prohledávali policisté, upozornění laboratoří, která vyvolávala jeho filmy, Sturgesův byt, zabavili fotografický materiál a celý archiv. Na většině snímků byly nahé děti a především dospívající dívky. Nutno dodat, že Sturges své modely fotografuje výhradně se souhlasem jejich rodin, které si zvolily naturismus jako životní styl. Většinu rodin zná z naturistických komunit a přátelí se s nimi. Některé rodiny fotografuje už ve třetí generaci. Úřady v San Franciscu hodlaly celou věc odložit, ale FBI znovu otevřela policejní obvinění a pokračovala ve vyšetřování. V srpnu v roce 1991 byl spis definitivně uzavřen. Ve Spojených státech podobná obvinění iniciují skupiny z okruhu radikální křesťanské pravice. Nutno dodat, že u soudu zatím nikdy neuspěly. Podobnými peripetemi si svého času musela projít i slavná americká fotografka Sally Mann. Jock Sturges je krásný člověk, citlivý a chytrý fotograf, který mluví několika světovými jazyky, zakládá si na slušnosti a ke svým modelkám přistupuje s nesmírnou úctou a každému focení předchází dlouhý rozhovor. Karel Novák se zdá spíše plachým introvertem a velmi skromně říká, že nechce své snímky vystavovat jako nějakou senzaci. Sám dodává: „Pro mě je to normální život“.

Způsoby práce se liší u obou vystavujících fotografů nejen v konečném výsledku fotografie, ale i v přístupu k fotografovaným objektům. Novákův soubor je spíše dokumentární s nemalou sociologickou výpovědí o české naturistické společnosti a jejím prostředí. Naproti tomu Sturgesovy lehce sépiově tónované snímky, pečlivě vybrané měkce modulované světlo, dokonalá těla modelek. Navzdory tomu Jock Sturges tvrdí, že výsledný výraz nechává na modelkách samotných.

„Nedělám nic a čekám, až moje modelky udělají něco samy. Něco, co je pro ně přirozené. Když vypadá póza přirozeně, pak volám: Stop, to je ono! A ony se na pár sekund zastaví, já to vyfotím a život jde dál.“ Při procházení výstavou je možné

spatřit obě tyto polohy zmiňovaných fotografů, ale také jsou to pak snímky, které jsou spojujícími momenty, kdy se divák musí pozastavit a udělat kontrolu na cedulce pod výstavním exponátem a ujistit se, kterému že to fotografovi náleží autorství.

Zdánlivě ledabyle zpřeházené rozmístění fotografií obou autorů má při pečlivějším a vnímavějším prozkoumání jemnou propojující linii, která ani v nejmenším detailu nedělá ostudu kultivovanému prostoru galerie Camera. I přesto se nedokáží zbavit dojmu, že si výstava tak významného autora, jako je Jock Sturges, mohla vysloužit místo v brněnském Domě umění podobně jako jiný známý fotograf Joel Peter Witkin před třemi roky. Komornost zřejmě může vycházet z obav galerie samotné nebo tvůrců výstavy, kteří sami přiznávají: „Jedná se o test nastavení vnímavosti veřejnosti vůči nahotě, i test vystavující instituce.“ Zdrženlivým se zdál být i přístup médií, která začala lákat na výstavu až v její polovině. V rámci doprovodných programů probíhala dílna s Jockem Sturgesem, komentovaná prohlídka a beseda s autory na téma Vnímání nahoty v životě i v umění. Hosty na této besedě byli pedagog a sociolog Jiří Siostrzonek, fotografka a matka nezletilých dcer Dita Pepe, americký pedagog Michael George, socioložka Lucie Jarkovská, kněz Jan Hanák, vedoucí oddělení pro práci s veřejností MG Lída Horáková. Diskutovalo se o nahotě jako takové, o vlivu médií na chápání veřejnosti okolo nahoty, o jakési panující hysterii nad fotografiemi, které zachycují děti či mládež, patří-li explicitní nahota do galerií, chceme se dívat na nahé děti jako na umění v galerii, o etice, ale i o osobních zkušenostech autorů fotografií a autorů výstavy. Doprovodný program probíhající k výstavě ani výstava samotná nevyvolala žádná pohoršení ani rozohněné diskuse, žádná mediální aféra se nekonala. Vnímání nahoty se v různých zemích liší, ale česká veřejnost zareagovala k radosti všech zúčastněných velmi kladně. Doufejme, že se Romanu Francovi podaří brzy představit knihu, kterou k výstavě připravuje. Popřejme hodně štěstí Romanovi a příjemné zážitky divákovi. Nejen 40 krásných fotografií, ale i možnost porovnat různé polohy fotografických přístupů s různým statutem jsou k vidění do 28. července...

Michaela Spurná, červenec 2013

Druhý zajímavý text spíše s charakterem zamyšlení nebo úvahy k tématu

je text Lucie Jarkovské, která jako socioložka se zaměřením na gender studies vyučuje na brněnské Masarykové univerzitě v Brně. A je spíše pohledem na téma zobrazované nahoty v různých kontextech, dětské nahoty a paradoxech vnímání lidskou společností a určitou hysterií, která se čas od času ve formě silné reakce na umělecké dílo objeví.

...Radost z neoděnosti: Kdy má výstava fotografií naději, že se zmínka o ní objeví v hlavním zpravodajství nejsledovanějších médií? Tehdy, když překročí nějaké tabu. Například odhalí těla, na jejichž nahotu nejsme zvyklí přesto, že se domníváme, že žijeme ve společnosti liberální a sexuálně osvobozené. Chodíme po ulicích plných reklam využívajících nahé ženské tělo, díváme se na soutěže krásy, kde se dívky předvádí v miniaturních bikinách, v každé samoobsluze, trafice či na benzínové pumpě leží pornografické časopisy vedle Mateřídoušky a Sluníčka. Avšak nahota má stále potenciál vzbudit siné emoce, zájem veřejnosti i protesty. Stane se tak v případě, že se netýká mladého ženského těla kulturně schválených porcí. Zatímco existence mladých žen je redukována téměř výhradně na tělesnost, těla dětí, mužů, dospělých žen, starých lidí či tělesně postižených jsou něčím, co naši kulturu děsí, uráží, pohoršuje. Překračování tabu nahoty jiných než dívčích těl přináší různé výsledky. Výstava Nazí muži ve vídeňském Leopoldově muzeu předčila návštěvností výstavu věnovanou 150. výročí narození malíře Gustava Klimta. Naproti tomu české fotografky Míla Preslová a Tereza Vlčková musely v roce 2010 odstranit své fotografie z berlínské síně Kleisthaus, kde měly vystavovat v rámci expozice Women in Czech Photography. Fotografky na nich zachytily děti, své rodinné příslušníky – syn Preslové nahý, obutý v teniskách a smotaný do klubíčka tak, že na fotografii bylo vidět pouze temeno hlavy, ramena a tenisky, neterř Vlčkové ve spodním dílu plavek s balónky a lamou uprostřed rozkvetlé louky. Fotografky chtěly svými fotografiemi vyjádřit něhu, dětskou nevinnost, hravost a svůj blízký vztah k zobrazeným dětem, šéf organizace pořádající výstavu je hodnotil jako obscénní a pornografické. V osmdesátých letech se feministická skupina Guerilla Girls ptala: Musí být ženy nahé, aby se dostaly do Metropolitního muzea? Kritizovaly skutečnost, že ženy sem mají přístup jen jako odhalené zobrazované objekty, nikoli jako tvořící subjekty.

Upozorňovaly na to, že galerie prezentují unifikovaný pohled na svět – pohled bílého muže střední vrstvy, který tvoří kánon toho, co je považováno za umění. Příklad fotografek Vlčkové a Preslové ukazuje moc tohoto kánonu. Muž, který zobrazí krásu své nahé milenky, je umělec, žena, která zobrazí něhu svého nahého dítěte, je podezřívána ze sexuálního zneužívání. Nahota estetizovaného ženského těla je čtena jako umění, vše ostatní se šmahem zametá do kategorie nízkého a obscénního. Fotografie Karla Nováka a Jocka Sturgesa také vybočují z rámce přijatelného zobrazování nahoty. Objevují se tu fotografie nahých mužů, dětí, starších lidí, tlustých i vyhublých. Ale především je zde zachycena nahota odmítající obecně akceptovaná pravidla odhalené tělesnosti. Není to nahota mladistvých žen podřízená pohledu muže, ale nahota jako vyjádření svobody, nahota, která je lidem pohodlná a příjemná, když hrají míčové hry, když si chystají jídlo, když se prochází přírodou, když tančí nebo si povídají. Přitom nejde o důvěrný milenecký rozhovor, ale o povídání rodičů s dětmi, starých s mladými, žen s ženami, mužů s muži. Nahota vlastně oproštěná od erotiky a sexuality. A to se nám nezdá, proto v tom vidíme něco obzvláště perverzního, protože jsme nahotu schopni vnímat pouze jako sexuální. Největší pohoršení vzbuzují nahé děti a dospívající dívky a chlapci. Společnost zachvacuje morální panika – je třeba chránit nevinné děti! Ale čím je fotografie neoblečených hrajících si dětí ohrožující? Pro koho? Ano, dětská pornografie je problém, protože v ní jsou děti nuceny k sexuálním aktům, a to způsobem, který vyhovuje dospělým. Dětská těla jsou využívána, zneužívána, drancována a obchodována. Ovšem to nemá nic společného s fotografií dítěte hrajícího si ve vodě či běžajícího po trávníku. Většina z nás má podobné fotografie ve svých albech z dětství a ani nás nenapadne bát se zásahu policie. Ačkoli se zdá, že rozdíl mezi těmito dvěma případy je zcela zjevný, vyvolává jakýkoli náznak odhaleného dítěte na veřejnosti hysterii. Nesouvisí to ani tak s ochranou dětí před zneužíváním jako s ohrožením naší víry v to, co to vůbec dětství je. Dětství je konstruováno jako čisté, nevinné, bezbranné a tím pádem také asexuální (o sexu nevědomé, sex nepraktikující). Pokud bychom mu přiznali sexuální subjektivitu, ztratilo by pro nás onu rajskou čistotu a nevinost, a tím pádem i nárok na ochranu, protože právě ochrana je mu přiznána pro jeho nevinost. Zároveň, jak jsem napsala výše, nedokážeme nahotu vnímat jako nesexualizovanou, a proto je

nám neoděné dítě tak proti srsti. Boří složitě vystavěný symbolický systém naší společnosti. Výstava fotografií Sturgese a Nováka tak přináší nejen umělecký zážitek, ale přispívá i k reflexi kategorií, které ohraničují naše myšlení. Kategorií, které nám pozvolna, nenápadně a v zájmu ochrany a morálky upírají například takové věci, jako je radost z tělesnosti bez ohledu na věk, pohlaví a rozměry...

Lucie Jarkovská, 2013

Třetím důležitým a výjimečným pohledem na uvedenou výstavu, který vznikl jako reakce na výstavu *Přirozeně*, je názor sociologa, fotografa a pedagoga Jiřího Siostrzonka. Jedná se o zdánlivě složitější text, který však skrývá více vrstev, jež do sebe dokonale zapadají. Na výstavu a na její kontext obou autorů s různým přístupem k tématu nahoty nahlíží v úplně jiném kontextu než texty předchozích autorů. Text nebyl nakonec publikován, a proto jej zde uvádím v plném rozsahu.

„Moje modely, nahé lidské postavy, nejsou nikdy figurantkami v určitém interiéru. Jsou hlavním tématem mé práce. Závisím úplně na svém modelu, který nejprve pozoruji, jak se volně pohybuje, a potom se rozhodnu určit mu pózu odpovídající nejvíc jeho naturelu. Ponechávám si ty dívky často několik roků, až do vyčerpání zájmu. Jejich formy nejsou vždycky dokonalé, ale jsou vždy výrazné. Ale toho si nevšimne každý. Je to sublimovaná rozkoš, a tu možná ještě nemůže každý postihnout.“

Henri Matisse, „Umění rovnováhy“

Enigmatické působení obnaženého lidského těla na psychickou podstatu člověka a na kulturní nastavení společnosti patří neodmyslitelně k nejpřitažlivějším a zároveň nejkontroverznějším tématům širokého kontextu umění. Tvůrci vizuálního zobrazení lidské nahoty i autoři následných analytických a kritických textů vždy museli v různých kulturních formacích počítat i s rizikem vyhraněných diskuzí a zaujatých polemik odborné i široké veřejnosti. Co je příčinou znepokojivé skutečnosti, že současná postmoderní společnost, která bez zásadnějších problémů přijala všechny „zázraky“ techniky, která se v rámci proměny kulturního diskurzu otevřela a stala

se tolerantnější k různým projevům „jinakosti“, není ani dnes připravena bezkonfliktně přijmout lidskou nahotu jako „holý“ fakt bez doprovodných kontroverzí? S největší pravděpodobností je tento stav podmíněn faktem, že i přes mnohé proklamace o vítězství svobody myšlení člověka nad klauzurou puritanismu žijeme paradoxně stále v zajetí prvotní animální sexuality, a tím jsme jednou provždy primárně determinováni biologickým tělem. Zmíněná skutečnost bude i v budoucnu významně ovlivňovat pohled člověka a společnosti na sexualitu v jejím širokém kontextu. Nevím, zda se dá hovořit o obecně sdíleném pocitu autorů reflexivních textů, které se byt' jen letmo dotýkají erotiky, sexuality, ale vnímám, že toto nejednoznačné a obtížně uchopitelné téma se stále pohybuje v tabuizovaném poli uvažování. Jedním z důkazů tohoto tvrzení může být fakt, že v určité, nepředvídatelné fázi promyšlení textu dochází k situaci, kdy náhle zareaguje jakási samovolná brzda, která zablokuje imaginační, zastaví přísun vlastních pocitů z prožitků a všechny úvahy pro jistotu zahalí do neosobních interpretací s odkazem na bezpečnost přejatých myšlenek a ověřených názorů. Sigmund Freud v této souvislosti trefně konstatuje: „Nic neruší cítění (...) tolik jako myšlení.“ Kořeny tohoto nežádaného stavu spočívají pravděpodobně v pozůstatcích akulturace, v naučené obraně před důsledky společenské kontroly, ale především jsou zakotveny v obavě z vlastního odhalení a sebepoznání na soutoku ponorných řek těla a duše. I když snaha o odstranění přehrady zadržující spontaneitu myšlenek a prožitků je neutuchající, setrvačnost rigidních postojů je přece jen silnější. Ve filozofických úvahách Karstena Harise (2010) nalezneme pojednání, které komentuje situaci takto: „To, co v nás vyvolává stud, nazýváme obscénním. Obscénní je s přijatým ideálem neslučitelné. Probouzí v nás pocity, které bychom neměli znát, a připomíná nám to nižší v nás. Protože si uvědomujeme, jak daleko máme k ideálu, cítíme stud.“ Obava z případného vyzrazení zákoutí personálního intimního světa vyvolává silnou autocenzuru, a tak postupem času můžeme nabýt přesvědčení, že otevřené a upřímné výpovědi o proměnách umění na křižovatce estetiky a erotiky může spontánně a upřímně sdělit jen umělec.

Z historického pohledu se v umění, uměnovědě i společenských vědách nikdy nepodařilo vymezit přesné hranice mezi uměleckým aktem, erotikou a pornografií. Kultura totiž není trvalý stav, ale proces, který citlivě reaguje na nové kulturní

a subkulturní podněty. Také při vnímání vizuálních artefaktů se promítá vliv mnoha faktorů – od těch stabilnějších, jakými jsou sdílená kultura, kvalita vzdělání, psychofyzické determinanty, náboženství, věk, vliv médií, společenská morálka atd., až po ty okamžité – například krátkodobé emocionální naladění. V každém případě autor i divák interpretují skutečnost v kontextu toho, jací ve skutečnosti vlastně opravdu jsou. V reflexi na díla prostějovského fotografa a naturisty Karla Nováka a amerického fotografa Jocka Sturgese můžeme vycházet z konceptu bipolarity, pohledu tvůrce i diváka na zobrazovanou skutečnost. Na jedné straně stojí autor, který vědomě i nevědomě sděluje informace o objektu svého pozorování, o způsobu vidění, o sdílených hodnotách, a na druhé straně interpret výsledného artefaktu, který čte vizuální text na základě vlastních psychofyzických dispozic. Celý proces se odehrává ve velmi intimní sféře mezi vnímáním díla a jeho prožíváním. Fotografické soubory Karla Nováka a Jocka Sturgese bezesporu disponují silným erotickým nábojem. Přesto zvolená poetika uměleckého vyjádření odkazuje k odlišnému pojetí obnaženého fyzického těla a sekundárně zprostředkovává divákovi vědomý i skrytý výraz vnitřních vizí autora. Pečlivým prohlížením kolekcí snímků obou tak rozdílných fotografů můžeme odhalit zajímavý jednotící prvek (nejen) jejich tvorby. Je to onen zvláštní a nepředvídatelný okamžik, kdy cítíme, jak pozvolna ustupuje intenzita estetického aspektu fotografií a začíná převažovat erotické působení obrazového sdělení. V případě Novákových fotografií hranice zlomu téměř splývá s prvním pohledem a erotický podtext se stává dominantním textem. U Sturgese dochází k totožnému efektu, ale během delšího časového intervalu. Není to však stálý stav, posléze dochází ke střídání estetické a erotické stimulace. Jako by se na hladině řeky objevovaly a náhle mizely preludy fantazijních obrazů. Zdánlivá syrovost Novákových pohledů na lidi, ale i na prostředí setkávání naturistů není zjemněna žádnou uměleckou stylizací. Jednotlivé snímky, ale i celý soubor má téměř dokumentační rukopis a každá zmínka o zlatém řezu, kompozici, úhlu záběru atd. by působila téměř nepatřičně. Karel Novák ve svých fotografiích zdůrazňuje jednotu lidské nahoty a obnažené přírody bez jakýchkoliv příkras. Je to jiné vyznání krásy a podstaty lidského těla, než jaké můžeme číst a vidět například u fotografa a vyznavače kultu nahého těla Františka Drtikola.

Askeze, dobrovolná skromnost, pokora před realitou, kdy nabýváme přesvědčení, že autor neprováděl estetickou selekci zobrazovaných jedinců, tvoří důležité atributy Novákových fotografií. Jeho přístup harmonizuje s dalšími mimouměleckými názory. Roman Franc (2010) ve své teoretické bakalářské práci na Institutu tvůrčí fotografie cituje některé Novákovy existenciální postoje: „Na chleba a na čaj sem měl vždycky. Nepotřebuju auto, nepotřebuju internet, byt mám vlastní, nemám žádný moderní nábytek. Razím teorii, co je funkční, to tady má být.“

Naturismus je záležitost celostní filozofie člověka, nelze jej redukovat pouze na preferování nahoty. Je to postoj, který v sobě nese prvky hnutí hippies, přírodní filozofie, hodnot svébytné subkultury, ale především tolerance k jinakosti. Novákovy fotografie budou zcela jistě diametrálně vnímat příznivci naturismu coby vyznavači alternativního životního stylu a běžný divák, který se koncentruje pouze na obsah fotografií. Nejsilnější Novákovy snímky můžeme hledat v projektu naturistických černobílých snímků, které autor pořizoval v různých kempech, táborech a na příležitostných setkáních. Svou poetikou „nekompromisních“ záběrů se blíží k vizuálnímu názoru fotografa Miroslava Tichého. Tichého fotografie demonstrují pohled na ženy, jak je praktikuje většina mužů, i když to zpravidla nepřiznává. Rozdíl mezi zmiňovanými autory spočívá v tom, že Novák při fotografování nemusel zastávat pozici „voyera“, protože se v naturistickém prostředí mezi objekty svého zájmu přirozeně pohyboval. Karel Novák nepůsobil jako cizinec, byl vždy součástí komunity. Proto si mohl dovolit poříditi snímky, které by se staly pro fotografa-vetřelce minovým polem. V kontrastu s Novákovými pracemi balancují fotografie Jocka Sturgesa na nezřetelných hranicích subtilní krásy, která má v některých případech blízko k tomu, co se označuje jako kýč. Krásná jsou nejen zobrazená nahá těla žen, mladých dívek a dospívajících chlapců, ale také krajina a poklidná, harmonická atmosféra zesiluje emoční prožívání fotografického obrazu. Na Sturgesových snímcích pravděpodobně nenalezneme chybu, kaz, nedostatek, zkrátka nic, co by nás vyrušilo z meditativní polohy. Jeho fotografie synchronizují vypjatou koncentraci lidské a přírodní dokonalosti a krásy. Ale právě zde nabývají platnosti Matissova slova z úvodního motta, že vždy je jen otázkou času, kdy se nasytíme dokonalostí a dostaneme chuť na něco méně konkrétního. Sociolog Anthony Giddens v knize Proměna intimity (2012) pojednává o sexualitě,

lásce a erotice v moderních společnostech a uvádí, že „(...) erotika je kultivací citů, vyjadřovanou tělesnými pocity, v komunikativním kontextu – je to umění poskytovat a přijímat rozkoš. Je-li osvobozena od odstupňované moci, může ovlivnit estetické kvality.“ K této kultivaci přispívají významnou měrou nejen fotografie Karla Nováka a Jocka Sturgesa, ale celá řada vizuálních umělců, kteří nám zprostředkovávají drobná sklíčka z monumentální mozaiky lidské přirozenosti. A pak už záleží jen na nás, zda a jakou vitráž tohoto zázraku lidské existence sestavíme...

Jiří Siostrzonek, 2013

OHLASY V MÉDIÍCH

Začnu šířeji.

Během všech příprav výstavy Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges jsem měl na mysli více méně jen to, že jsem chtěl, abych ji byl schopen připravit co nejlépe, jak jen budu schopen. Zároveň s ohledem a respektem na osobnosti obou autorů a na to, co jsem se o nich a jejich pohledech na svět dozvěděl. Nechtěl jsem klamat chybou ani předávat a šířit zkreslené dojmy a informace a mylně interpretovat souvislosti. Na to je už téma samo o sobě dost komplikované.

K tomu všemu jsem snad směřoval a doufal jsem, že všechny výstupy mám pod kontrolou.

Co jsem si však v jisté chvíli uvědomil, bylo, že obrovská energie, a to nejen moje, ale i docela velké skupiny lidí, která se na výstavě a všech věcech s ní spojených podílela pro dokončení tohoto projektu, je velkým dílem závislá na tom, jak bude výstava a vše kolem ní prezentováno a v jaké souvislosti a zda vůbec bude pro média tak zajímavá, aby o ní něco napsala. Zároveň by bylo trochu nevhodné, kdyby energie mediálního ohlasu převyšovala energii výstavy a stala se z ní jen a pouze senzace. To jsem nechtěl a obával jsem se tohoto možného zjednodušujícího pohledu.

Zkrátka mně přišlo důležité, aby byla výstava nejen kvalitně připravená, ale aby se o ní i dost psalo, aby diváky zaujala a přišli se na ni podívat a mohli si sami o ní udělat svůj obrázek. Všichni mě předem varovali, ať se nezájmu médií nebojím, že téma naturismu a nahoty je samo o sobě velkým tahákem. Já sám jsem si jistý nebyl a nepovažoval jsem téma zredukované na nahotu a naturismus za něco, co by apriori zajímalo seriózní média, která by byla schopna o výstavě referovat.

Jako první bylo nutné dát dohromady tiskovou zprávu, které se měla stát

základním kamenem informací pro novináře. Tisková zpráva vznikala ve spolupráci s oddělením PR a marketingu v Moravské galerii. Na základě informací, které jsem jim dodal, vytvořili strukturu tiskové zprávy. Prý platí jedno. Co nejjednodušeji a nejdůležitěji. Sám jsem moc víc nevěděl, co si s tiskovou zprávou počít. Nicméně jsem ji pořád dokola připomínkoval a opravoval, až jsem ji uznal, že je přesná, úsporná a úderná a přitom ne zjednodušující.

První a úvodní část obsahovala kontext a souvislosti výstavy – zjednodušeně řečeno, o co jde, druhá byla na pořadě koncepce výstavy, třetí část tiskové zprávy byla výstava v číslech a poslední závěrečnou část tvořily krátké medailonky obou fotografů.

K tiskové zprávě vznikl početný balík fotografií od obou autorů, který obsahoval fotografie v tiskové kvalitě pro použití. Bylo nutné vybrat fotografie reprezentativní, které nebudou působit zavádějícím dojmem.

Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges

Moravská galerie v Brně / Uměleckoprůmyslové muzeum / prostor Camera, Husova 14

26/4–28/7/2013

vstupné 40/20 Kč

otvírací doba MG: St-Ne: 10-18 h, Čt: 10-19h, Po, Út: zavřeno

www.moravska-galerie.cz

AUTOR VÝSTAVY

Roman Franc

KURÁTOR VÝSTAVY ZA MG

Jiří Pátek

KONTAKT PRO MÉDIA

Martina Vašková, lsk@moravska-galerie.cz, t +420 532 169 174, m +420 724 516 67

Tisková zpráva / Press Release

Moravská galerie v Brně připravila výstavu **fotografií z naturistického prostředí**, která prezentuje tvorbu a spojení dvou autorů — **Karla Nováka a Jocka Sturgesa**.

Americký fotograf **Jock Sturges**, který **poprvé vystavuje v České republice**, je světoznámý především svými **akty adolescentů a jejich rodin**, pořizovaných převážně v severní Kalifornii (USA) a na pobřeží atlantického oceánu ve Francii. V roce 1990 se o práci Jocka Sturgesa — právě kvůli fotografiím adolescentů z naturistického prostředí — začala zajímat **FBI**, která mu **zabavila fotografické studio včetně jeho fotografického archivu** v San Franciscu s obviněním z šíření dětské pornografie. Po rozsáhlém soudním řízení se nakonec žádné obvinění neprokázalo. Druhý fotograf, zatím **zcela neznámý** proslávěný rodák **Karel Novák**, fotografuje od roku 1962 výhradně v naturistické komunitě v bývalém sovětském bloku (NDR, Maďarsko) a bývalém Československu. Svoje **fotografie z naturistických pláží dosud nikde nevystavoval** a zůstává bez větší pozornosti galerií i médií.

Výstava přináší jedinečné porovnání dvou fotografií z opačných konců světa, které spojuje fotografování nahoty jako žitého fenoménu v prostředí naturistických komunit, k nimž po desítky let patří. Jejich fotografie jsou nejen zprávou o kráse nahého těla, pohybujícího se svobodně v přírodním prostředí. Jsou také zprávou vnějšmu světu, který může ideály naturismu těžko pochopit, protože mu chybí to zásadní — autentický prožitek. Podstatu takového prožití můžeme vidět ve shodě napříč těmito rozdíly. Ve vztahu k naturismu, v přístupu k životu, ke světu a zároveň v neustálé obavě z jeho ukvapené reakce.

KONCEPCE VÝSTAVY

Prostřednictvím výstavy **Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges** se návštěvníci setkají s nahotou v podobě, na kterou nejsou ani divák ani instituce tak zcela zvyklí. Nejde o to, že bychom se s nahotou v institucích tohoto typu nepotkávali, ale o to, že v tomto případě ji provází zcela jiné povědomí než tradiční „muzejní nahoty“ spolehlivě zapracované do vzorců, jež jsme zvyklí číst bez „zbytečných otázek“.

Výstava je tedy svým způsobem testem nastavení vnímavosti veřejnosti vůči nahotě i testem vystavující instituce. A i když se nejedná o žádnou průlomovou záležitost – veřejnost je od 60. let s nahotou v rámci uměleckých počínů konfrontována pravidelně – téma nahoty etiky a veřejného prostoru, ale stejně tak

Obr. 38 - ukázka z tiskové zprávy k výstavě

První tisková konference proběhla v Praze a její průběh a okolnosti jsem již v minulých kapitolách popisoval. Druhý den – v den výstavy byla tisková konference v Brně, v Moravské galerii. Další komunikační kanál byla osobní linka. Posílal jsem osobní pozvánky s informacemi o výstavě a pozvánkou na vernisáž. Vše se šířilo po dvou liniích – oficiálně přes galerii, ale ani já jsem nechtěl

nic nechat náhodě a dělal jsem pro propagaci výstavy vše, co mě napadlo.

V průběhu času se ukázalo, že o výstavu byl opravdu enormní zájem ze všech druhů médií. Od několika reportáží České televize, přes dlouhý rozhovor do veřejnoprávního rádia, denní tisk i magazíny. Internetových odkazů bylo nesčítelně mnoho.

Zajímavá byla jednotlivá úroveň mediálních ohlasů. Některé jen bezchybně zkopírovaly text z tiskové zprávy a jiné si opravdu daly práci a buď na výstavu někoho vyslali, nebo mi zavolali a ptali se po doplňujících informacích. Vždy mi přišlo sympatičtější, pokud se někdo zajímal a ptal se po informacích navíc a kladl otázky, které třeba nebyly příjemné a měly za úkol téma nějak nahodit a hledat něco negativního. To signalizovalo skutečný zájem.

Nebudu zde uvádět všechny mediální výstupy, ale pokusím se uvést na příkladech ty nejzajímavější.

Článek s názvem Nejkrásnější nahota, který rozpoutal vlnu dalšího velkého zájmu, se objevil v časopise Reflex na konci února 2013. Tento šestistránkový článek vycházel z rozhovorů se mnou a hlavně s panem Novákem a byl doplněn velkým množstvím fotografií. Z přístupu jeho autora Miloše Kozumplíka byla cítit upřímná zvědavost k tématu a to, že mu jsou Novákovy fotografie blízké. Absolvoval jsem několik telefonátů plných dotazů a stejně tak i Karel Novák. Vzhledem k tomu, že článek měl být uveden v Reflexu, čekal jsem určitý podíl bulvarizace, ale byl to jen můj předsudek, který se nevyplnil.

Tento článek byl úplně první a svojí pozitivní vlnou přinesl množství dalších ohlasů, což bylo skvělé, protože do výstavy zbývaly dva měsíce a informace předem získalo velké množství lidí.

Obr. 39 a 40 - ukázka článku k výstavě - časopis Reflex

Další zajímavý článek byl publikován cca měsíc po zahájení výstavy. Tato recenze vyšla v časopise Respekt poslední týden v květnu 2013. Článek s názvem Tichá proměna těla, jehož autorem je Petr Třešňák, nabízí pohled kritického diváka, který na celkovou koncepci výstavy nahlíží negativně a Karla Nováka na ní považuje za špatný nápad, který narušuje krásné a silné fotografie Jocka Sturgesa. S osobou Karla Nováka tak rychle skoncuje v prvním odstavci a dále se článek věnuje fotografiím a životnímu příběhu jen a pouze Jocka Sturgesa. Jako by na výstavě Nováka nebylo. Dokonce zde není otištěna ani jediná fotografie Karla Nováka ani pro divákovo porovnání. Všechny čtyři velké fotografie jsou Sturgesovy. Z článku je cítit velký respekt a obdiv k práci amerického fotografa. Nezbyvalo nic jiného než tento pohled respektovat a nechat jej v mediálním světě žít svým životem.

Obr. 41, 42, 43 - ukázka recenze výstavy - časopis Respekt

Obr. 45 a 46 - ukázka recenze výstavy - časopis FOTO

Asi vůbec nejzajímavější mi přišel přístup novinářky Michaely Frank Bar-nové, která pro Literární noviny (18.7. 2013) napsala rozsáhlou recenzi na výstavu Přirozeně: Karel Novák a Jock Sturges s názvem Dva pohledy na tělo a nudismus s velkou dávkou doplňujících otázek na moji osobu, které ne vždy bylo jednoduché odpovědět.

Jejich síla byla v touze dopídit se „pravdy“ za každou cenu, kterou autorka hledala. Z jejího přístupu bylo zřejmé, že není jen novinářka, ale že se výborně vyzná v historii umění a zároveň na koncept fotografické výstavy nahlíží pohledem genderu a řeší vztah muže a ženy v kontextu zobrazování žen na fotografiích.

Po tomto rozhovoru, který trval dlouhou dobu, probíhal na několikrát a některé otázky se řešily opravdu do posledního písmenka, jsem si uvědomil, že sice to nebyla jednoduchá věc, člověk musel namáhat své mozkové závity, ale že tento proces dotazování byl vlastně neskutečně přínosný i pro mě samotného.

Obr. 47 - ukázka recenze výstavy - časopis HOST

Obr. 48 - ukázka recenze výstavy - Literární noviny

Mediální ohlas výstavy byl obrovský. Výčet zde výše uvedený je jen určitý vybraný reprezentativní výsek nejzajímavějších článků a recenzí. Zájem o ni nastal již dva měsíce před jejím začátkem a mediální zájem skončil přibližně s koncem výstavy.

Měl jsem často pocit, že některé média od sebe dokonce opisují. Když to vyšlo v jednom, za krátkou dobu se ozval někdo jiný, že by rád něco napsal, a ptal se po fotografiích ke článku. Někteří opravdu opsali jen tiskovou zprávu, aby se neřeklo, bez dalších komentářů.

Z velkého množství mediálních ohlasů bylo jen pár opravdu zajímavých a osobitých. Zajímavost jsem nevnímal přes reakci pozitivní nebo negativní, ale vnímal jsem ji skrz osobitý názor jak kterého autora, který se snažil sám vyargumentovat, zdůvodnit a stát si za ním.

Tento zmíněný novinářský přístup je přínosný nejen pro čtenáře či potenciálního diváka, ale může být významný i pro samotného autora konceptu výstavy, který si díky záludným dotazům může různé své nepromyšlené části uvědomit.

Na začátku hned prozradím, že naturistická kniha Přirozeně: Karel Novák nakonec přece jen vznikla. Ale celý její vývoj, který tomu předcházel, byl složitý a komplikovaný a zaslouží si svoji vlastní malou kapitolu. Pokusím se popsat, jak se vše vyvinulo, od samotného nápadu až po jeho skutečnou realizaci. Na této cestě leží řada neúspěchů, které byly způsobeny mojí nezkušeností a naivitou. Byl bych rád, kdybych mohl říci, že tento celý proces snad zúročím při dalším budoucím pokusu o něco podobného. Naturistickou anabázi kolem vzniku knihy nebudu rozvádět do široka, ale zaměřím se jen na její důležité momenty.

První nápad na vznik naturistické knihy mi padl na mysl s přípravou výstavy Přirozeně: Karel Novák – Jock Sturges. V době, kdy mi Jock Sturges potvrdil svou účast na výstavě, bylo jasné, že půjde o společnou výstavu dvojice autorů. Říkal jsem si, že by bylo dobré, kdyby po této výstavě, kterou jsem považoval za zajímavou právě touto neobvyklou komparací, vznikl její jakýsi věčný doklad. Myslel jsem na společnou knihu Novák – Sturges, která by kopírovala koncept výstavy, ale mohla by být rozšířena o věci a kontexty, které se do výstavy vzhledem k omezenému prostoru nedostaly.

Zároveň jsem měl silný pocit, že jsem s Karlem už určitou společnou cestu prošel, od jejího samého počátku seznámení přes bakalářskou práci a že nyní stojíme před velkou výstavou a věřil jsem v hezký konec, který by byl symbolicky stvrzený knihou, která by znamenala zanechanou stopu jednou provždy. I pro mě by to byla jistá míra zadostiučinění, dovést svoji práci od začátku – od jejího objevení až do konce. Tímto jsem chtěl moje naturistické období zanechat.

Měl jsem sice plné ruce práce s přípravou celé výstavy, ale věřil jsem nápadu s knihou tak moc, že jsem se do tohoto nápadu pustil a začal jsem zjišťovat její možnosti. Cesta naturistické knihy měla nakonec dvě etapy. První začala a skončila a po čase vznikla etapa druhá, která dospěla do zdárného konce.

- **PRVNÍ ETAPA: KNIHA: KAREL NOVÁK + JOCK STURGES**

První na pořadu dne bylo vůbec zjistit, zda moje nadšení sdílí Karel Novák i Jock Sturges. Oba dva s nápadem souhlasili. Karel bezvýhradně a Jock Sturges měl jedinou obavu a tou byl čas a možnost vše zvládnout do termínu výstavy. Bylo překvapení, že o možnosti vůbec nepřemýšlel a dlouze neváhal.

Jock tvrdil, že i když poskytne fotografie do knihy, že musí vždy znovu a znovu žádat každou jednotlivou osobu o její svolení s konkrétním uveřejněním a že to vždy zabere nejvíce času z celé přípravy knihy. Takové má zásady, prý každý z jeho modelů má právo se vždy znovu rozhodnout a žádné rozhodnutí

není navždy, člověk se neustále vyvíjí i s názory. Nicméně souhlasil a slíbil, že pro to udělá vše, co bude potřeba. Bez nároku na honorář, a místo peněz si vezme určité množství výtisků společné knihy. Nabídka to byla více než vstřícná.

Když jsem měl tuhle fázi za sebou, snažil jsem se zjistit možnou podporu ze strany brněnské tiskárny Helbich, která vyrábí zajímavé fotografické knihy a věnuje jim velkou péči. Ze strany tiskárny přišla zajímavá nabídka, že knihu rádi podpoří tak, že zaplatí všechny náklady na její výrobu a z prodeje knihy by rádi postupně umořili jen a pouze svoje přímé náklady na tisk a papír, bez nároku na jakýkoli zisk. V případě nečekané situace, že se kniha nebude prodávat, byli ochotni jít i do rizika nevratných nákladů, s tímto byli ochotni knihu spustit. To mi přišlo jako dobrý základ pro další jednání.

Zbývalo vymyslet co dále.

Jedna věc je dát knihu dohromady a druhá vytisknout. Třetí a neméně důležitá věc je samotná distribuce knihy a její prodej. Měl jsem dvě možnosti. Vzít distribuci knihy do vlastních rukou – to byla možnost, kterou jsem hned zavrhl, byla to scestná úvaha, i když teoreticky možná. Skončil bych zavalen knihami u mě doma.

Druhou možností bylo sehnat vydavatele, který knihu podpoří distribucí a veškerým zázemím s tím spojeným. Nezdá se to, ale i když o přímé náklady knihy bylo postaráno, distribuce samotná je také velmi finančně i časově nákladná věc a je úzce spojena i s propagací knihy.

Na plánovací schůzce v Moravské galerii jsem nápad s knihou představil a zmínil i to, co jsem měl domluvené. Tehdejší ředitel Moravské galerie Marek Pokorný nabídl, že se ozve vydavatelství KANT – potažmo panu Karlovi Kerlickému a možnost vydání knihy u něj ověří.

- KANT

S panem Kerlickým jsem se setkal a možnost vydání knihy probíral a projevil o ni velký zájem. Překážkou však bylo to, že chtěl dodat všechny podklady a knihu by si udělal sám – od grafického návrhu, přes práci redakce i zařízení tisku. Tímto bych se zbavil jakékoli možnosti do knihy zasáhnout. Knihy vydavatelství KANT považuji za velmi kvalitní a zajímavé obsahem, ale podle mého dojmu pokulhává forma zpracování, zejména design, který je v dnešní době důležitý i pro možný další úspěch knihy u čtenářů. Rozhodl jsem se proto nabídku vydavatelství KANT nevyužít. Ztratil jsem první možnost, ale říkal jsem si, že nechci knihu za každou cenu, že mi záleží na dobrém výsledku, který jsem chtěl garantovat.

- HOST

Druhá možnost, kterou jsem prověřoval, bylo vydavatelství Host, které je

z Brna a patří mezi úspěšná vydavatelství. Nicméně se téměř vůbec nevěnují fotografii. Můj nápad se jim líbil a projevili zájem knihu pod svoje vydavatelství vzít.

Inicioval jsem tedy schůzku s tiskárnou, která měla hradit výrobu knihy, ke vzájemné domluvě. Schůzka bohužel dopadla fiaskem, protože ani jedna ze stran (vydavatelství Host a tiskárna) si nedůvěřovaly a každý podezříval toho druhého, že je jeho pozice to pro něj výhodnější.

Druhá šance promarněná.

Mezi jednotlivými fázemi pokusů o sehnání vydavatele vždy uplynula nějaká doba, ve které jsem sbíral síly. Byl jsem často vyčerpaný. Dlouhá jednání, spousty hodin promýšlení a domlouvání bez výsledku. Všechno z toho jsem dělal ve volném čase bez nároku na honorář a stejně tak i do přípravy výstavy jsem dával mnohokrát více času, než měla být moje odměna. V těchto „odpočinkových“ fázích jsem sbíral síly a přemýšlel, zda vůbec kniha za vydání stojí, když jsou jednání tak složitá a vydání v nedohlednu.

Říkal jsem tomu slabé chvílky, které mě měly odradit. Bohužel nebo bohudík mě moje tvrdohlavost hnala dále a zkoušel jsem další možnosti.

- ARGO

Ozval se mi pan Gelnar z vydavatelství Argo a nabízel mi vydání knihy. Následovalo další vyjednávání, další šance. Jeho nabídka byla jasná. Rád knihu vydá, já jen předám materiály a pak si jen počkám, až vyjde. Podobná věc jako v nakladatelství KANT. Musel jsem se znovu rozhodnout, že do tohoto vztahu nepůjdu.

Byl jsem zas na začátku a myslel jsem, že nechám knihu knihou, že mě stojí více úsilí, než zvládnou, a myslel jsem si něco o přepálení sil. Při tom všem jsem chystal výstavu a musel se i sám nějak živit.

- TISKÁRNA HELBICH

Jednoho dne přišla nabídka od tiskárny Helbich, že po všech mých neúspěšných jednáních knihu podpoří finančně, co se týká nákladů, a i formálně vydá, že se jí udělá menší počet výtisků, cca 300 ks, aby nemusela být velká distribuce, a bude se šířit pomalu s výstavou, klidně i několik let. Po všech jednáních se mi tohle zdálo jako schůdné řešení, které jsem byl schopný akceptovat, a byl jsem za něj rád.

Zároveň v tuto chvíli mi Institut tvůrčí fotografie nabídl stipendium, které mělo sloužit na podporu vzniku knihy. Kniha totiž vznikala na základech mé bakalářské práce. Byl jsem moc za obě nabídky rád a myslel jsem si, že už se rýsuje cesta, kterou se vydám, a že je konec s doprošováním se o vydání knihy.

Našel jsem si grafičku a spustil s ní tvorbu konceptu knihy. Nastala fáze nového výběru fotografií, jejich skenování a retuše. Vznikaly různé grafické

návrhy knihy. Poptával jsem autory textů do knihy, které jsem v ní chtěl mít zastoupené vzhledem k jejímu konceptu.

Koncept byla obrazová publikace dvojice autorů Novák – Sturges, v kontextu připravované výstavy v Moravské galerii a zároveň jsem chtěl mít širší spektrum textů, od různých autorů, které by se zabývaly tématem nahoty a přitom každý svým pohledem. Měl tam být osobní text Novákův, Sturgesův – jakési jejich vlastní obhajoby. Měl zde být přítomný text můj – jako osoby, která to všechno žene kupředu. Stál jsem zde o text z pohledu teorie fotografie, sociologie a gender studies. Nebylo to málo textu, který byl pro knihu potřeba dokončit. Poprosil jsem autory jednotlivých textů o spolupráci a tlačil na ně s termínem. Texty se musely ještě přeložit do angličtiny.

Musím se přiznat, že ve zpětném pohledu takhle část byla z mé strany dosti divoká a to hlavně díky okolnostem času. V tento moment zbývalo do začátku výstavy asi měsíc a půl. A já neměl v ruce nic víc než jen domluvenou tiskárnu a hrubou představu a nějaký základ návrhu a naskenované a upravené fotografie a rozpracované, nepřeložené texty. Zároveň jsem měl plné ruce práce s výstavou samotnou. Skoro jsem nespal a nechodil domů z ateliéru.

Na výrobu knihy byly podle tiskárny potřeba dva týdny.

Snažil jsem se všechny přesvědčit, že se to stihne a že výsledek bude dobrý. Nedokázal jsem si připustit, že se to takto nedá dělat, že v takovém tempu nemůže vzniknout dobrá kniha a nedá se vyrobit. Nechtěl jsem si nic takového připustit a řítil jsem se dále a logicky se muselo stát něco, co mě zastaví. Zpětně se na svoje počínání nedívám vůbec v dobrém světle. Bylo to celé můj naivní amatérismus, byť konaný v dobré víře.

BOD ZLOMU

Jednoho dne během všech hektických příprav knihy a výstavy mi přišel nečekaný email s dotazem od Jocka Sturgesa. Napadlo ho, že se zeptá, jak to má Karel Novák domluvené s povolením od svých „modelů“ k publikaci, a trval na tom, že je musí mít, protože v jiném případě od knihy okamžitě ustupuje, protože nechce riskovat případné soudní tahanice kvůli někomu, kdo si může stěžovat na uveřejnění své fotografie bez svolení. Nechce riskovat a být s tímto případně spojen. Prý si už užil komplikací dost.

Sturges mi následně opět vysvětluje, jak si u každého zveřejnění jakékoli jeho fotografie znovu a znovu žádá povolení k publikování. Dělá to proto, aby se maximálně kryl před potenciálním problémem, a zároveň tím projevuje maximální respekt ke svému modelu, který se může vždy znovu rozhodnout. Nikdy prý nikoho do ničeho netlačí. Vše je podřízeno tomu, že se člověk zkrátka může vyvinout v čase a změnit názor.

Z emailu od Sturgese jsem byl jak opařený, zároveň jsem ho plně chápal. Vše bylo v běhu. Papír na knihu nakoupený, texty napsané a přeložené, grafický návrh existoval.

Karel Novák žádná povolení neměl, nikdy ho to nenapadlo a bohužel ani mě právě v souvislosti s knihou. Celý život fotografoval spontánně a nikdy neplánoval s fotografiemi nijak nakládat, natož je vydávat, a proto nic takového neřešil. Také u nás v osmdesátých a devadesátých letech panovala jiná atmosféra než např. v USA, kde tyto věci bylo nutné řešit.

Novák celý život fotil v komunitě naturistů nezištně, fotografie lidem zdarma dával, zvětšoval jim je a většinou je sám i materiálově dotoval. Jeho úmysly byly čisté a přirozené a vzhledem k období a místu, ve kterém existoval, žádné povolení - souhlasy s fotografováním nebyly na pořadu dne. Oproti USA a vůbec postavení Jocka Sturgese a jeho soudním tahanicím se jednalo o zcela jiné podmínky chápání tohoto problému.

Zadal jsem tento problém k řešení advokátní kanceláři a nechal si zpracovat posudek, zda pro knihu takového formátu potřebuji vzhledem k době a kontextu fotografovaného tématu pro uveřejnění souhlasy fotografovaných, nebo nikoli. Chtěl jsem Sturgesovi odpovědět přesně podle našich zákonů, aby se definitivně rozhodl.

Posudek však dopadl nejistě. Odpověď právníků byla, že sice jde o dokumentární snímky, které mohou být publikovány bez souhlasu, ale to platí jen a pouze, pokud fotografované osoby nejsou zobrazeny v nějakém dehonestujícím zobrazení nebo významu. Což u naturistických fotografií nikdo nedokáže přesně říct, co je dehonestující a co nikoli. Je to nahota sama? Byť pro naturisty přirozená? Nikdo nevěděl. Každý se může cítit jinak.

Odpověděl jsem podle pravdy Sturgesovi a on přípravy knihy z jeho strany okamžitě zastavil. Nechtěl riskovat. Jen se mi omlouval, že s tím nepřišel dříve, že jej to ani nenapadlo a že to prý považoval za samozřejmé.

Nemohl jsem se zlobit, ale musel jsem knihu okamžitě zastavit, se všemi následky. Rozpracovanými návrhy, nakoupeným papírem v tiskárně, napsanými texty a vším kolem knihy. Musel jsem se všem omlouvat a vysvětlovat. A v podstatě jsem za všechnu zbrkllost nesl odpovědnost já sám. Byl jsem rád, že mě všichni vyšli vstříc a nezlomili nade mnou hůl.

Zpětně si říkám, že je dobré, že něco takového přišlo, co mě dokázalo zastavit, byť na poslední chvíli, protože nevím, jak bych dopadl, kdybych to tlačil ještě chvíli dál.

Výstava tak proběhla bez knihy.

- **DRUHÁ ETAPA: KNIHA:KAREL NOVÁK + BIGGBOSS**

Výstava proběhla a skončila. Chystalo se opakování výstavy v Domě umění v Bratislavě a také výstava Karla Nováka v Ostravě v galeri Fiducia. Do toho se

mi ozval Vladimír 518. Když se mi takto představil, netušil jsem vůbec, o koho se jedná, a proto se mi zkušel představit znovu jako Vladimír Brož. To mi také nic neříkalo.

Vladimír přišel s prosbou, že chystají knihu s názvem Kmeny 0 a že viděl výstavu pana Nováka a Jocka Sturgese, že se mu práce Karla Nováka líbí a že by moc stál o to zařadit jeho fotografie do kapitoly o naturismu. Dal jsem mu proto jeho číslo, ať mu zavolá a domluví se s ním. Neviděl jsem v tom problém, naopak mi to připadalo sympatické. Obratem mi volal zpět, že ho pan Novák odkázal na mě, že mě pověřuje, ať to s ním domluvím za něj já. Vladimír 518 stál o výběr určitého množství fotografií z výstavy a chtěl jimi ilustrovat naturistickou kapitolu v Kmenech 0. Vše se povedlo jednoduše domluvit a Novákovy fotografie do knihy dodat. Karel Novák dostal jeden výtisk a tímto prozatím spolupráce s Vladimírem 518 a vydavatelstvím BiggBoss skončila.

Uplynul asi rok od kontaktu s vydavatelstvím BiggBoss kvůli knize Kmeny. V tomto období jsem střídavě myslel na naturistickou knihu a také na ni

Obr. 49 a 50 - ukázka kapitoly o naturismu z knihy Kmeny

zapomínal. Kniha obou autorů už vzhledem k situaci nebyla myslitelná a dospěl jsem k názoru, že i samotná monografie Karla Nováka by byla cenná, kdyby vznikla. Měl jsem velké množství práce jiné, ale pořád ve mně hlodalo svědomí, že jsem svoji práci na naturismu nedokončil, že jediné, co chybí, je kniha. Snažil jsem se střádat energii, ale tu mně zase ubíralo pomyšlení, jak složitě vznikala první verze knihy a jak neslavně skončila. Chtěl jsem se poučit z chyb, ale zároveň jsem neviděl skoro žádnou již nevyzkoušenou možnost, jak knihu opět nastartovat. Byl jsem zacyklený v pochybách a zároveň přínosu toho, co chci, aby vzniklo.

Jedno ráno jsem dostal nápad, že zkusím zavolat Vladimírovi 518 z vydavatelství BiggBoss a poradit se s ním, jestli by mi nepomohl a nenasměroval. Během telefonátu mi Vladimír vysvětlil, že tak trochu na zavolání čekal a je rád, že volám, protože na to myslí celý rok od vydání Kmenů, že by rádi knihu s fotografiemi Karla Nováka vydali, protože se jim jeho práce moc líbí

a považují za důležité, aby kniha vznikla. Navrhl schůzku, kde jsme měli vše potřebné domluvit.

Potkali jsme se i se zástupcem tiskárny Helbich, která byla ochotna projekt knihy opět částečně podpořit, a na všem jsme se překvapivě domluvili. Vladimír 518 a celé vydavatelství respektovali všechny důležité věci, na kterých mi záleželo. Abych knihu dal dohromady sám, mohl jsem si vybrat designera knihy a také vybrat všechny své spolupracovníky.

Vydavatelství nabídlo zázemí redakce, jazykového redaktora, překlad, všechny konzultace, propagaci a všechny formální věci, ale hlavně zajistili všechny potřebné finance. Tiskárna vyšla vydavatelství vstříc výhodnými, nestandardními podmínkami. Zdálo se, že se povedlo dokonalé spojení. Nemohl jsem tomu uvěřit. Domluvili jsme se, že spustíme přípravné práce hned v srpnu 2015.

Snažili jsme se dobrat termínu vydání a chtěli jsme, aby to bylo před Vánoci – úplně nejpozději v půlce listopadu, aby byl čas i na distribuci. Chtěli jsme spojit vydání knihy s „release“ večerem při nějaké vhodné příležitosti, kde by křest knihy zazněl a pomohl tuto knihu rozšířit. Napadl mě Designblok, který probíhal poslední týden v říjnu. Zástupci Designbloku souhlasili a křest budoucí knihy Karla Nováka s malou propagační výstavou zařadili do oficiálního programu Designbloku 2015. Termín křtu připadl na poslední den tohoto festivalu na 27. 10. 2015.

Na konci září 2015 jsem měl odjíždět na měsíc do USA na svoji výstavu do Indiany a také fotografovat mezi indiány kmene Navaho do rezervace v Novém Mexiku, zpáteční letenku jsem měl koupenou na 27. 10., tedy na den křtu. Proto jsem se velmi obával, zda mohu za sebe vše stihnout do svého odjezdu. V podstatě za měsíc a půl, od půlky srpna do konce září.

Snažil jsem se vydavatelství přesvědčit, že je to nereálné a že se bojím, že to nezvládnou. Oni mě přesvědčili o opaku. Nezbyvalo než se dát do práce.

KONCEPT KNIHY

Důležité bylo hledání konceptu knihy. Jak formy, tak i obsahu. O obsahu jsem měl svoji jasnou představu. Design formy jsem chtěl nechat na Milanu Nedvědovi, kterého jsem poprosil o spolupráci na knize. Plně jsem mu důvěřoval. Shodli jsme se na tom, že bychom rádi, aby kniha byla opravdu doslova naturalistická a musela se pro prohlížení také svlékat a prohlížení knihy byl zážitek.

Proto ji tvoří tři části. Pouzdro jsou šaty, holý knižní blok je tělo a to tělo je zabaleno v ochranném oděvu – papírovém přebalu.

Co se týká obsahu, měla být kniha monografie založená jen a pouze na

fotografiích Karla Nováka z průřezu celé jeho naturistické tvorby. Včetně fotografií z naturistických večírků, které Karel souhlasil touto knihou odtajnit jen a pouze s jeho komentářem.

Dále měla být kniha postavená na jednom hlavním textu, který bude vycházet ze základu – kostry mého textu uveřejněného v mojí bakalářské práci na Institutu tvůrčí fotografie, který bude příběhem pana Nováka knihu doprovázet a uvádět kontext pro jeho fotografie. Text měl být dobře čtivý a přitom sdělit divákovi podstatné.

Můj text jsem nepovažoval za odborný z pohledu teorie či historie fotografie. A velmi jsem stál o to tuhle polohu v knize mít zastoupenou. Proto jsem o tento text po dohodě s redakcí vydavatelství poprosil Tomáše Pospěcha, který napsal text velmi zajímavý a trefný.

Třetí a poslední text, který v knize našel svoje místo, je krátký text Karla Nováka, který v něm píše o sobě a svém životě. Taková jednoduchá čtivá, ale upřímná nekomplikovaná zповěď.

Původně jsem chtěl využít hotové texty autorů, kteří psali texty do původní knihy s Jockem Sturgesem, ale texty by se musely speciálně předělávat a pasovat na novou knihu s jedním autorem, což se nám nezdál bohužel v této situaci správný postup.

O pomoc s výběrem a tříděním fotografií – obrazovou redakci – jsem poprosil Lucii L. Fišerovou. Protože jsem knihu řídil a věnoval se všem souvisejícím věcem, byl jsem zahlcený různými dojmy, navíc jsem byl k tématu po tom všem zaujatý potřeboval jsem mít k sobě osobu, které můžu plně odborně důvěřovat, která bude mít dostatečný odstup a která bude ochotna respektovat můj pohled na celkové vyznění publikace.

Po celou dobu práce na knize jsem měl s grafickým designérem Milanem Nedvědem neskutečnou volnost. Vydavatelství knihu jen lehce dozorovalo a po očku hlídalo, ale byla to úžasná tvůrčí práce, v podstatě bez omezení. Vydavatelství a Vladimír 518 s Honzou Havlem mi dali velkou důvěru, kterou jsem se snažil nezklamat.

Před mým odjezdem do USA byla kniha připravená a zbývala „jen“ její výroba.

Křest knihy proběhl 27. 10. 2015 v Trafo galerii v Praze v rámci Designbloku a dovršil tak mnoho let snažení a neuvěřitelné množství vydané energie za tímto cílem, který jsem si vytyčil.

Pan Novák byl dojatý a všichni, kdo se na knize podíleli, byli spokojení. Kniha je úspěšná, lidé si ji kupují a v dubnu 2016 jí bylo uděleno druhé místo v soutěži Nejkrásnější česká kniha roku 2015 (grafický návrh knihy Milan Nedvěd). Tato cena tvoří pomyslnou tečku v téhle téměř nekonečné anabázi s knihou Karla Nováka.

Jsem rád, že tato cesta nebyla jednoduchá, a myslím si, že byla nutná pro její dobrý konec.

Obr. 51 - ukázka recenze knihy Karla Nováka - Literární noviny

Obr. 52 - ukázka recenze knihy Karla Nováka - Reflex

ZÁVĚR

Mám za sebou mnohaleté naturistické období. Na jeho začátku stála moje bakalářská práce na Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě. Musím přiznat, že jsem na začátku ani trochu netušil, jak mi moje práce o neznámém fotografovi a naturistovi Karlu Novákovi může na budoucích šest let ovlivnit život.

Díky této bakalářské práci, která po odevzdání vzbudila o jeho osobu zájem, mi do cesty vstoupily další výzvy, které na práci přirozeně navazovaly. A vlastně ani přesně nevím, jak pojmenovat to, co mě hnalo téma rozvíjet a realizovat do dalších příležitostí a podob. Měl jsem pocit, že je téma naturismu a jeho přirozené nahoty v dnešní době velmi aktuální a může mít spoustu zajímavých přesahů.

Všechno odstartovala výstava Karla Nováka v Moravské galerii v Brně, na které jsem měl možnost hned po odevzdání bakalářky začít pracovat. Bylo to dílem obrovského štěstí a dílem určité tvrdohlavosti a urputnosti, že se mi povedlo do výstavy zapojit i Jocka Sturgese. Znamého amerického naturistického fotografa, který se společnou výstavou po boku tehdy neznámého Karla Nováka souhlasil.

Podarilo se tak dosáhnout zajímavého porovnání zcela odlišných přístupů k tématu, které bylo oběma společné a bytostně blízké. Výstava měla obrovskou návštěvnost, která byla téměř trojnásobná oproti jiným fotografickým výstavám v téže instituci. Nahota táhne a zájem médií byl velký.

Po ukončení výstavy v Moravské galerii následovala řada dalších výstav na jiných místech a v jiných institucích, které však vycházely z konceptů výstavy původní a jednalo se jen o její obměny vzhledem k danému prostoru. Těšilo mě, že výstava funguje a je o ni zájem.

Přes tohle všechno jsem měl pocit, že je důležité zanechat otisk Karla Nováka na světě i v knižní podobě pro její trvalejší hodnotu. Myslel jsem tak na knihu, ve které by bylo možno shrnout všechno to, co jsem během několika let své práce mohl o Karlu Novákovi poznat a pochopit. Chtěl jsem svět naturismu a přirozené nahoty, který velké části společnosti přijde stále nepochopitelný, pomoci pochopit.

Začal jsem pracovat na knize a snažil se o její vydání. Cesta to byla dlouhá a velmi komplikovaná. Dělal jsem spousty chyb, a nebýt velkého množství lidí, kteří mně s ní pomáhali, tak by asi světlo světa nespátřila.

Kniha vyšla na konci roku 2015 a velká část nákladu se téměř obratem rozšířila mezi čtenáře. Rád bych tuhle knihu a s ní i tuhle diplomovou práci považoval za úplný konec svého naturistického období po boku s panem Novákem a jen tajně doufám, že naše společná energie nebyla vydaná nazbyt a že měla svůj smysl, ve který jsem celou dobu věřil.

Roman Franc

PRAMENY

LITERATURA

- Anon. 1997. *Guide Mondial de Naturisme* 96 97. Moorland Publishing Company, Limited. ISBN 978-90-6716-833-5, Nottinghamshire.
- Adorno, T. 1985. *Das Aktfoto – Ästhetik Geschichte Ideologie*. C.J. Bucher GmbH. Wien.
- Anon. 2002. *Naked Places: A Guide for Gay Men to Nude Recreation and Travel*. Mercury Productions. ISBN 978-0-9656089-3-0, Rochester.
- Bagby, Julie; Erikso, Arne. 1993. *North American Guide to Nude Recreation*. American Association for Nude Recreation (A A N R). ISBN 978-1-882033-05-8. New York.
- Bancroft, John. 2003. *Sexual Development in Childhood*. Indiana University Press. ISBN 0-253-34243-0, Indianapolis.
- Barcan, Ruth. 2004. *Nudity: A Cultural Anatomy*. Berg Publishers. ISBN 978-1-85973-872-6, Oxford.
- Basford, David; Deschênes, Stéphane; Rapoport, Paul. 1998. *The Canadian Guide to Naturist Resorts & Nude Beaches*. Federation of Canadian Naturists. ISBN 978-0-9682332-1-4, Ontario.
- Baxandall, Lee. 1997. *World Guide to Nude Beaches & Recreation*. Naturist Society. ISBN 978-0-934106-21-4, New York.
- Bellamy, Guy. 1987. *The Nudists*. Penguin Books, Limited. ISBN 978-0-14-009772-6, London.
- Bishop, C. 1997. *Lidský duch a sexualita*. Knižní klub a Práh, Praha.
- Bonner, Barbara L. 2000. „When does sexual play suggest a problem?“. In Howard Dubowitz. *Handbook for Child Protection Practice*. Diane DePanfilis. SAGE Publications. ISBN 978-0-7619-1371-9, London.
- Burkhardt, H. 1958. *Aktfotografie*. VEB Fotokinoverlag, Leipzig.
- Carr-Gomm, Philip. 2012. *A Brief History of Nakedness*. Reaktion Books. ISBN 978-1-86189-729-9, London.
- Charles, Mike; Mayhew-Smith, Nick. 2004. *Bare Beaches*. LifeStyle. ISBN 978-0-9544767-1-7, London.
- Choin, Mireille. 2002. *World Handbook Naturisme 2002 - 2003*. International Naturist Federation. ISBN 978-90-5583-833-2, Brussel.
- Clark, Kenneth 1993. *The Nude: A Study of Ideal Art*. Penguin Books, Limited. ISBN 978-0-14-017336-9, London.
- Clarke, Magnus. 1982. *Nudism in Australia: A First Study*. Deakin University Press. ISBN 978-0-949823-08-3, Geelong.
- Daley, Caroline. 2013. *Leisure and Pleasure: Reshaping and Revealing the New Zealand Body 1900-1960*. Auckland University Press. ISBN 978-1-86940-504-5, Aucland.
- Darter, Larry. 2011. *American Nudist Culture*. CreateSpace. ISBN 978-1-4611-1638-7.
- Descamps, Marc-Alain. 1987. *Vivre nu: psychosociologie du naturisme*. Trismégiste. ISBN 978-2-86509-026-6, Paris.
- Descamps, Marc-Alain. 2005. *Histoire de Montalivet et des Naturistes du Medoc*. Editions Publimag. ISBN 2-9524240-0-4, Paris.
- Drtikol, F. 2002. *Oči široce otevřené*. Svět. Praha.
- Egger, Liz; Egger, James. 2009. *The Complete Guide to Nudism and Naturism*. Wicked Books. ISBN 978-0-9562313-0-7, Detroit.
- Goodson, Aileen. 1991. *Therapy, Nudity & Joy: The Therapeutic Use of Nudity Through the Ages, from Ancient Ritual to Modern Psychology*. Elysium Growth Press. ISBN 978-1-55599-028-2, Los Angeles.
- Gordon, Betty N.; Schroeder, Carolyn S. 1995. *Sexuality: A Developmental Approach to Problems*. Springer Science & Business Media. ISBN 978-0-306-45040-2, Berlin.
- Giddens, A. 2005. *Třetí cesta a její kritici*. Mladá fronta. Praha.
- Harrison, Charles; Perry, Gillian. 1993. *Primitivism, Cubism, Abstraction: The Early Twentieth Century*. Yale University Press. ISBN 978-0-300-05516-0, New Heaven.
- Hartman, William E.; Fithian, Marilyn; Johnson, Donald. 1971. *Nudist Society*. Avon, New York.
- Hau, Michael. 2003. *The Cult of Health and Beauty in Germany: A Social History, 1890-1930*. University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-31974-2, Chicago.
- Heller, J. 1988. *Starověká náboženství*. Kalich, Praha.
- Hoffman, Brian S. 2015. *Naked: A Cultural History of American Nudism*. NYU Press. ISBN 978-0-8147-9053-3, New York.
- Hollander, Anne. 1993. *Seeing Through Clothes*. University of California Press. ISBN 978-0-520-08231-1, Berkeley.
- Jones, Judith; Broadley, Colin. 1979. *Nambassa: A New Direction*. A. H. & A. W. Reed. ISBN 978-0-589-01216-8, Auckland.
- Jefferies, M. 2006. “For a genuine and noble nakedness” German naturism in the Third Reich. *German History*, Berlin.
- Jirásek, I. 2009. *Nahota v kontextu pohybové kultury*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc.

- Jirásek, I. 2005. *Filosofická kinantropologie: setkání filosofie, těla a pohybu*. Univerzita Palackého, Olomouc.
- Kennedy, Hubert (2013). *Homosexuality and Male Bonding in Pre-Nazi Germany: the youth movement, the gay movement, and male bonding before Hitler's rise*. Taylor & Francis. ISBN 978-1-317-99203-5, Abingdon.
- Krüger, Arnd. 1992. „Zwischen Sex und Zuchtwahl. Nudismus und Naturismus in Deutschland und Amerika“. In Norbert Finzsch & Hermann Wellenreuther. *Liberalitas: Festschrift für Erich Angermann zum 65. Geburtstag*. Franz Steiner Verlag. ISBN 978-3-515-05656-4, Stuttgart.
- Lunceford, Brett. 2012. *Naked Politics: Nudity, Political Action, and the Rhetoric of the Body*. Lexington Books. ISBN 978-0-7391-6709-0, Lanham.
- Lófgren, O. 2002. *On Holiday – A history of vacationing*. University of California Press, London.
- Mars-Jones, Adam. 1991. „Summer Lightning“. In Giles Gordon and David Hughes. *The Minerva book of short stories*. Minerva. ISBN 978-0-7493-9085-3, Trowbridge.
- Mcallister, Byron; Mcallister, Kay. 2005. *Undercover Nudist*. CreateSpace. ISBN 978-1-59431-186-4, New York.
- Miles, Margaret R. 2006. *Carnal Knowing: Female Nakedness and Religious Meaning in the Christian West*. Wipf and Stock Publishers. ISBN 978-1-59752-901-3, Eugene.
- Mokroš, D. 1991. *Naturistická rekreace v Československu*. Olympia – Olympiapress. Praha.
- *Naturista – členský bulletin naturistů Čech a Moravy*. 1990–2003. Vydává Unie naturistů Čech a Moravy. Praha.
- Nead, Lynda. 2002. *The Female Nude: Art, Obscenity and Sexuality*. Routledge. ISBN 978-1-134-97276-0, New York.
- Norwood, C. E. 1933. *Nudism in England*. Douglas, London.
- *Napora – journal of the East European Documentation Centre on Naturism and Related Subjects*. 1990–1993. Athens.
- Nebor, L. 1969. *Femina*. Novinář. Praha.
- Parmelee, Maurice. 1952. *Nudism in Modern Life: The New Gymnosophy*. Sunshine Book Company, Auckland.
- Schneider, Andreas. 2009. *Kreta* (in German). DuMont Reiseverlag. ISBN 978-3-7701-7231-3, Ostfildern.
- Shantz, Mary-Ann. 2013. „Nudity as Embodied Citizenship and Spectacle: Pageants at Canada's Nudist Clubs, 1949 to 1975“. In Patrizia Gentile & Jane Nicholas. *Contesting Bodies and Nation in Canadian History*. University of Toronto Press. ISBN 978-1-4426-1387-4, Toronto.
- Surén, H. 1928. *Člověk a slunce*. Melantrich Praha. Praha.
- Storey, Mark. 2003. *Cinema Au Naturel: A History of Nudist Film*. Naturist Education Foundation, Incorporated. ISBN 978-0-9740844-0-4, London.
- Toepfer, Karl Eric. 1997. *Empire of Ecstasy: Nudity and Movement in German Body Culture. 1910–1935*. University of California Press. ISBN 978-0-520-91827-6, Berkeley.
- Vetter, G. 1973. *Studien am Strand*. VEB Fotokinoverlag. Leipzig.
- Williams, John Alexander. 2007. *Turning to Nature in Germany: Hiking, Nudism, and Conservation. 1900–1940*. Stanford University Press. ISBN 978-0-8047-0015-3, Stanford.
- Worpole, Ken. 2000. *Here Comes the Sun: Architecture and Public Space in Twentieth-Century European Culture*. Reaktion Books. ISBN 978-1-86189-073-3, London.
- Woycke, James. 2003. *Au Naturel: The History of Nudism in Canada*. FCN. ISBN 978-0-9682332-3-8, Ontario.

ON-LINE ZDROJE

<https://web.archive.org/web/HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20081219220940/http://anderh.com/fkk/book/stats.htm“20081219220940HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20081219220940/http://anderh.com/fkk/book/stats.htm“/http://anderh.com/fkk/book/stats.htm>

Anderson, Howard (2000), *Why be a naturist: Statistics*, archived from the original on 19 December 2008, retrieved 24 April 2012

[https://web.archive.org/web/HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=44“20111103052157HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=44“44](https://web.archive.org/web/HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=44“20111103052157HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=44“/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=HYPERLINK „https://web.archive.org/web/20111103052157/http://british-naturism.org.uk/pages/pages.asp?page_ID=44“44)

Farrar, Michael (9 November 2005), *The Fellowship of the Naked Trust*, ISSN 0264-0406, archived from the original on 2011-08-30, retrieved 14 Feb 2014

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“10HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“.HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“1002HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“/jtr.HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“792HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“/abstract;jsessionid=HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“68HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“AFCHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“9HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“BCHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“7HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“BHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“7016202HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“CHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01“01>

DEHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“4963HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“CHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“8177HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“.fHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“02HYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“tHYPERLINK „http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jtr.792/abstract;jsessionid=68AFC9BC7B7016202C01ADE4963C8177.f02t03“03

Hughes, Howard; Monterrubio, Juan Carlos; Miller, Amanda (2010). „'Gay' tourists and host community attitudes“. *International Journal of Tourism Research* 12 (6): 774–786. doi:10.1002/jtr.792. ISSN 1099-2340.

http://www.nj.com/news/index.ssf/HYPERLINK „http://www.nj.com/news/index.ssf/2011/07/visitors_of_nj_nude_beach_face.html“2011HYPERLINK „http://www.nj.com/news/index.ssf/2011/07/visitors_of_nj_nude_beach_face.html“/HYPERLINK „http://www.nj.com/news/index.ssf/2011/07/visitors_of_nj_nude_beach_face.html“07HYPERLINK „http://www.nj.com/news/index.ssf/2011/07/visitors_of_nj_nude_beach_face.html“/visitors_of_nj_nude_beach_face.html

O'Brien, Kathleen (2011-07-03). „Visitors of N.J. nude beach face the increasing threat of lurking photographers“. *The Star Ledger*. Retrieved 2014-07-30.

<http://www.nytimes.com/HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&r=3&“2008HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&r=3&“/>

HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“04HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“/HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“27HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“/travel/HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“27HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“nude.html?pagewanted=HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“1HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“&HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“_r=HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“3HYPERLINK „http://www.nytimes.com/2008/04/27/travel/27nude.html?pagewanted=1&_r=3&“& Higgins, Michelle (2008-04-27). „No Shoes, No Shirt, No Worries“. *New York Times*. Retrieved 2014-07-30.

http://news.nationalgeographic.com/news/HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“2004HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“/HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“07HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“/HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“0721HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“_HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“040721HYPERLINK „http://news.nationalgeographic.com/news/2004/07/0721_040721_tvnode.html“_tvnode.html Hile, Jennifer (21 July 2004). „The Skinny on Nudism in the U.S.“. *National Geographic News*. National Geographic Society. Retrieved 2014-08-09.

http://montananaturist.org/Articles%HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“20HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“on%HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“20HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“Nudism%HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“20HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“-%HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“20HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“What%HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“20HYPERLINK „http://montananaturist.org/Articles%20on%20Nudism%20-%20What%20is.html“is.html „Montana Naturist website“. Montananaturist.org. Retrieved 2013-03-14.

WEBOVÉ STRÁNKY

http://www.anthropos.sk; 2010
http://www.bebaretoo.com/; 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%CHYPERLINK „http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%F6rperkultur“3HYPERLINK „http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%F6rperkultur“%BHYPERLINK „http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%F6rperkultur“6HYPERLINK „http://en.wikipedia.org/wiki/Freik%F6rperkultur“rperkultur; 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Lotte_Herrlich; 2010
http://www.michis-seiten.de/museum.html; 2010

JMENNÝ REJSTRÍK

A**B**

Barnová Frank, Michaela – 45, 46, 100

C**D****E****F**

Fanny – 49

Franc, Roman – 4, 6, 7, 23, 43, 45, 74, 86, 94, 96, 111

Freud, Sigmund – 92

G

Gelnar, Milan – 104

George, Michaela – 77, 88

Giddens, Anthony – 94, 115

Grmolenská, Martina – 98

H

Hanák, Jan – 77, 88

Havel, Jan – 109

Horáková, Lída – 53, 77, 88

I**J**

Janiga, Aleš – 83

Jarkovská, Lucie – 77, 88, 89, 91

K

Kerlický, Karel – 103

Klimt, Gustav – 89

Kolčavová, Gabriela – 50, 70, 71

Koryčánek, Rostislav – 3, 4, 6

Kos, Martin – 75

Kozumplík, Miloš – 97

Krejčí, Vítězslav – 50

L**M**

Macek, Václav – 84

Matisse, Henri – 91, 94

N

Nedvěd, Milan – 108, 109

Novák, Karel – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 19, 21, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 66, 67, 69, 71, 76, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111

O**P**

Pátek, Jiří – 4, 5, 9, 40, 42, 69, 70, 81, 96

Pepe, Dita – 77, 88

Pokorný, Marek – 5, 6, 9, 42, 103

Polášek, Roman – 84

Popelář, Martin – 84

Preslová, Mila – 89, 90

R**S**

Siostrzonek, Jiří – 77, 88, 91, 95

Sobek, Evžen – 3

Spurná, Michaela – 85, 88

Stulírová, Markéta – 99

Sturges, Jock – 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 105, 106, 107, 109, 111

T

Tichý, Miroslav – 94

Třešňák, Petr – 98

U**V**

Vladimír 518 – 107, 108, 109

Vlčková, Tereza – 89

X**Y****Z**

